

برای یک ملت، خسارتی بزرگ است که افراد آن، با کتاب سر و کاری نداشته باشند، و برای یک فرد، توفیق عظیمی است که با کتاب، مأنوس و همواره در حال بهره‌گیری از آن یعنی آموختن چیزهای تازه باشد. با این دیدگاه، به روشنی می‌توان ارزش و مفهوم رمزی عمیق این حقیقت تاریخی را دریافت که اوّلین خطاب خداوند متعال به پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) این است که: بخوان! و در اولین سوره‌ای که بر آن فرستاده عظیم الشان خداوند فرود آمده، نام قلم به تجلیل یاد شده است: «اقْرَأْ وَ رَبُّكَ الْأَكْرَمُ، الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ.»

خط اخبار

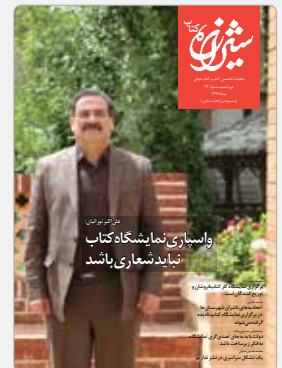
- گزارش | نشست هم‌اندیشی مقابله با تحریف تاریخ معاصر و تطهیر پهلوی برگزار شد ۶
گزیده‌ای از اخبار بازار نشر | خط اخبار ۸

پرونده ویژه

(نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران)

- گفت‌وگو با علی‌اکبر توراتیان | واسپاری نمایشگاه کتاب نباید شعاری باشد ۱۲
گفت‌وگو با محمّد حمزه‌زاده | برگزاری نمایشگاه کار کتاب‌فروشان و توزیع کنندگان است ۱۶
گفت‌وگو با مسعود پیرمردیان | نمایشگاه کتاب تهران، به جریان تجارت کتاب لطمه می‌زند ۱۹
گفت‌وگو با احمد عطایی | برخی از ناشران در حالت احتضار هستند ۲۰
گفت‌وگو با سیدعباس حسینی‌نیک | دولت باید به جای تصدی‌گری نمایشگاه، به فکر زیرساخت باشد ۲۴
گفت‌وگو با حمید خلیلی | اتحادیه‌های ناشران شهرستان‌ها در برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب نادیده گرفته می‌شوند ۲۷
گفت‌وگو با مرتضی مهدی‌رمضانی | فرآیند واسپاری نمایشگاه کتاب، ناقص و بیمار است ۲۹
گفت‌وگو با علی‌اکبر اشعری | نمایشگاه مطلوب، در گرو نقشه‌فعالیت‌های فرهنگی ۳۲
گفت‌وگو با هادی طالع‌خرسند | ارشاد هزینه‌های صرفه‌جویی شده در واسپاری نمایشگاه را خرج نشر کند ۳۴
گفت‌وگو با محمدرضا توکل‌صدیق | نمایشگاه کتاب تهران؛ مسکنی بر زخم‌های صنعت نشر ۳۷
مجید جعفری‌اقدم | هفتمین صنعت نشر دنیا؛ مهمان ویژه نمایشگاه کتاب امسال ۴۱
گفت‌وگو با محمدمهدی داودی‌پور | از دلواپسی‌های واسپاری تا نمایشگاه بدون استراتژی کلان ۴۴
گفت‌وگو با سعید عالمگیر | استراتژی مدون؛ لازمه واسپاری نمایشگاه کتاب ۴۶
گفت‌وگو با محمدحسین متولی | یک تشکل سراسری در نشر نداریم ۴۸
گفت‌وگو با سیدغلامرضا حسینی | ناشر خوب و کتاب خوب، مکمل یکدیگرند ۵۱

با افتخار، مطالب شما عزیزان را برای استفاده در نشریه شیرازه کتاب و تارنمای مناشر می‌پذیریم.

تهران . خیابان انقلاب . خیابان دوازده فروردین . خیابان شهدای ژاندارمری . پلاک ۱۴۰

تلفن: ۶۶۹۷۶۴۸۲

رایانامه: info@mananashir.ir

با آثار و گفتاری از: علی اکبر اشعری، محمدمهدی باقری، مسعود پیرمردیان، حاج قاسم تبریزی، علی اکبر تورانیان، محمدرضا توکل صدیق، مجید جعفری اقدم، سیدغلامرضا حسینی، سیدعباس حسینی نیک، محمد حمزه‌زاده، حمید خلیلی، سیدفرشید سادات شریفی، محمدمهدی داوودی پور، هادی طالع خرسند، سعید عالمگیر، احمد عطایی، محمدحسین متولی

طعم کتاب

نگاهی به کتاب‌های هرگز نمی‌میرد اثر حمید حسام | روایت‌های یک «شهید زنده» از جنگ ۵۴

معرفی کتاب | بسته پیشنهادی سامانه کارشناسی برای شهریور ۵۵

بسته پیشنهادی | شمیم انتظار ۶۰

معرفی کتاب | کتاب جمعه ۶۴

خانواده نشر

محمدمهدی باقری | نقدی ویرایشی بر ترجمه‌های مشهور قرآن (۲) ۶۸

سیدفرشید سادات شریفی | پیک راستان:

سلسله یادداشت‌هایی در جست‌وجوی ملاک‌هایی برای نوشتن «بررسی کتاب» ۷۰

گفت‌وگو با حاج قاسم تبریزی | شکنجه کتاب‌ها در دستگاه پهلوی ۷۳

افراط شاه در شهوت رانی، وقت و بی وقت نمی شناسد. در نظر شاه، هیچ کاری مهم تر از گردش نیست و علم نیز خواه و ناخواه همه جا و همیشه در خدمت است و به قول خودش «ترتیبات» و «اسباب کار» را فراهم می کند:

سه شنبه ۳ آبان ۴۶

«امشب هم از شدت خستگی سردرد دارم. ماشاءالله شاهنشاه عزیزم با

این همه گرفتاری و کار که هست امر دادند بعد از ظهر گردش برویم. هرچه اصرار کردم تمرین تاج گذاری واجب تر است، قبول نفرمودند. لابد، دوسه ساعتی در رکابشان رفتم.»

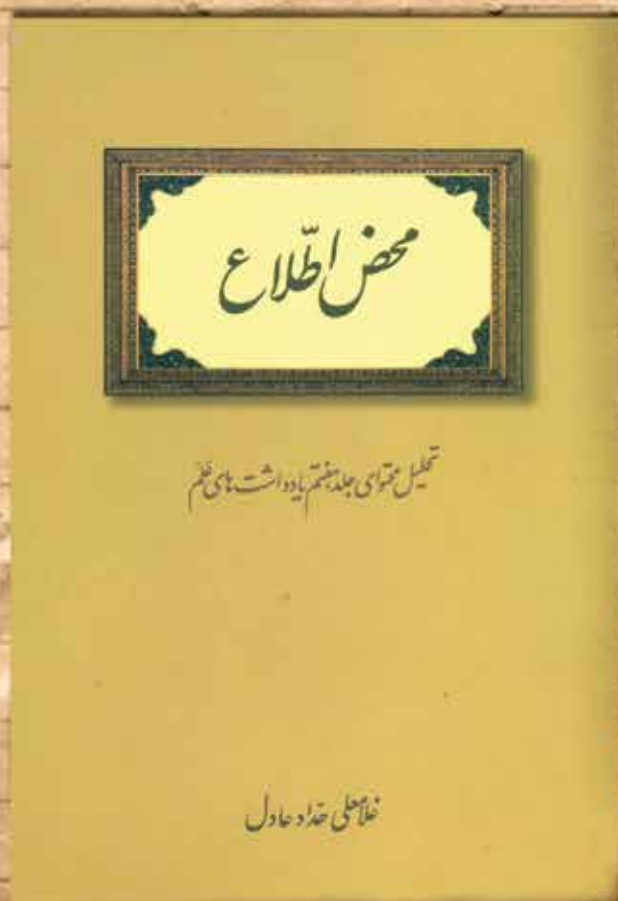
ص ۱۱۰ از کتاب محض اطلاع

محض اطلاع

نوشته غلامعلی حداد عادل

نشر فراوا

تعداد صفحات: ۲۲۷

خط اخبار پرونده ویژه طعم کتاب خانواده نشر

گزارش | نشست هم‌اندیشی مقابله با تحریف تاریخ معاصر و تطهیر پهلوی برگزار شد ۶

گرفته‌ای از اخبار بازار نشر | خط اخبار ۸

نشست هم‌اندیشی مقابله با تحریف تاریخ معاصر و تطهیر پهلوی برگزار شد

رحیمیان: مهم‌ترین وظیفه ما دفاع از انقلاب و نشان دادن چهره پلید رژیم پهلوی است

رئیس هیئت امنای مجمع ناشران انقلاب اسلامی گفت: امروز ما با ۳۸ سال تأخیر اقدام به مقابله با این مسئله کردیم و دشمن نیز از این غفلت جهت محو آثار ضعف، خیانت‌ها و جنایت‌های پهلوی به‌خوبی استفاده کرده است. به هر حال این مسئله‌ای است که ما وظیفه مهمی در قبالش داریم و باید در چنین مقطع مهمی وظیفه خود را که دفاع از انقلاب و نشان دادن چهره پلید رژیم پهلوی است، به‌خوبی بشناسیم و در زمان خود و بدون تأخیر بدان عمل کنیم، چرا که در غیر این صورت اثرگذاری لازم را نخواهد داشت.

و دامن‌زدن به تولیدات خواندنی این حوزه و مقابله با طاغوت باشد. در این راستا و جهت کمک به این کار حمایت‌های مادی نیز برای ناشران و نویسندگانی در نظر گرفته شده که آثارشان از حداقل استانداردهای لازم برای مخاطب عامه برخوردار باشد. لازم به توضیح است که ناشران و نویسندگانی که دغدغه انقلابی دارند، طبیعتاً به انگیزه مادی نیازی نخواهند داشت، اما این انجام وظیفه‌ای است که باید توسط دستگاه‌های فرهنگی و حمایتی انجام شود.

رحیمیان: رهبر ماکتاب‌خوان‌ترین رهبر دنیاست

سپس حجت‌الاسلام محمدحسن رحیمیان، رئیس هیئت امنای مجمع ناشران انقلاب اسلامی با اشاره بر آیه‌ای از قرآن که رسالت همه انبیاء پرستش خداوند و گریز از طاغوت است، گفت: به میزانی که اولیاء خدا را دوست داریم، باید از دشمنان خدا بیزار باشیم. مگر می‌شود دوستدار امام (ره) بود و از آمریکا بیزار نبود؟ تولید مسجد مقدس جمکران افزود: ما افتخار زندگی کردن در کشوری را داریم که رهبر آن کتاب‌خوان‌ترین رهبر دنیاست. رهبری که اهل مطالعه، مروج و پشتیبان کتاب و کتاب‌خوانی است و ما باید قدر دان این نعمت باشیم.

رحیمیان ادامه داد: در موقعیتی هستیم که در جنگ همه‌جانبه به سر می‌بریم که یکی از عرصه‌های آن حوزه فرهنگ است و یکی از اهداف دشمن در این حوزه تحریف تاریخ است. البته تحریف تاریخ از صدر اسلام

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی مجمع ناشران انقلاب اسلامی، مناسشر، در آستانه چهلمین سالگرد انقلاب اسلامی، به دلیل ضرورت پرداختن به موضوع مقابله با جریان تطهیر پهلوی، مجمع ناشران انقلاب اسلامی روز گذشته نشست هم‌اندیشی «مقابله با تحریف تاریخ معاصر و تطهیر پهلوی» را با حضور اساتید، ناشران و نویسندگان انقلابی در سالن اندیشه حوزه هنری برگزار کرد.

قبل از این همایش کارگروه‌هایی با حضور نویسندگان، ناشران و صاحب‌نظران حوزه فرهنگ برگزار شد که به بررسی راهکارهایی برای جلوگیری از تحریف تاریخ معاصر و تطهیر پهلوی در حوزه نشر و ادبیات پرداختند.

در ابتدای همایش، میثم نیلی، مدیرعامل مجمع ناشران انقلاب اسلامی، پس از تشکر از اساتید و دست‌اندرکاران نشست‌ها، توضیحاتی درباره نشست‌ها و کارگروه‌های برگزار شده، ارائه کرد. نیلی در ادامه گفت: این جمع مؤمنانه ناشران و نویسندگان با انگیزه‌ای که دارند، اگر در سال‌ها بعد موفق بشوند که هر کدام یک یا دو کتاب برای نسل نوجوان و جوان کشور که درکی از انقلاب ندارند و جنگ را ندیده‌اند، منتشر کنند، حتماً موجب رضایت الهی و ناراحتی دستگاه طاغوت است.

مدیرعامل مجمع ناشران انقلاب اسلامی در پایان از حمایت هیئت مدیره مجمع ناشران انقلاب اسلامی و نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور از ناشران و نویسندگانی که در این حوزه آثاری منتشر کنند، خبر داد. نیلی گفت: امیدوارم این نشست آغازی برای قیام‌های فردی و جمعی

نیلی: این جمع مؤمنانه ناشران و نویسندگان با انگیزه‌ای که دارند، اگر در سال‌ها بعد موفق بشوند که هر کدام یک یا دو کتاب برای نسل نوجوان و جوان کشور که درکی از انقلاب ندارند و جنگ را ندیده‌اند، منتشر کنند، حتماً موجب رضایت الهی و ناراحتی دستگاه طاغوت است

وجود داشته است و در زمان ما هم این مسئله مبتلابه است؛ حالا چه تحریف تاریخ پهلوی؛ چه تاریخ بعد از انقلاب و رحلت امام (ره) که حضرت آقا هم بر مقابله با تحریف تاریخ بعد از رحلت امام (ره) تأکید کرده‌اند.

رحیمیان از تطهیر عملکرد رژیم پهلوی در صداوسیما جمهوری اسلامی ایران گله کرد و گفت: چندی پیش، در میزگردی در صداوسیما مهمان برنامه در حال توضیح شکل‌گیری دانشگاه‌ها بود. او طوری صحبت می‌کرد که گویی تمام شکوفایی علمی در ایران در دوران پهلوی رخ داده است.

رئیس هیئت امنای مجمع ناشران انقلاب اسلامی در ادامه به خفگان موجود در دوران پهلوی اشاره کرد و گفت: یکی از بستگان ما در آن زمان پاسبان بود. بعد از حادثه ۱۵ خرداد او را در منزل پدر بزرگم دیدم. او شروع کرد از استعدادهای ماطر تعریف کردن و در صحبت‌هایش به امام توهین کرد. من آن زمان سیزده، چهارده سال بیشتر نداشتم از توهین او به امام عصبانی شدم و من هم به شاه توهین کردم. او از این کار من به شدت عصبانی شد و یک لگد به من زد که چند متر پرتاب شدم و می‌خواست من را بکشد که پدر بزرگ و مادر بزرگم نجاتم دادند. این طور آن زمان خفگان بود؛ اما امروز اینطور نیست.

رحیمیان: مهم‌ترین وظیفه ما دفاع از انقلاب و نشان دادن چهره پلید رژیم پهلوی است

در پایان رحیمیان گفت: امروز ما با ۲۸ سال تأخیر اقدام به مقابله با این مسئله کرده‌ایم و دشمن نیز از این غفلت جهت محو کردن آثار ضعف، خیانت‌ها و جنایت‌های پهلوی به خوبی استفاده کرده است. به هر حال این مسئله‌ای است که ما وظیفه مهمی در قبالش داریم و باید در چنین مقطع مهمی وظیفه خود را که دفاع از انقلاب و نشان دادن چهره پلید رژیم پهلوی است به خوبی بشناسیم و در زمان خود و بدون تأخیر بدان عمل کنیم، چرا که در غیر این صورت اثرگذاری لازم را نخواهد داشت. رهبر انقلاب: بروید از این پدر و پسر بنویسید که فردا از آن‌ها یک انوشیروان عادل نساژند

در ادامه این مراسم، دکتر محمد مهدی اسماعیلی، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران توضیحاتی درباره راهکارهای ارائه‌شده در کارگروه خود داد. اسماعیلی سخنان خود را با نقل قولی از امام خمینی (ره) که فرموده بودند: بروید از این پدر و پسر (رضاخان و محمدرضا) بنویسید که فردا از آن‌ها یک انوشیروان عادل نساژند، آغاز کرد و گفت: بعضی از خاس‌ها به این حرکت‌ها دست زده‌اند. ازین رو هیئت علمی‌ای در مجمع ناشران انقلاب اسلامی تشکیل شد و یک سری محورهای کلی در این جلسات مطرح شد.

دکتر اسماعیلی محورهای مطرح‌شده در کارگروه

را در پنج محور اصلی «عدم توقف کار در حوزه نشر و لزوم تولیدات تصویری و نمایشی در این حوزه»، «نیاز به شبکه ارتباطی خوب بین ناشران و نویسندگان انقلابی»، «تدوین نقشه راه برای طرح بلندمدت به‌منظور افزایش بازدهی و جلوگیری از موازی‌کاری»، «در دستور کار قراردادن ترجمه؛ هم ترجمه به فارسی، هم ترجمه از فارسی» و «اولویت‌بندی کارها بر اساس اولویت‌بندی دشمن» برشمرد.

لزوم توجه به بازآفرینی تاریخ و تأکید بر ناکارآمدی رژیم پهلوی

سپس حجت‌الاسلام ساداتی‌نژاد مهم‌ترین نکات مطرح‌شده در کارگروه خود را در چند نکته توضیح داد. ساداتی‌نژاد گفت: ماهیت و چیستی انقلاب اسلامی درست مطرح نشده و باید به آن پرداخته شود، بازآفرینی تاریخ بحث مهمی است که اگر ما به آن توجه نکنیم، توسط دیگران مصادره خواهد شد، معرفی کتاب‌های خوب باید رصد شود و معرفی آن‌ها در دستور کار قرار بگیرد، به قالب‌های جدید و ذائقه مخاطبان توجه شود، به کارآمدی نظام و ناکارآمدی رژیم پهلوی تأکید شود، به جای پرداختن به موضوعات کلی به موضوعات جزئی پرداخته شود، به افراد نخبه و صاحب‌نظر برای تولید محتوای خوب فراخوان داده شود.

شفیعی‌فر: زبان و قلم ما باید زبان فاخر، علمی و دقیق باشد

در پایان مراسم، دکتر شفیع‌فر، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران، با نقل قولی از مقام معظم رهبری که این انقلاب از کم‌کارترین انقلاب‌ها درباره خود است، به کم‌کاری ناشران و نویسندگان و صاحب‌نظران در این زمینه اشاره کرد و گفت: برآنیم تا در آستانه چهلمین سالگرد انقلاب اسلامی یک کمپینی از دغدغه‌مندان فرهنگی تشکیل بشود و از طریق کتاب و ادبیات با تحریف تاریخ معاصر و تطهیر پهلوی مقابله کنیم. اصل تطهیر پهلوی از سوی دشمنان وجود دارد و طرح ما باید متناسب با این هجمه باشد.

عضو هیئت علمی دانشگاه، بر استفاده از زبان فاخر در تولید آثار تأکید کرد و گفت: زبان و قلم ما باید زبان فاخر، علمی و دقیق باشد و این نباشد که فقط از فحش و ناسزا استفاده کنیم. باید رده‌های سنی مختلف را در نظر بگیریم.

شفیعی‌فر افزود: تولید آثار خوب یک‌سوم راه است و کار اصلی بعد از تولید محتوای خوب، توزیع و ارائه مناسب آن است.

گفتنی است در پایان مراسم فیلم «ماجرای نیمروز» اکران شد.

حجت‌الاسلام

رحیمیان: در موقعیتی هستیم که در جنگ همه‌جانبه به سر می‌بریم که یکی از عرصه‌های آن حوزه فرهنگ است و یکی از اهداف دشمن در این حوزه تحریف تاریخ است

ساداتی‌نژاد:

ماهیت و چیستی انقلاب اسلامی درست مطرح نشده و باید به آن پرداخته شود، بازآفرینی تاریخ بحث مهمی است که اگر ما به آن توجه نکنیم، توسط دیگران مصادره خواهد شد

خط اخبار

کتاب‌های خبرساز

﴿ پس از توصیه رهبر انقلاب درباره ترویج کتاب‌های دفاع مقدس، دل‌نوشته سرلشکر سلیمانی درباره کتاب وقتی مهتاب گم شد، منتشر شد. ﴾

﴿ مراسم رونمایی از کتاب پیغام ماهی‌ها و پهلوان گود گرم‌شست که به زبان عربی و انگلیسی ترجمه شده است، با حضور گلعلی بابایی، از نویسندگان ادبیات دفاع مقدس، سردار ریوندی، معاون هماهنگ‌کننده سپاه محمد رسول الله تهران بزرگ، سردار ناظری معاون ادبیات سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس بسیج و سپاه و جمعی از بازدیدکنندگان در غرفه انتشارات فاتحان، در سی‌امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب برگزار شد. ﴾

﴿ کتاب ام‌الرصاص تا خان طومان به همت نشر شهید کاظمی در نمایشگاه کتاب تهران ارائه شد. ﴾

﴿ تازه‌ترین اثر سیدحمیدرضا برقی با عنوان تحیر منتشر شد. ﴾

﴿ مدیر توزیع و فروش آثار آیت‌الله جوادی آملی از توزیع ترجمه اردوی کتاب مفاتیح‌الحیات در پاکستان خبر داد. ﴾

﴿ انتشارات سوره مهر ۸۰ هزار نسخه از کتاب‌های مزین به تقریظ مقام معظم رهبری را در سی‌امین دوره نمایشگاه کتاب رونمایی کرد. ﴾

﴿ تازه‌ترین رمان وجیهه علی اکبری سامانی با عنوان خواب باران از سوی نشر کتابستان معرفت که به عنوان ناشر برگزیده شناخته شده بود، منتشر و روانه بازار شد. ﴾

﴿ کتاب‌های وقتی مهتاب گم شد و دختر شینا در صدر پرفروش‌ترین آثار سوره مهر در سی‌امین دوره نمایشگاه کتاب تهران قرار گرفتند. ﴾

﴿ کتاب خدا/حافظ سالار که به خاطرات همسر شهید همدانی می‌پردازد، از سوی انتشارات ۲۷ بعثت به سی‌امین نمایشگاه کتاب تهران رسید. ﴾

﴿ کتاب خاطرات ملاصالح قاری با حضور بسیاری از هنرمندان، بازیگران، کارگردانان و... در خانه هنرمندان رونمایی شد. انتشارات شهید کاظمی این اثر را به چاپ رسانده است. ﴾

﴿ مجموعه خاطرات خودگفته مقام معظم رهبری در دو جلد با نام حضرت/قا در نمایشگاه کتاب عرضه شد. ﴾

﴿ کتاب آخرین نخست‌وزیر در غرفه انتشارات شهید کاظمی عرضه شد که وزارت ارشاد جلوی توزیع کتاب را در نمایشگاه کتاب گرفت. مدیر کمیته امور رسانه‌ای نمایشگاه کتاب تهران درباره جمع‌آوری کتاب/آخرین نخست‌وزیر از نشر شهید کاظمی گفت: جلوی عرضه آن برای مدت کوتاهی گرفته شد که به دلیل هم‌زمانی با انتخابات و عنوان کتاب، حساسیت‌هایی ایجاد شده بود

و نیاز بود کتاب دوباره بررسی شود.

کتاب *تارالله* که روایتی مصور از تاریخ زندگی امام حسین (ع) از ولادت تا شهادت است، از سوی مؤسسه دارالحدیث منتشر شد.

شخصیت‌های خبرساز

سعید عاکف از نویسندگان دفاع مقدس گفت: «متأسفانه موضوعات پرداخته شده در حوزه دفاع مقدس، شخصیت محور هستند؛ در صورتی که پشتوانه و عناصر شکل دهنده شخصیت از اهمیت بیشتری برخوردار است.»

گلستان جعفریان، نویسنده کتاب *روزهای بی‌آینه* درباره این اثر گفت که حتی یک خط از این کتاب تخیل نیست.

محمد مهدی سیار با انتشار مطلبی نسبت به نوع نگاه رئیس جمهور به مقوله شعر، انتقاد کرده است.

سردار حمید حسام، نویسنده کتاب *آب هرگز نمی‌میرد* در مراسم جشن امضای این کتاب تقریظ شده از سوی مقام معظم رهبری در سالن یاس گفت: «آب هرگز نمی‌میرد خاطرات یک نفر نیست، خاطرات یک نسل است.»

سیدعارف علوی از استفاده دوربات تلگرامی برای ایام نمایشگاه خبر داد و گفت: «دوربات گیسوم و bookindex@ برای اطلاع‌رسانی بهتر در نمایشگاه در نظر گرفته شد. این دوربات مختص نمایشگاه کتاب نبود؛ اما در ایام نمایشگاه، اطلاعات نمایشگاه شامل آدرس غرفه و اطلاعات کتاب‌ها را ارائه داد.»

سخنگوی شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه از محرومیت ۲۷ ناشر از شرکت در نمایشگاه کتاب سال آینده و نمایشگاه‌های استانی خبر داد.

سخنگوی سی امین دوره نمایشگاه کتاب از تخلف سه

غرفه به دلیل فروش کتاب قاچاق خبر داد و گفت: «این ناشران از شرکت در نمایشگاه سال بعد محروم شدند.»

سخنگوی سی امین دوره نمایشگاه کتاب تهران از فروش ۱۲۰ میلیاردی در این دوره نمایشگاه تا پایان کار آن خبر داد.

رئیس سازمان سینمایی حوزه هنری از نگارش فیلم‌نامه از کتاب‌های وقتی مهتاب گم‌شد و گلستان یازدهم خبر داد.

متخصص حوزه نشر الکترونیک و مدیرمسئول سوره مهر الکترونیک، در نشست شبکه‌های اجتماعی و صنعت نشر که در سالن یاس سی امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برگزار شد، گفت: «با گسترش بستر اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی در کشور، ناشران با چالش تغییر سبک زندگی مردم و تمایل آن‌ها به کتاب‌های الکترونیک روبه‌رو شدند که جایگاه آنان را تنزل می‌داد؛ اما انتشارات سوره مهر توانست با استفاده از متخصصان و انجام پژوهش‌های مختلف، موقعیت خود را متناسب با نیاز مردم و لزوم الکترونیکی شدن کتاب، گسترش دهد و در زمینه تولید کتاب‌های الکترونیک پیشگام باشد.»

محمد حسین صفارهرندی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام در جریان بازدید از سالن یاس نمایشگاه کتاب گفت: شکل صحیح برگزاری نمایشگاه کتاب، دقیقاً شبیه برقراری سالن یاس است. نمایشگاه باید محل معرفی کتاب باشد؛ نه فروشگاه‌ای برای فروش کتاب‌ها و توجه به مسائل مالی که توسط ناشران انجام می‌گیرد.

مجموعه‌ای پنج‌جلدی از یادداشت‌های زنده‌یاد امیر حسین فردی به کوشش انتشارات مدرسه منتشر و برای نخستین بار در نمایشگاه کتاب عرضه شد.

ناشران خبرساز

ناشران برگزیده سال ۹۵ هم‌زمان با افتتاحیه سی امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران معرفی شدند.

اسامی برگزیدگان به این شرح است:

انتشارات قدیانی؛ انتشارات برگزیده کودک نوجوان

انتشارات افق و شهر قلم؛ ناشران تقدیری

انتشارات سوره مهر؛ ناشر برگزیده بزرگسال غیر خصوصی

انتشارات سمت؛ ناشر شایسته تقدیر بزرگسال

غیر خصوصی

انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان؛ ناشر

دولتی برگزیده

«انتشارات جمهوری بیت‌های پیشانی بلند شامل مجموعه سروده‌هایی از محمد عظیمی را برای نخستین بار، در نمایشگاه کتاب تهران عرضه کرد.

«۷۰ عنوان کتاب جدید نشر شاهد در نمایشگاه کتاب عرضه شد.

اطلاعیه‌ر خدادهای فرهنگی

«سخت‌گوی شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه کتاب تهران پرفروش‌ترین و کم‌فروش‌ترین ناشران این دوره را معرفی کرد. بر این اساس، پرفروش‌ترین‌ها در مقام اول تا سوم در بخش لاتین، مقام چهارم در بخش آموزشی، مقام پنجم در بخش لاتین، مقام ششم و هفتم در بخش دانشگاهی، مقام هشتم عمومی و مقام نهم و دهم، دانشگاهی و عمومی هستند. همچنین، کم‌فروش‌ترین‌ها نیز به ترتیب در بخش‌های دانشگاهی، عمومی، کودک، لاتین، عربی و دیجیتال بوده‌اند.

«فرهنگسرای کتاب در سی‌امین دوره نمایشگاه کتاب تهران برای استفاده و مطالعه روشن‌دلان، اقدام به عرضه تعدادی از آثار شاخص ادبیات به خط بریل و کتاب گویا کرد.

«نشست تخصصی استناد در خاطره‌نویسی دفاع مقدس با حضور معصومه رامهرمزی و گلعلی بابایی در غرفه انتشارات فاتحان در سی‌امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برگزار شد. معصومه رامهرمزی در این نشست گفت: کتاب خاطره یک منبع مهم در تبیین رویدادهای جنگ محسوب می‌شود.

«نشست تخصصی «تاریخ‌نگاری جنگ ایران و عراق» با حضور علی‌رضا کمره‌ای، پژوهشگر تاریخ و محمد درودیان، پژوهشگر تاریخ جنگ در غرفه انتشارات فاتحان در سی‌امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برگزار شد. نشست تخصصی «بایدها و نبایدهای خاطره‌نویسی شهدای انقلاب اسلامی و دفاع مقدس» با حضور مرتضی سرهنکی، مدیر دفتر ادبیات پایداری حوزه هنری و رضا امیرخانی در غرفه انتشارات فاتحان در سی‌امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برگزار شد.

«مراسم رونمایی از کتاب بچه‌های ممد گره با حضور سردار علی شادمانی، معاون عملیات قرارگاه مرکزی خاتم الانبیاء(ص) و حمید حسام در غرفه انتشارات فاتحان برگزار شد.

در بخش شهرستان‌ها نیز این ناشران معرفی شدند: انتشارات جمال و براق: ناشران برگزیده کودک و نوجوان انتشارات دارالحدیث: ناشر برگزیده بزرگسال شهرستان انتشارات کتابستان معرفت: ناشر برگزیده سال در بخش جنبی

انتشارات گمان: ناشر برگزیده سال در بخش جنبی انتشارات شهید کاظمی: ناشر برگزیده سال در بخش جنبی

«غرفه انتشارات فاتحان، سیزده عنوان کتاب از زندگی‌نامه شهدای ورزشکار بسیجی را در نمایشگاه کتاب عرضه کرد.

«مدیر انتشارات وزیر درباره تازه‌های نشر این انتشارات گفت: «در سال ۹۵، ۷۲ جلد عنوان کتاب را با نام قصه‌های عاشورا که روایتگر پایمردی ۷۲ شهید کربلا است، چاپ کردیم. این کتاب‌ها در آبان‌ماه ۹۵ و همزمان با ایام محرم به ظهور رسید و با کمک مجمع ناشران انقلاب اسلامی رونمایی شد. این کتاب برای اولین بار در نمایشگاه سال ۱۳۹۶، در اختیار علاقه‌مندان قرار داده شد. این کتاب ۷۲ جلدی چیزی در حدود ۱۱ سال به طول انجامید که زحمات بسیار نویسنده این کتاب را با خود به همراه داشت.

«انتشارات قدر ولایت با ۵۶۰ اثر در حوزه‌های مختلف، در سی‌امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران حضور پیدا کرد.

«انتشارات کتابستان معرفت کتاب کودکستان آقا مرسل از داوود امیریان را در نمایشگاه کتاب تهران عرضه کرد.

«انتشارات ساقی با ۸۶ اثر در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران حضور یافت که از این میان، سه اثر تازه‌نشرند.

«انتشارات موزه انقلاب اسلامی و دفاع مقدس ۱۹ عنوان کتاب چاپ اولی را در سی‌امین نمایشگاه کتاب تهران عرضه کرد.

خط اخبار پرونده ویژه طعم کتاب خانواده نشر

گفت‌وگو با علی‌اکبر توراتیان | واسپاری نمایشگاه کتاب نباید شعاری باشد ۱۲

گفت‌وگو با محمّد حمزیزاده | برگزاری نمایشگاه کار کتاب‌فروشان و توزیع‌کنندگان است ۱۶

گفت‌وگو با مسعود پیرمردان | نمایشگاه کتاب تهران، به جریان تجارت کتاب لطمه می‌زند ۱۹

گفت‌وگو با احمد عطایی | برخی از ناشران در حالت احتضار هستند ۲۰

گفت‌وگو با سیدعباس حسینی‌نیک | دولت باید به‌جای تصدی‌گری نمایشگاه، به فکر زیرساخت باشد ۲۴

گفت‌وگو با حمید خلیلی | اتحادیه‌های ناشران شهرستان‌ها در برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب نادیده گرفته می‌شوند ۲۷

گفت‌وگو با مرتضی مهدی‌رمضانی | فرآیند واسپاری نمایشگاه کتاب، ناقص و بیمار است ۲۹

گفت‌وگو با علی‌اکبر اشعری | نمایشگاه مطلوب، در گرو نقشه‌فعالیت‌های فرهنگی ۳۲

گفت‌وگو با هادی طالع‌خرسند | ارشاد هزینه‌های صرفه‌جویی‌شده در واسپاری نمایشگاه را خرج نشر کند ۳۴

گفت‌وگو با محمدرضا توکل‌صدیق | نمایشگاه کتاب تهران؛ مسکنی بر زخم‌های صنعت نشر ۳۷

مجید جعفری‌اقدم | هفتمین صنعت نشر دنیا؛ مهمان ویژه نمایشگاه کتاب امسال ۴۱

گفت‌وگو با محمدمهدی داودی‌پور | از دلواپسی‌های واسپاری تا نمایشگاه بدون استراتژی کلان ۴۴

گفت‌وگو با سعید عالمگیر | استراتژی مدون؛ لازمه واسپاری نمایشگاه کتاب ۴۶

گفت‌وگو با محمدحسین متولی | یک تشکل سراسری در نشر نداریم ۴۸

گفت‌وگو با سیدغلامرضا حسینی | ناشر خوب و کتاب خوب، مکمل یکدیگرند ۵۱

تورانیان در گفت‌وگو با شیرازه مطرح کرد:

واسپاری نمایشگاه کتاب نباید شعاری باشد

سمیه قربانی

واسپاری نمایشگاه کتاب به ناشران که طی دوره‌های اخیر اتفاق افتاده است، موضوعی است که از دید اهالی نشر با مشکلات متعددی روبه‌روست. در این رابطه، با علی‌اکبر تورانیان، مدیر کمیته اطلاع‌رسانی سی‌امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران نیز گفت‌وگویی داشتیم تا ارزیابی دقیق‌تری از اوضاع فعلی و گذشته نمایشگاه را برای مخاطبان ترسیم کنیم. متن این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید:

وجود نداشت و به‌همین دلیل، هر سال با مشکل سرگردانی مردم و گلایه آن‌ها مواجه بودیم.

در دوره گذشته این موضوع را آسیب‌شناسی کردیم و سعی شد با نگاه حرفه‌ای به اطلاع‌رسانی، برنامه‌ریزی شود و این موضوع را از افرادی که می‌خواستند اطلاع‌رسانی کنند، شروع کردیم؛ به این معنی که افرادی انتخاب شدند که تحصیل کرده و علاقه‌مند به کتاب بودند و می‌توانستند ارتباط خوبی با مخاطبان برقرار کنند که در این راستا، ۱۳۰ نفر در نمایشگاه سال گذشته انتخاب شدند و در سال جاری نیز این تعداد ۱۴۵ نفر است.

مشکل بزرگی که در این زمینه داشتیم، دسترسی به اطلاعات بود که منبع آن نیز خانه کتاب بود و

عملکرد خانه کتاب را در نمایشگاه کتاب تهران، طی دوره‌های گذشته چطور ارزیابی می‌کنید؟

با توجه به اینکه مسئولیت کمیته اطلاع‌رسانی نمایشگاه کتاب تهران را از دوره بیست‌ونهم قبول کردیم، متوجه شدیم تعریفی که از دوره‌های گذشته درباره اطلاع‌رسانی وجود داشت، در حد نمایشگاه بین‌المللی با استانداردهای بین‌المللی و نمایشگاهی که به جهت مخاطب در سطح دنیا مطرح است، نبود و در حد استانداردهای لازم برگزار نمی‌شد و نگاه سطحی به آن وجود داشت. شاید این موضوع به دلیل رفع تکلیف بود و چندان مقید به این نبودند که اطلاعاتی را که مردم نیاز دارند، به آن‌ها انتقال داده شود و به معنای واقعی، احترام به حقوق ارباب رجوع

”مشکل بزرگ در اطلاع‌رسانی، دسترسی به اطلاعات بود که منبع آن نیز خانه کتاب بود و متأسفانه، خانه کتاب همکاری خوبی را در سال گذشته انجام ندادند

ماهنامه شیرازه کتاب
شماره ۲۳
شهریور ۱۳۹۶

متأسفانه، خانه کتاب همکاری خوبی را در سال گذشته انجام ندادند و این بحث برای ماه‌ها کش و قوس پیدا کرد و از ریاست نمایشگاه تا سایر مدیران در این زمینه دخالت کردند؛ اما مقاومت خانه کتاب به همه دیدگاه‌ها چربید و اطلاعات به کمیته اطلاع‌رسانی داده نشد و با همت و حرکت جهادی خود توانستیم آبروداری کنیم و اطلاعات لازم برای مخاطبان را به آن‌ها انتقال دهیم.

چه اطلاعاتی از خانه کتاب می‌خواستید؟

اطلاعاتی که می‌خواستیم، اطلاعاتی بود که به همه مشخصات کتاب اعم از عنوان کتاب، نویسنده، ناشر، تعداد صفحات، شابک، جلد کتاب و ... مربوط می‌شد و ما همه این اطلاعات را می‌خواستیم که حدود ۲۰ آیتم می‌شد؛ اما خانه کتاب معتقد بود اطلاعات حداقلی کفایت می‌کند و این ناراحت‌کننده بود؛ زیرا اطلاعاتی را که ناشران به جهت فرم اعلام وصول در اختیار آنها قرار داده‌اند و حتی کتاب را به صورت رایگان در اختیار آن‌ها گذاشته‌اند، در ازای آن، از این موضوع ابا می‌کنند که این موضوع برای وزارت ارشاد جای تأسف داشت که هیچ کسی نتوانست از پس این کار برآید و مقاومت انحصارطلبانه‌ای که وجود داشت، یک اما و سؤال را برای همیشه در ذهن همه کسانی که دست‌اندرکار کتاب هستند، به وجود آورد که رسالت، برنامه و هدف خانه کتاب چیست و به چه حقی این اطلاعات را در انحصار خود قرار داده است و مردم و ناشران، نامحرمان این قضیه محسوب می‌شوند؟!

این بحث سختی بود که بارها در جلسات مختلف بررسی شد، اما من به این نتیجه رسیدم که فرمول غنی‌سازی اورانیوم ۲۰ درصد را تمام دنیا فهمید و به آن دسترسی پیدا کرد؛ ولی ما به اطلاعات خانه کتاب

دسترسی پیدا نکردیم و هیچ مسئولی هم نتوانست این کار را انجام دهد. حال باید به آن‌ها تبریک گفت که این اندازه سفت و سخت در برابر این موضوع مقاومت کردند و امیدوارم روزی یک مسئول به این سؤال پاسخ دهد و همه گله من همین است و در نمایشگاه امسال هم همین مشکل را داریم؛ به همین دلیل، مسئولیت اطلاعات را به عهده خودشان گذاشتیم و منتظر هستیم که ببینیم آیا انحصار خانه کتاب شکسته خواهد شد یا نه و آیا مردم ارزش پیدا خواهند کرد که این اطلاعات در اختیار آن‌ها قرار گیرد؟!

روند واسپاری نمایشگاه کتاب به ناشران را چطور می‌بینید؟
روند واسپاری چند سالی است که مطرح است و باید براساس اصل ۴۴ قانون اساسی، امکاناتی که در اختیار دولت‌هاست، به بخش خصوصی منتقل شود و در رابطه با واسپاری نمایشگاه کتاب تهران هیچ‌کس شایسته‌تر از ناشران نیستند؛ چرا که خود آن‌ها دست‌اندرکار هستند و با توجه به خلاقیت‌ها و برنامه‌ها و نیازهایی که احساس می‌کنند، می‌توانند به خوبی از عهده کار برآیند؛ اما برخلاف آنچه مطرح شده است، امروز این موضوع شعاری بیش نیست. با توجه به اینکه خودم به طور مستقیم با این موضوع درگیر بودم و به عنوان نماینده تشکلی‌ها نیز در نمایشگاه فعالیت داشتم و هم از عضوی از مجموعه بودم، آنچه امروز شاهد آن هستیم، واگذاری و واسپاری نیست و هر سال این موضوع مطرح می‌شود و برای نمایشگاه سی‌ام قرار بود که این واسپاری به طور کامل، انجام شود؛ اما متأسفانه، همان روند سال گذشته بوده و در حد یک قدم کوچک برداشته شده و همه چیز در دست خود آقایان است. همه بودجه، امکانات، تصمیم‌گیری مسائل و ... در

در رابطه

با واسپاری
نمایشگاه کتاب
تهران هیچ‌کس
شایسته‌تر از
ناشران نیستند؛
چرا که خود آن‌ها
دست‌اندرکار
هستند و با توجه
به خلاقیت‌ها

و برنامه‌ها و
نیازهایی که
احساس می‌کنند،
می‌توانند
به خوبی از عهده
کار برآیند؛ اما
برخلاف آنچه
مطرح شده است،
امروز این موضوع
شعاری بیش
نیست

جای تأسف

داشت که هیچ
کسی نتوانست
از پس این کار
برآید و مقاومت
انحصارطلبانه‌ای
که وجود داشت،
یک اما و سؤال را
برای همیشه در
ذهن همه کسانی
که دست‌اندرکار
کتاب هستند،
به وجود آورد که
رسالت، برنامه
و هدف خانه
کتاب چیست و
به چه حقی این
اطلاعات را در
انحصار خود قرار
داده است؟

ماهانة شیرازه کتاب
شماره ۲۳
شهریور ۱۳۹۶

پس از برگزاری ۲۹ دوره نمایشگاه کتاب تهران، چه اندازه به نمایشگاه کتاب مطلوب نزدیک شده ایم؟

من در تمام نمایشگاه‌های کتاب حضور داشته‌ام و نمایشگاه محل بسیاری خوبی برای ناشران است و جشنواره‌ای از کتاب برپا می‌شود و مردم از سراسر کشور به این نمایشگاه می‌آیند و این موضوع انگیزه خوبی به ناشران می‌دهد و مانند عید نوروز، همه ناشران و نویسندگان و اهالی کتاب یکدیگر را می‌بینند. این دوره‌ها به ترتیب سپری شده تا وضعیت بهتری حاکم شود و نمایشگاه موقعیت مطلوب‌تری پیدا کند؛ در حالی که به برخی فاکتورها هیچ‌وقت توجه نشده است. وقتی نمایشگاهی برپا می‌شود، باید امکاناتی را برای مخاطبان فراهم کند.

نمایشگاه کتاب تهران سال‌ها در محل دائمی نمایشگاه بین‌المللی در خیابان سنول بود. از آنجا به مصلا رفت و در همان زمان، ساخت محل دائمی نمایشگاه کتاب مطرح بود و این پروژه زمانی طولانی را طی کرد تا به شهر آفتاب رسید. سال گذشته که اولین حضورمان در شهر آفتاب بود، بسیاری از زیر ساخت‌ها آماده نبوده و با سختی‌ها و مشکلاتی مواجه بودیم؛ اما رفتیم و با صحنه‌ای مواجه شدیم که اصلاً رضایت‌بخش نبود و آن اینکه باز از زیر چادرهای مصلا به زیر چادرهای شهر آفتاب رفتیم. با این اوضاع، این نمایشگاه دائمی کتاب نیست؛ چادر، چادر است، فرقی نمی‌کند.

موقعیت مصلا امام خمینی را در مقایسه با شهر آفتاب، برای برپایی نمایشگاه چطور می‌بینید؟

دست خودشان است و ما در واقع، اعضای هستیم که کار آقایان را راحت کرده ایم.

تصمیم گیرنده و برنامه‌ریز خود آن‌ها هستند و ما فقط یک عامل اجرایی کاری هستیم و این به معنی واسپاری نیست. مسئولان شعار آن را می‌دهند؛ ولی در خود بدنه وزارت ارشاد، مقاومت بسیار زیادی هست و مسئولان هیچ انگیزه‌ای برای این واگذاری ندارند و هیچ قدم عملی و مثبتی برای این موضوع برداشته نشده است و مسئولان باید در برابر آن پاسخ‌گو باشند. بعد از نمایشگاه بیست و نهم نیز گفتم که این یک شعار تبلیغاتی است؛ چرا که اگر می‌خواست واسپاری انجام شود، این اتفاق رخ می‌داد. در این سوی ماجرا، ناشران افراد ناآشنا نیستند و شبانه‌روز مدیریت می‌کنند و عامل کار خودشان بوده و از توانایی فراوانی برخوردار هستند. اینکه خانه کتاب حاضر نشد حتی با توصیه رئیس نمایشگاه، اطلاعات لازم را به کمیته اطلاع‌رسانی دهد و حرف خود را به کرسی نشاند، نشان می‌دهد این بدنه هیچ اعتقادی به همکاری و واسپاری ندارد. ما باید بدون تعارف بگوییم کسانی که به عنوان مسئول، شعار واسپاری را می‌دهند، از یک مدیر زیرمجموعه خودشان نمی‌توانند این انتقال را انجام دهند! چطور می‌خواهیم کل نمایشگاه را واگذار کنند؟ احساس من این است که این موضوع بازی کردن با صنف و کوچک شمردن ناشران است. حرف من این است: وقتی چنین اعتقادی وجود دارد، به صورت شفاف پاسخ دهند که قصد واگذاری نداریم و صنف هم سرگردان نباشد.

۹۹ تصمیم

گیرنده و برنامه‌ریز خود آن‌ها هستند و ما فقط یک عامل اجرایی کاری هستیم و این به معنی واسپاری نیست. مسئولان شعار آن را می‌دهند؛ ولی در خود بدنه وزارت ارشاد، مقاومت بسیار زیادی هست و مسئولان هیچ انگیزه‌ای برای این واگذاری ندارند و هیچ قدم عملی و مثبتی برای این موضوع برداشته نشده است و مسئولان باید در برابر آن پاسخ‌گو باشند

۹۹ اینکه خانه

کتاب حاضر نشد حتی با توصیه رئیس نمایشگاه، اطلاعات لازم را به کمیته اطلاع‌رسانی دهد و حرف خود را به کرسی نشاند، نشان می‌دهد این بدنه هیچ اعتقادی به همکاری و واسپاری ندارد

۹۹ سال.

گذشته که اولین حضورمان در شهر آفتاب بود، بسیاری از زیرساخت‌ها آماده نبود و با سختی‌ها و مشکلاتی مواجه بودیم؛ اما رفتیم و با صحنه‌ای مواجه شدیم که اصلاً رضایت‌بخش نبود و آن اینکه باز از زیر چادرهای مصالحه زیر چادرهای شهر آفتاب رفتیم. با این اوضاع، این نمایشگاه دائمی کتاب نیست؛ چادر، چادر است، فرقی نمی‌کند

موقعیت مصالحه خیلی بهتر از شهر آفتاب بود. چند تا مترو از شمال، جنوب، غرب و شرق داخل این محل بود و در مرکز شهر قرار داشت و اکنون هم رواق‌های آن آماده شده است. حرف ما این است که شهر آفتاب فقط یک سالن سه‌قلو دارد که ناشران عمومی در آن هستند و امسال هم همین است و هیچ تغییری نکرده است.

شعار می‌دهیم که نمایشگاه بین‌المللی دائمی کتاب ساخته شده است. کجای نمایشگاه، بین‌المللی است؟ حتی در خود نقشه پروژه نمایشگاه شهر آفتاب ۱۲ سالن است؛ یعنی منهای سالن سه‌قلو، باید این پروژه ۱۲ سالن دیگر داشته باشد که هنوز آماده نیستند و فقط یک بخش زیر چادر قرار ندارد و بقیه بخش‌ها زیر چادر هستند. این نشان می‌دهد که دورنمایی برای این نمایشگاه نبوده و برنامه‌ریزی وجود نداشته و دل‌سوزی نیز برای این قضیه نبوده است.

سال گذشته با یک بارزدگی و وزیدن باد، بسیاری از غرفه داخل آب بودند و حتی در بخش بین‌الملل، آب در غرفه کشور روسیه، مهمان ویژه بود! تمام فیلم و عکس این‌ها گرفته می‌شود و به دنیا مخابره می‌شود. ما چه سیری را طی کردیم؟ سال‌ها را می‌گذرانیم و طی می‌کنیم؛ ولی عملاً برنامه مشخصی نداریم.

اوضاع شهر آفتاب را برای این دوره چطور ارزیابی می‌کنید؟ برنامه مشخصی نداریم. به طبع اعتقاد من این است که باید برای نمایشگاه بین‌المللی کتاب از مدیرانی استفاده شود که برنامه داشته باشند. ساختن نمایشگاه بین‌المللی هزینه‌های بسیاری دارد. قرار بر این بود که فضای نمایشگاه کتاب در شهر آفتاب به دلیل باز بودن فضا امکانات بیشتری را در اختیار بگذارد، ولی باز هم می‌بینیم که از برپایی چادر سخن به میان می‌آید که با توجه به شرایط جوی نامناسب همچون بارش باران، طوفان و... باز احتمال برهم ریختن اوضاع ناشرانی که در این مکان اسکان داده شده‌اند وجود دارد. این موضوع نشان می‌دهد که ما در واقع پیشرفت خوبی را در این زمینه نکرده‌ایم و در بحث زیرساخت‌ها هیچ وقت نتوانسته‌ایم موفق بشویم.

امروز هم هر کسی نمایشگاه را مانند گوشت قربانی به سمتی می‌کشد؛ یک روز شهرداری مدعی است، یک روز بانک شهر و روزی دیگر شخصی دیگر. در واقع ناشران عملاً با شرایط مبهمی مواجه هستند و نمی‌دانند که صاحب نمایشگاه چه کسی است.

محمد حمزه زاده:

برگزاری نمایشگاه کار کتاب فروشان و توزیع کنندگان است

یاسمن غلامی

محمد حمزه زاده، عضو شورای سیاست گذاری نمایشگاه کتاب، در گفت و گو با شیرازه به بررسی موضوع واسپاری نمایشگاه کتاب به تشکل های نشر و درستی و نادرستی این موضوع پرداخته است و ویژگی های نمایشگاه مطلوب را برشمرده که متن این گفت و گو در ادامه می آید.

ناشر از مرحله تولید تا سفارش، تحویل محتوا و فعالیت فنی و ادبی روی آن تا کارهای گرافیک، صفحه آرایی و چاپ است. بعد از این مرحله، وظیفه توزیع کنندگان شروع می شود تا کتاب را تحویل بگیرند و به انبار کتاب فروشان ارائه دهند. فروش کتاب به مصرف کننده نهایی نیز بر عهده کتاب فروشان است. بر اساس همین تعریف حرفه ای، متوجه نمی شوم که ناشران چرا باید درگیر برگزاری نمایشگاهی شوند که اساساً ربطی به وظایف آن ها ندارد، چرا که نمایشگاه رویدادی توأم با فروش است که ربطی به این وظایف ندارد.

با این وجود این سؤال پیش می آید که آیا نمایشگاه برگزار شود یا خیر، چه کسی آن را برگزار کند و با توجه به مشکلاتی که وجود دارد، باید از نمایشگاه چشم پوشیم؟ که جواب قطعاً منفی است. اگر قرار باشد روزی نمایشگاه به دست اندرکاران نشر سپرده شود که ارتباط مستقیم با مصرف کننده نهایی دارد، باید گفت که این کار باید یا به کتاب فروشان یا توزیع کنندگان داده شود؛ البته مؤذعان، کلان فروش و عمده فروش هستند و باز هم کمتر به آن ها ارتباط دارد.

جانمایی ناشران در نمایشگاه کتاب، بر اساس اسامی آن هاست. آیا می توان رویکردی را که در سالن یاس یا کارنامه نشر داشتیم، در اینجا به صورت موضوعی برگزار کنیم؟

سال گذشته پیشنهادی به شورای سیاست گذاری نمایشگاه ارائه شد که بر مبنای آن، سالن فروشگاهی به سالن های موجود اضافه شود تا در آن، کتاب ها نه بر اساس نام ناشران که بر اساس موضوع و عنوان چیدمان شوند تا از سردرگمی مخاطبان در یافتن کتاب جلوگیری شود. ولی این طرح با جمع آوری نمایشگاه مصلی و

واسپاری نشر را که امروزه خیلی از ناشران از آن ناراضی هستند، چطور می بینید؟

نمایشگاه کتاب تهران دارای ابعاد و سابقه و هزینه و بهای تمام شده و حساسیت هایی است که سبب شده این رویداد به یکی از مقاطع فرهنگی کشور بدل شود. می شود در این باره گفت که دولت، بدنه ناشران، فعالان حوزه نشر و نویسندگان، همگی درگیر این نمایشگاه بوده و از آن منفعت می برند. همین گستردگی و حساسیتی که در حول و حوش نمایشگاه وجود داشته است، نشان می دهد که بحث واسپاری و خروج دولت از تصدی گری و مشارکت در برگزاری نمایشگاه کتاب تهران، کار ساده ای نیست.

من به عنوان فعال حوزه نشر، به دلیل ابعادی که نمایشگاه کتاب تهران داشته و حساسیت هایی که وجود دارد، زمانی را که برگزاری این نمایشگاه به طور کامل، به صنف واگذار شود، دور می بینم. اگر بخواهیم مهم ترین دلایل این حوزه را بیان کنیم که چرا نمایشگاه کتاب تهران نمی تواند به صنف واگذار شود، باید به بهای تمام شده نمایشگاه اشاره کنیم که با توجه به اعداد و ارقام اعلام شده، علی رغم صرفه جویی های صورت گرفته، به هیچ عنوان در توان صنف نیست و نمی تواند آن را تأمین کند.

در این باره به وجود ابر برنامه های فرهنگی تجاری نیاز است که فقط باید از طریق مشارکت و کمک همگانی در همه ادارات و اعضای صنف، برنامه ریزی و اجرا شود. نیاز است بباید کنار ابر برنامه فرهنگی تجاری، واقعیت این است که امکان برگزاری نمایشگاه با مشارکت ناشران هست؛ اما کتاب خیلی ربطی به ناشران ندارد. از نظر فنی و حرفه ای، کار ناشر در انبار چاپخانه تمام می شود. کار

”من به عنوان فعال حوزه نشر، به دلیل ابعادی که نمایشگاه کتاب تهران داشته و حساسیت هایی که وجود دارد، زمانی را که برگزاری این نمایشگاه به طور کامل، به صنف واگذار نشود دور می بینم“

ماهنامه شیرازه کتاب
شماره ۲۲
شهریور ۱۳۹۶

اگر قرار

باشد روزی
نمایشگاه به
دست اندرکاران
نشر سپرده
شود که ارتباط
مستقیم با
مصرف‌کننده
نهایی دارد، باید
گفت که این
کار باید یا به
کتابفروشان یا
توزیع‌کنندگان
داده شود

اینکه ناشر

محوری را برای
فعالیت اصلی
خود در نظر
بگیرد و کار
تخصصی کند و
بازار و مخاطبان
خود را بشناسد
و به درجه‌ای از
کیفیت برسد
که به آن صفت
شناخته شود.
حرف درستی
است. ولی
ناشران به دلیل
چالش‌های
کتاب‌خوانی،
ترجیح می‌دهند
که در همه
زمینه‌ها فعالیت
کنند

ماهنامه شیرازه کتاب
شماره ۲۳
شهریور ۱۳۹۶

پیشرفته فضای نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران است؛ دسترسی‌ها، سالن‌ها و فضاهای حاشیه‌ای و رفاهی که لازمه نمایشگاه‌های بزرگ و بین‌المللی است. در شهر آفتاب، برخی از زیرساخت‌ها فراهم است و سال گذشته هم که نمایشگاه کتاب در آن برگزار شد، این رویکرد وجود داشت. باید نمایشگاه شهر آفتاب را با فضای نمایشگاه بین‌المللی مقایسه کرد. مصلی مزایای بسیار برای ناشران و مخاطبان داشت که یک‌تکه بودن فضای سالن شبستان برای ناشران عمومی، یکی از آن‌ها بود. البته ناشرانی هم در زیر چادر بودند که در فضای نایمن حضور داشتند. بخشی از مشکلات در نمایشگاه شهر آفتاب رفع شده است؛ ولی بخش درخور توجهی مانده است و آن کمبود سالن ایمن و استاندارد است که ناشران باید در آن جمع شوند که وجود ندارد و تعدادی زیر چادر هستند. با توجه به وجود مترو و وجود نمایشگاه در خارج از شهر، فضای فعلی نمایشگاه کتاب تهران را برای برگزاری هر نمایشگاهی مناسب‌تر می‌دانم، از جمله نمایشگاه کتاب تهران. البته امسال هم بازدیدکنندگان با مزایایی روبه‌رو می‌شوند که امیدوارم از فرصت یک سال استفاده شده و اوضاع تاحدی، بهتر شده باشد.

سال‌هاست از نمایشگاه مطلوب سخن به میان می‌آید. این نمایشگاه باید چه ویژگی داشته باشد؟

نمایشگاه‌ها به‌طور کلی، چند هدف را دنبال می‌کنند که یکی، ارائه نمونه محصولات جدید و پیشرفت حوزه محتوایی و فناوری در هر حوزه‌ای است. نوآوری، تازگی و پیشرفت جزء مهم‌ترین وجوه نمایشگاه‌های صنعتی، تجاری و علمی در دنیاست. تکرار و ارائه محصولات گذشته برای نمایشگاه‌ها سم مهلک است. نمایشگاه

اجرای آن در فضای فعلی، هم‌زمان شد. کمبود فضا و وقت، مانع از اجرا شد. لازم است علاوه بر مکانیسمی که در سالن یاس است، آثار را در سالنی دیگر با همین نحوه ارائه، عرضه کرد. این ایده هم که ناشران به‌صورت موضوعی جمع شوند، اجرائی نیست؛ چون عمده آن‌ها فعالیت تخصصی در موضوع خاص ندارند و در هر شاخه‌ای که رونق داشته باشد، فعالیت می‌کنند.

آیا این امکان وجود نداشت که قانونی باشد تا ناشران در حوزه تخصصی کار می‌کردند و این مشکل برطرف می‌شد؟

اینکه چون نمایشگاهی هست که به این شیوه تقسیم‌بندی می‌شود، پس ناشران روش کار را تغییر دهند، شاید منطقی نباشد؛ ولی اینکه ناشر محوری را برای فعالیت اصلی خود در نظر بگیرد و کار تخصصی کند و بازار و مخاطبان خود را بشناسد و به درجه‌ای از کیفیت برسد که به آن صفت شناخته شود، حرف درستی است. ولی ناشران به دلیل چالش‌های کتاب‌خوانی، ترجیح می‌دهند که در همه زمینه‌ها فعالیت کنند. ناشرانی هستند که در بیش از یک یا چند شاخه فعالیت می‌کنند؛ ولی حضورشان در نمایشگاه کتاب کودک و نوجوان به‌صورت تخصصی است. امیدوارم که ناشران کشور به این نتیجه برسند که این چندگونگی در تولید محتوا، علاوه بر اینکه ممکن است کمکی به عمق بخشیدن به کیفیت کار آن‌ها نکند، در چنین بزرگه‌هایی در دسرهایی برای آن‌ها ایجاد کند و بهتر است به این سمت بروند.

فضای شهر آفتاب را برای برگزاری نمایشگاه چطور می‌بینید؟ این فضا برای برگزاری نمایشگاه ساخته شده که نسخه

تکرار و ارائه محصولات گذشته برای نمایشگاه‌ها سم مهلک است. نمایشگاه کتاب تهران هم اگر بخواهد به سمت نمایشگاه مطلوب حرکت کند، باید مرکز و محل ارائه نوآوری حوزه نشر باشد و نه محصولاتی که دوره سه یا پنج ساله را شامل می‌شود

اساساً اگر اسم این فعالیت را نمایشگاه می‌گذاریم، فروش به این معنی که الان اتفاق می‌افتد، آن را از این حالت خارج می‌کند

در وضعیت فعلی، ناشران با نمایشگاه کتاب تهران به عنوان یک بازار برخورد می‌کنند و در طول سال، برای معرفی آثار جدید و اقناع بازدیدکنندگان و تولید محتوای جانبی و پشتیبان برنامه خاصی ندارند

ماهنامه شیرازه کتاب
شماره ۲۲
شهریور ۱۳۹۶

کاتالوگی دارد که با خواندن و دیدن آن بتوانید اطلاعات قانع‌کننده‌ای درباره محصولاتشان پیدا کنید. سال‌ها در انتشارات سوره مهر این اقدام را انجام دادیم و فزاینده‌های مهم کتاب و آثار گذشته نویسندگان و نسبت آن کتاب با کتب دیگر را ارائه کردیم. بخشی از انرژی تولیدکننده باید برای معرفی آثار گذاشته شود.

نکته دیگر که در نمایشگاه کتاب مطلوب باید اتفاق بیفتد، ایجاد و توسعه ارتباطات تجاری است که باید بین ناشران داخلی و خارجی به وقوع پیوندد. به خاطر تناسب‌داشتن بین اهداف برگزاری نمایشگاه که عمدتاً اهداف فروشگاهی است، این اتفاق مهم هم شکل نمی‌گیرد. ناشران باید در فضای آرام در کنار هم نشسته و حق انتشار بخرند، بفروشند و مشارکت کنند و از امکانات هم اطلاع یابند و راهی برای بازار بین‌الملل باز کنند. محصولات فرهنگی مخاطبان بسیاری دارند و برای یک جغرافیای خاص تولید نمی‌شوند. باید موقعیتی ایجاد کرد که از مرزها عبور کنند و جامعه هشتاد میلیونی به یک دو میلیارد تبدیل شود تا به بازار یک محصول کمک کند و آن را عمیق ببخشد. این اتفاق در نمایشگاه فعلی نمی‌افتد. راهنمایی بازدیدکنندگان به خاطر کم‌کاری ناشران در تبلیغ کتب روی نمی‌دهد. فروش مستقیم به دیگر بخش‌های صنعت نشر که توزیع‌کنندگان و فروشندگان هستند، لطمه می‌زند. امروزه نمایشگاه‌ها به سمت تخصصی شدن می‌روند. باید نمایشگاه کتابی داشته باشیم که فقط با موضوع روان‌شناسی، سبک زندگی، خانواده... برگزار شود. اینکه مخاطب به نمایشگاهی برود که با طوماری از موضوعات مواجه شود، نشان‌دهنده نمایشگاه مطلوب نیست.

کتاب تهران هم اگر بخواهد به سمت نمایشگاه مطلوب حرکت کند، باید مرکز و محل ارائه نوآوری حوزه نشر باشد و نه محصولاتی که دوره سه یا پنج ساله را شامل می‌شود. یکی از دلایل این است که نمایشگاه توأم با فروش است که چنین اقدامی صورت می‌گیرد.

نکته دیگر در نمایشگاه مطلوب، این است که اساساً اگر اسم این فعالیت را نمایشگاه می‌گذاریم، فروش به این معنی که الان اتفاق می‌افتد، آن را از این حالت خارج می‌کند. شبکه توزیع شکل نگرفته و نمایشگاه کتاب تهران بار توزیع را به دوش می‌گیرد که تبعاتی را به همراه دارد. در یک نمایشگاه مطلوب، راهنمایی مراجعان و عملیات ترویج و تبلیغ و اقناع بازدیدکنندگان درباره انتخاب و خرید یک محصول اصل، مهم و درخور توجه است. کسانی که در نمایشگاه‌های حرفه‌ای شرکت می‌کنند، با این هدف می‌روند که آثار جدید را ارائه کنند و در وهله بعد، مخاطبان را قانع کنند که در وضعیت بهتری نسبت به رقبای هستند و بتوانند محصولات را به نحو درست، به بازدیدکنندگان معرفی کنند. این مهم، یعنی ترویج و اقناع بازدیدکننده، ظرفیت زمانی و مکانی و نیروی انسانی را می‌طلبد که وضعیت کنونی چنین اجازه‌ای نمی‌دهد. شرکت‌کننده در نمایشگاه، باید لوازم ترویج، تبلیغ و اقناع بازدیدکننده را فراهم کرده باشد و اطلاعات جانبی، کاتالوگ و فیلم مابقی اقلام ترویجی را در اختیار مخاطبان بگذارد. در وضعیت فعلی، ناشران با نمایشگاه کتاب تهران به عنوان یک بازار برخورد می‌کنند و در طول سال، برای معرفی آثار جدید و اقناع بازدیدکنندگان و تولید محتوای جانبی و پشتیبان برنامه خاصی ندارند و کمتر غرفه‌ای از نمایشگاه، جزوه و

نمایشگاه کتاب تهران

به جریان تجارت کتاب لطمه می‌زند

سمیه قربانی

مسعود پیرمردیان، مدیر مسئول دفتر نشر معارف گفت: نمایشگاه کتابی خوب است که جریان اقتصاد کتاب را تقویت کند نه اینکه به این جریان لطمه وارد کند. مهم‌ترین ایراد نمایشگاه کتاب این است که به جریان تجارت کتاب لطمه می‌زند. آنچه در ادامه می‌خوانید گفت‌وگوی مسعود پیرمردیان با شیرازه کتاب درباره ویژگی‌های نمایشگاه مطلوب است.

نمایشگاه کتاب مطلوب چه ویژگی‌هایی دارد؟

از نظر من به‌عنوان یک ناشر، نمایشگاه مطلوب، نمایشگاهی است که بتواند همه آثار مکتوب ناشران را در معرض دید و بررسی مردم قرار دهد. متأسفانه در حال حاضر، نمایشگاه این قابلیت را ندارد و علت اصلی این مشکل نیز این است که ما نمایشگاه کتاب تهران را با سایر نمایشگاه‌هایی که در طول سال در کشور برگزار می‌شوند، مقایسه می‌کنیم؛ در حالی که تنوع محصول در نمایشگاه کتاب بیش از نمایشگاه‌های صنعتی و... است و هر عنوان کتاب به عنوان یک محصول تعریف می‌شود و امکان نمایش همه آن‌ها وجود ندارد. از طرفی، شرکت‌های صنعتی و سایر مراکز، محصولات گذشته خود را با به‌صحنه آمدن محصول جدید، از رده خارج می‌کنند؛ اما در حوزه کتاب، محصولات قبلی و کتاب‌هایی که طی سال‌های گذشته تولید شده، به قوت خود باقی است و به محصولات جدید اضافه می‌شود و در صحنه عرضه و تهیه مردم وجود دارد و حجم این کالا را بیش از پیش، زیاد می‌کند و ضروری است که دست‌اندرکاران نمایشگاه کتاب برای موضوعی کردن آن فکری بیندیشند.

با توجه به مشکلاتی که در تقسیم‌بندی ناشران در بخش عمومی وجود دارد، تقسیم‌بندی موضوعی این بخش را چطور ارزیابی می‌کنید؟

ما در نمایشگاه کتاب، بخش عمومی داریم که با دسته‌بندی فعلی که به‌صورت حروف الفبا است، کار را برای مردم سخت کرده و سبب شده نتوانند به انتخاب خوب دست بزنند. این یکی از اشکالات جدی نمایشگاه است و پیدا کردن راه حل مناسب هم کار ساده‌ای نیست؛ چرا که نمی‌شود ناشر را به‌عنوان تولیدکننده اثر از جریان نمایش کتاب خارج کرد و در نظر نگرفت. خود ناشر باید برای معرفی کتاب در نمایشگاه حضور داشته باشد و از سوی دیگر، شاید این امر سبب شود ناشران به دلیل کار در چندین حوزه، مجبور باشند در چندین

بخش، غرفه داشته باشند که این نیز نیازمند تصمیم مناسب است.

نمایشگاه کتاب تهران ۲۹ دوره خود را سپری کرده است. این نمایشگاه تا چه میزان به نمایشگاه مطلوب نزدیک شده است؟ نمایشگاه کتاب مطلوب نمایشگاهی است که جریان اقتصادی کتاب را تقویت کند، نه اینکه به این جریان لطمه وارد کند. متأسفانه مهم‌ترین ایراد نمایشگاه کتاب این است که به چرخه اقتصاد نشر و به جریان تجارت کتاب لطمه می‌زند و مردم یک چهارم از حجم خرید سالانه کتاب خود را از نمایشگاه کتاب تهران تهیه می‌کنند و این باعث می‌شود که چرخه توزیع و عرضه از سوی مراکز پخش و عرضه کتاب مختل شده و از رونق کتابفروشی‌ها و مراکز پخش کتاب کاسته شود و شاهد تعطیلی آن‌ها باشیم.

ما وظیفه داریم در نمایشگاه کتاب، فروش را از عهده ناشران برداریم و اجازه فروش کتاب را به ناشر ندهیم و ناشر فقط اجازه نشر کتاب را داشته باشد و اجازه تجارت کتاب را نداشته باشد و برای این کار، ملزم به اخذ مجوز باشد؛ یعنی فروشگاه و مرکز فروش اقدام به این کار کند.

چند سالی است که مسئولان نمایشگاه کتاب تهران بر خارج شدن این نمایشگاه از شکل فروشگاه‌های آن تأکید دارند.

شما تا چه اندازه این موضوع را ضروری می‌دانید؟ نمایشگاه کتاب باید نمایشگاه عرضه کتاب باشد، نه محلی برای فروش کتاب. امروز نمایشگاه کتاب تهران فروشگاه عظیم مقطعی است که فروش کتاب همراه با تخفیف بوده و ناشران برای این نمایشگاه برنامه‌ریزی خوبی می‌کنند و به جای اینکه آثار خود را به مردم معرفی کنند و از حضور مؤلفان بهره‌مند شوند و از امکانات نقد و نظر کتاب‌ها استفاده کنند، در نمایشگاه کتاب، به‌دنبال جذب مشتری و فروش کتاب و تأمین بخشی از نقدینگی کتاب خود در طول سال هستند.

ما در...

نمایشگاه کتاب،
بخش عمومی
داریم که با
دسته‌بندی فعلی
که به‌صورت
حروف الفبا است،
کار را برای مردم
سخت کرده و
سبب شده نتوانند
به انتخاب خوب
دست بزنند. این
یکی از اشکالات
جدی نمایشگاه
است و پیدا کردن
راه حل مناسب
هم کار ساده‌ای
نیست

ما وظیفه...

داریم در
نمایشگاه کتاب،
فروش را از عهده
ناشران برداریم
و اجازه فروش
کتاب را به ناشر
ندهیم و ناشر فقط
اجازه نشر کتاب
را داشته باشد
و اجازه تجارت
کتاب را نداشته
باشد و برای این
کار، ملزم به اخذ
مجوز باشد

گفتگوی تفصیلی تسنیم با مدیر انتشارات قدر ولایت:

برخی از ناشران در حالت احتضار هستند

سجاد شیرافکن

مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت از سال ۱۳۷۲ آغاز به کار کرده است. این مؤسسه در زمینه نشر کتب در موضوعات تاریخ معاصر ایران، معارف اسلامی، فرهنگ دفاع مقدس، شخصیت و دیدگاه‌های حضرت امام خمینی و امام خامنه‌ای، فعالیت زیادی داشته است و آثار خود را در گروه‌های سنی کودک و نوجوان و بزرگسال ارائه می‌نماید. این مؤسسه در سال ۸۸ ناشر برگزیده در نشر فرهنگ انقلاب، در سال ۱۳۸۹، ناشر برگزیده بیست‌وسومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران و در سال‌های ۹۲ و ۹۵، برگزیده نمایشگاه ملی دفاع مقدس بوده است. به‌مناسبت برگزاری سی‌امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، گفت‌وگویی با احمد عطایی، مدیر انتشارات قدر ولایت انجام شده که مشروح این گفت‌وگو را می‌خوانید.

یعنی حالت قبل مرگ را دارند. باید برنامه‌ریزی و تحلیل دقیق داشته باشیم تا خروجی بهتری از نمایشگاه‌هایی که برگزار می‌شود، به‌دست آوریم. باید معدل فروش نمایشگاه‌های استانی هر سال را بگیریم؛ مثلاً معدل فروش سال ۹۵ را با معدل سال ۹۴ مقایسه کنید؛ با سال ۹۳ مقایسه کنید و ببینید افزایش فروش داشته‌اید؟! یعنی اقبال مخاطب به کتاب بیشتر یا کمتر شده است. سالی ۶۰ تا ۶۵ هزار عنوان جدید می‌آید؛ یعنی در واقع به نسبت ورود کتاب به‌ویترین‌ها، باید فروش بیشتر باشد. برآورد ما از فروش‌مان این است که نسبت به سال ۹۴، ۳۰ تا ۴۰ درصد کاهش داشتیم. البته من معدلش را می‌گویم؛ چون ممکن است در نمایشگاه‌های استانی، تا حدی فراز و فرود وجود داشته باشد. در کل، ناشران در وضعیت بسیاری هستند؛ هزینه‌ها و خدمات چاپ افزایش یافته و بر همین اساس، قیمت کتاب هم افزایش یافته و قدرت خرید مردم هم کم شده است. خریدار، قیمت کتاب را نگاه می‌کند و سر جایش می‌گذارد.

پس نتیجه می‌گیریم کتاب در سبد خرید مردم نیست. درست است؟
اصولی‌اش این است که بگوییم فرهنگ کتابخوانی

انتشارات شما چند سال است که شروع به کار کرده؟ شما یک انتشارات خصوصی هستید یا به نهاد و ارگان خاصی وابسته‌اید؟ ما از سال ۷۲ رسماً شروع به کار کردیم و صرفاً خصوصی هستیم؛ بعضی‌ها فکر می‌کنند وابسته به بیت رهبری یا حتی سپاه هستیم؛ ولی ما برای نشر بیانات موضوعی رهبر معظم انقلاب گاهی با مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، با لایه‌پایین بسیاری داریم تا بتوانیم مجوز بگیریم. آثار دفاع مقدس هم توسط دفتر پژوهش دفاع مقدس بررسی می‌شود و بعد از ارشاد، برای چاپ مجوز می‌گیرد. عمدتاً برای هزینه‌های مؤسسه و تولید کتاب‌ها مقروض هستیم و از صندوق‌های مختلف وام می‌گیریم. همچنین مدیران انتشارات از مؤسسه حقوقی دریافت نمی‌کنند.

فضای نشر را در ۴ سال اخیر چگونه ارزیابی می‌کنید؟ به خصوص در سال ۹۵؟

ما خبرهایی داریم که ناشران زیادی یا ورشکسته می‌شوند و جمع می‌کنند یا اینکه تغییر شغل می‌دهند و ناشرانی را می‌شناسیم که اینجا می‌آیند و گاهی صحبت و درد دل می‌کنند، خیلی در تنگنا هستند. در بخش کتاب، بحرانی پیش آمده و واقعاً بعضی از ناشران در احتضار هستند؛

۹۹ ناشران در وضعیت بسیار بدی هستند: هزینه‌ها و خدمات چاپ افزایش یافته و بر همین اساس، قیمت کتاب هم افزایش یافته و قدرت خرید مردم هم کم شده است. خریدار، قیمت کتاب را نگاه می‌کند و سر جایش می‌گذارد

قبلاً خریدار...

می آمد، کتاب را برمی داشت و نگاه می کرد، می دید هزار تومان است. می خرید. اما الان می بیند ۱۰ هزار تومان است و این برایش سنگین است؛ چون هزینه های زندگی اش هم بیشتر شده است، نمی خرد

در سال ۹۵...

چیزی نزدیک ۳۰ درصد فروش ما افت داشت؛ با اینکه مشتری های ثابتی داریم؛ اما باز همچنان افت داشتیم، یکی از علل بررسی هایی که انجام دادیم، از بین رفتن خرید ارگان های دولتی و نهادی بود و علت دیگر، خود مردم هستند که قدرت خریدشان تغییر کرده و علت سوم، تغییر مکان که نارسایی های زیادی در نقشه کار و اطلاع رسانی به مردم وجود داشت

ماهنامه شیرازه کتاب
شماره ۳۳
شهریور ۱۳۹۶

قسمت بازگانی اش فرستادیم که متأسفانه منتهی شده به تغییر آقای پرویز و منتهی شد. این مسئله می توانست تأثیر مثبتی در قیمت گذاری و کنترل آن داشته باشد. ما طوری قیمت گذاری می کنیم که حداقل درآمدها را برای اداره اینجا داشته باشیم؛ چون خودمان و مدیران اینجا حقوق نمی گیرند و به همان حقوق که می گیرند، قناعت می کنند تا کاری برای انقلاب انجام بدهند.

با توجه به جابه جایی نمایشگاه، از فروش سال پیش خود راضی بودید؟

بد نبود؛ یعنی شاید جزء رده متوسط فروش ها باشیم. ما مشتری های ثابتی داریم و شناخته شده هستیم و هر طور باشد، ما را پیدا می کنند. بنابراین، بیشترین فروش ما کسانی هستند که به طور ثابت با ما هستند و کمتر دستخوش شنواری فروش می شویم. در نمایشگاه بین المللی که در مصلی برگزار می شد، بر حسب محل غرفه، متفاوت می شدیم؛ اما در سال ۹۵ چیزی نزدیک ۳۰ درصد فروش ما افت داشت؛ با اینکه مشتری های ثابتی داریم؛ اما باز همچنان افت داشتیم، یکی از علل بررسی هایی که انجام دادیم، از بین رفتن خرید ارگان های دولتی و نهادی بود و علت دیگر، خود مردم هستند که قدرت خریدشان تغییر کرده و علت سوم، تغییر مکان که نارسایی های زیادی در نقشه کار و اطلاع رسانی به مردم وجود داشت.

امسال چند عنوان کتاب به نمایشگاه بردید؟

مادر نمایشگاه سال ۹۶، در غرفه کودک و نوجوان، بیش از ۱۶۰ اثر ان شاء الله عرضه کردیم؛ چون ما دو غرفه داشتیم؛ یک غرفه در سالن کودک و نوجوان و یکی هم در سالن عمومی. در غرفه عمومی، بیش از ۴۰۰ اثر را به

نیست؛ اما قیمت کتاب هم مؤثر است. آن قدر که قبلاً خریدار می آمد، کتاب را برمی داشت و نگاه می کرد، می دید هزار تومان است. می خرید. اما الان می بیند ۱۰ هزار تومان است و این برایش سنگین است؛ چون هزینه های زندگی اش هم بیشتر شده است، نمی خرد؛ در حال حاضر، تیراژهای بسیاری از ناشران، بسیار کم شده است و به خاطر تعداد کم کتاب از چاپ دیجیتال استفاده می کنند؛ چرا که هم انبارها را نمی توان توسعه داد و هم سرمایه برای سرمایه گذاری سنگین وجود ندارد و خواب سرمایه هم زیاد شده است؛ بنابراین، تیراژها به شدت کم شده است.

آثار تان را بر چه اساسی قیمت گذاری می کنید؟

یکی از علت هایی که به بازار نشر آسیب وارد کرده، همین بحث قیمت گذاری است؛ چرا که هیچ کنترلی بر آن نیست. قبلاً ارشاد کنترل ناچیزی اعمال می کرد؛ حتی ما در زمان آقای دکتر پرویز، معاون فرهنگی و آقای هرندی که وزیر بودند، طرحی را بردیم؛ مبنی بر اینکه شما از بنده که صفحه ای ۲۰ تومان قیمت گذاری می کنم، با ۲۰ درصد تخفیف کتاب را می خرید و مانند همین کتاب را با همین کیفیت چاپ که صفحه ای ۵۰ تومان قیمت گذاری شده است، باز هم با همان ۲۰ درصد می خرید؛ در صورتی که باید تخفیف خرید هایتان را شناور کنید. برای هر صفحه، پایه قیمتی بگذارید و بگویید هر کس این مقدار قیمت زد، ۲۰ درصد؛ اگر کسی قیمت را بیشتر زد، ۳۰ درصد؛ اگر بیشتر زد، ۴۰ درصد و... به ما گفتند: شما خودتان این طرح را بدهید، ما هم نستیم و بیش از ۱۰، ۱۵ روز کار کردیم و کتاب ها را تقسیم کردیم به قطع کتاب که یک رنگ باشد، دورنگ باشد، جلدش سخت باشد، شومیز باشد. همه شکل های مختلف را قیمت گذاری کردیم و به

رفتار دولت‌ها و وزیر ارشاد هر دولتی نسبت به انتشارات‌ها چگونه است؟

در چند سال دولت دهم، تقریباً مجوز نشر چشمه به حالت تعلیق درآمد و در نمایشگاه شرکت نمی‌کرد. الان امثال نشر چشمه دارند تقویت می‌شوند؛ حتی مدیریت استانی نمایشگاه اراک را به نشر چشمه داده بودند؛ اما سابقاً این‌طور نبود. وقتی دکتر صفار هرندی آمده بود، ما خدمت ایشان رفتیم. ایشان اشاره داشتند که ما به انبار ارشاد رفتیم و دیدیم هفت، هشت نوبت چاپ یک عنوان از کتاب‌های این قبیل ناشران در انبار است؛ یعنی همه را می‌خریدند، می‌ریختند آنجا. بعد ناشر می‌گفت: این کتاب در عرض سه ماه به چاپ هشتم رسید!

این خیلی در افکار عمومی تأثیرگذار بود؛ اما در حال حاضر، جشنواره‌های مختلف برگزار می‌کنند. کتاب‌های این‌ها را به عنوان کتاب برگزیده انتخاب می‌کنند، بعد هم جایزه می‌دهند و هم خرید ویژه می‌کنند. حالا شما نمی‌توانید بپرسید اصلاً این همه جشنواره برای چیست، چقدر بودجه برای این کتاب‌ها و جشنواره‌ها رفته است؟ هیئت انتخاب کیست؟ چه کتاب‌هایی آمده و چگونه انتخاب شده است؟ یعنی برای حمایت از این قبیل ناشران، ظاهر آراسته‌تری به کار دادند.

به نظر شما، جهت‌گیری و اقدامات معاونت فرهنگی چقدر بر روی فرهنگ تأثیر دارد؟

اعتقاد اصلی ما این است که باید فرهنگ‌نگامان از تأثیر دولت‌ها خارج شود، دولتی می‌آید با شعار تسامح و تساهل؛ یکی می‌گوید من می‌خواهم گفتمان انقلاب را اجرا کنم، بعد هم ۱۸۰ درجه فرق می‌کند؛ یکی دیگر می‌آید، مانند دولت اعتدال و می‌گوید من به دین مردم کاری ندارم، من نمی‌خواهم مردم را بهشت ببرم؛ این جهت‌گیری‌های متفاوت بسیار در فرهنگ اثرگذار

نمایش گذاشتیم؛ همچنین ما ۴۶ اثر چاپ اول و ۲۵ عنوان چاپ مجدد را در نمایشگاه امسال می‌خواهیم عرضه کردیم و بیشترین عناوین جدیدمان در بخش عمومی بود و در زمینه کودک و نوجوان، تعداد چاپ‌های اولمان کمتر بود؛ البته کارهای دیگری به مناسبت نمایشگاه سسی‌ام، آماده کردیم. ما سسی توصیه رهبری را در رابطه با کتابخوانی، با عناوین آن به صورت پوستر و حتی A۴ برای راحت‌خوان بودن آماده کردیم.

بخش عمومی آثار با چه موضوعاتی است؟

بخشی مربوط به دفاع مقدس است. سبک زندگی در الگوی شهیدان و رسم خوبان که امسال موفق شدیم حدود هشت جلد دیگر از ۷۲ عنوان آن را چاپ کنیم. البته با یک تغییر که الان تقریباً ۶۴ جلد از آن‌ها چاپ شده و شش جلد دیگر آن مانده است. رسم خوبان ۷۲ موضوع است که از زندگی‌نامه شهدا استخراج کردیم و هر کس در هر موضوع و هر موقعیتی باشد، می‌تواند مصداق مناسب خودش را پیدا کند و ببیند این شهید در چنین موقعیتی، چگونه عمل کرده است.

بخشی هم در موضوع تاریخ معاصر است. علاوه بر کتاب‌های چاپ اول مانند تاریخ انقلاب اسلامی و احزاب و گروه‌ها، رضاشاه در قاب ۱۹۰ تصویر و اشتباه تاریخی مصدق، کتابی دو جلدی راجع به آقای هاشمی رفسنجانی کار کردیم که جلد اول نزدیک ۵۶۰ صفحه است که الان در انتظار مجوز گرفتن از ارشاد است و تا الان، مجوز آن نیامده و دیگری نیز نفوذ در پسابرجام است که این هم هنوز مجوزش نیامده و کتاب رهیافت انتخابات ۹۲ که به تحلیل دو سال آخر دولت آقای احمدی نژاد پرداخته و چگونگی انتخاب جناب روحانی را توضیح داده است که این گزینه هم پنج ماه است که در ارشاد است.

اعتقاد اصلی

ما این است که باید فرهنگ‌نگامان از تأثیر دولت‌ها خارج شود، دولتی می‌آید با شعار تسامح و تساهل؛ یکی می‌گوید من می‌خواهم گفتمان انقلاب را اجرا کنم، بعد هم ۱۸۰ درجه فرق می‌کند؛ یکی دیگر می‌آید، مانند دولت اعتدال و می‌گوید من به دین مردم کاری ندارم، من نمی‌خواهم مردم را بهشت ببرم؛ این جهت‌گیری‌های متفاوت بسیار در فرهنگ اثرگذار است

مقررات ثابت است و باید طبق مقررات حکم بدهند.

بحث فرهنگ کتابخوانی مسئولان چطور باید ترویج و تبلیغ شود؟

حضرت آقا از کسانی است که در عرصه عمل، کتاب‌هایی را که مطالعه می‌کنند، تقریظ می‌نویسند تا مردم به آن کتاب روی بیاورند. چرا مسئولان دیگر ما این کار را نمی‌کنند؟ یعنی هیچ‌گونه تبلیغی راجع به کتابخوانی یا معرفی کتاب‌های مفید و سالم به جامعه نمی‌کنند؟! از ائمه جمعه گرفته تا نمایندگان مجلس و رؤسای جمهوری و وزرا، مثلاً رهبری برای ۲۰ کتاب تقریظ نوشته و معرفی کرده است؛ ببینید چقدر تیراژ فروش آن‌ها افزایش یافته است! چرا آن‌ها این کار را نمی‌کنند. فرهنگ کتابخوانی این است که جزء سبک‌دستی‌ها نباشد. کتاب قرار می‌گیرد و وقتی کتاب را برمی‌دارد، نگوید این گران است و بگذارد زمین. هر چیزی که به صورت گفتمان و فرهنگ در جامعه دربیاید، می‌شود گفت که آن کار دارد پیش می‌رود.

اگر بخواهید الان جلوی دانشگاه، یک کتابفروشی ایجاد کنید، متری ۵۰، ۶۰ میلیون است. اگر همین سرمایه را ببرید در کار صنعتی و غیرصنعتی بخواهید استفاده کنید، چند برابر این سود به دست می‌آید. چرا بیاید در امر کتاب سرمایه‌گذاری کند؟ لذا باید دولت حمایت کند، نه حمایت‌های مستقیمی که مثلاً فرض کنید کتاب بخیریم یا به یک نفر پول بدهیم، اینها لازم است؛ ولی مسکن است، بلکه از آثاری که نیاز جامعه است، حمایت شود. اگر دولت‌ها در فرهنگ کتابخوانی سرمایه‌گذاری کنند و علاقه به کتاب را در کشور راه بیندازند، اصلاً احتیاج هم نیست که از ناشران کتاب بخردند، خود مردم به کتاب علاقه دارند و می‌خرند؛ مانند برندی که در ذهنش است و تمام بازار را جست و جومی کند تا آن برند را تهیه کند.

است. اینکه آقای فرمایند و لنگاری فرهنگی، یک بخش و لنگاری برای همین تغییر دولت‌هاست. هر دولتی هم می‌آید برای خودش سیاستی را تعیین می‌کند. فرهنگ به دلیل اهمیتش و اینکه باورها و اعتقادات جامعه‌ای را در جهت مثبت یا منفی شکل می‌دهد، باید به آن توجه شود. رهبری در صحبت اخیرشان فرمودند که اگر شخصیتی یا دولتی طوری عمل کند که در ایمان جوان، اثر منفی بگذارد، باید پاسخ گو باشد. واقعاً اثر دارد. به هر حال در ارشاد، ناشرانی در یک دوره پروبال می‌گیرند، بعد در یک دوره حذف می‌شوند؛ برای چه این طور می‌شود؟ ارشاد باید پاسخ گو باشد.

اگر ریل داشته باشد، این اتفاقات نمی‌افتد. ریل ندارد، آدم‌ها هستند و آدم‌ها هم بر اساس سلیقه و گرایش خود عمل می‌کنند. دولت به عنوان کلیت و وزارت ارشاد به عنوان یک متولی فرهنگ کشور، چه کردند برای تقویت ایمان جوان‌ها؟ حتی شعاری هم در این زمینه‌ها وارد نمی‌شوند. مثلاً چیزی راجع به حجاب بگویند، راجع به اعتکاف بگویند، راجع به ضرورت امر به معروف و نهی از منکر بگویند. چرا از آثاری که ایمان جوانان را تضعیف می‌کند، بر خورد نمی‌کنند؟ آیا می‌ترسند که آرای افراد و لنگار را از دست بدهند؟ آیا مقررات ما در ارشاد، در هر دولتی تغییر می‌کند؟ مقررات دادن مجوز به کتاب‌هایی که در دست بررسی است، ثابت می‌ماند؛ اما چطور می‌شود در دولتی، اجازه چیزی را می‌دهند، در دولت دیگری نمی‌دهند؟ سلیقه و نظر خاص آمده است؛ یکی می‌گوید: «من اصولگرا هستم» و به یک‌سری آثار اجازه می‌دهد و به یک‌سری آثار اجازه نمی‌دهد؛ یکی می‌گوید: «من اصلاح طلب هستم» و به یک‌سری آثار دیگر اجازه می‌دهد، به یک‌سری آثار اجازه نمی‌دهد؛ در حالی که

۹۹ حضرت آقا

از کسانی است که در عرصه عمل، کتاب‌هایی را که مطالعه می‌کنند، تقریظ می‌نویسند تا مردم به آن کتاب روی بیاورند. چرا مسئولان دیگر ما این کار را نمی‌کنند؟

۹۹ اگر بخواهید

الان جلوی دانشگاه، یک کتابفروشی ایجاد کنید، متری ۵۰، ۶۰ میلیون است. اگر همین سرمایه را ببرید در کار صنعتی و غیرصنعتی بخواهید استفاده کنید، چند برابر این سود به دست می‌آید. چرا بیاید در امر کتاب سرمایه‌گذاری کند؟ لذا باید دولت

حمایت کند، نه حمایت‌های مستقیمی که مثلاً فرض کنید کتاب بخیریم یا به یک نفر پول بدهیم، اینها لازم است؛ ولی مسکن است، بلکه از آثاری که نیاز جامعه است، حمایت شود

حسینی نیک توضیح داد:

دولت باید به جای تصدی گری نمایشگاه، به فکر زیر ساخت باشد

آزاده حاجی غلامی

بررسی موضوع واسپاری نمایشگاه کتاب به شکل هایی که در این حوزه فعالیت می کنند، موضوعی است که محل اختلاف بسیاری از فعالان این حوزه شده است که علاوه بر کمرنگ کردن اتحاد و انسجام میان اهالی نشر، آسیب های دیگی نیز در برپایی بزرگترین رویداد فرهنگی کشور به همراه دارد. در همین رابطه، سیدعباس حسینی نیک، مدیر مجمع علمی فرهنگی مجد که در حوزه آثار حقوقی فعالیت می کند، توضیحاتی داده که متن آن در زیر آمده است.

داشته یا با سیاستی، در خارج شهر برگزار شود. موقعیت محل و وسعت نمایشگاه بسیار مهم است؛ به این معنی که به اندازه ای بزرگ باشد که بتوان حدود دو هزار ناشری را که در آن شرکت می کنند و حدود دو، سه میلیون مراجعه کننده نیز دارند، در آن اسکان داد. همچنین، اینکه بتوان راهروهای مناسب و استاندارد در میان غرفه های دو هزار ناشر تعبیه کرد که زن و مرد به راحتی در آن رفت و آمد کنند، خود موضوع مهمی است.

نکته سوم، امکانات مکان نمایشگاه است. بر خورداری از زیرساخت هایی مثل سیستم فاضلاب، آب، برق، امکانات مخابراتی و دستگاه های پوز که همه زیرساخت مخابراتی می خواهد، پیوست مکان هستند. از این رو، مهم ترین دغدغه نمایشگاه مکان آن است که این مکان در عمل، در اختیار صنف ناشران و بخش خصوصی نیست و نمی تواند هم باشد؛ زیرا این حجم و وسعت در حد بخش خصوصی و برپایی نمایشگاه سالانه نیست. در این صورت، نمایشگاه یا باید در مصلی برگزار شود که محل دولتی یا این وسعت و امکانات باشد یا در شهر آفتاب با امکاناتی که شهرداری حمایت می کند تا بتواند برگزار شود. این بخش از نمایشگاه واسپاری شده نیست و فقط باید به عنوان مستأجر در مدت برگزاری نمایشگاه، با مقدمات و مؤخرات در اختیار صنف باشد. معقول هم همین است. برای چنین نمایشگاهی لازم نیست که صنف نشر به دنبال مکانی برای برپایی، آن هم برای یک بار در سال باشد. اگر مکان هایی مثل باغ کتاب که کارکرد نمایشگاه بین المللی داشته باشند و نمایشگاه تخصصی و ماهانه در آن ها گذاشته شود، وجود داشته باشند، مقرون به صرفه است؛ ولی با حجم نمایشگاه کتاب، حتی در وسعت باغ کتاب هم امکان اجرا وجود ندارد. در این

واسپاری نمایشگاه کتاب به شکل های نشر را اقدام درستی می دانید یا بهتر بود این کار صورت نمی گرفت؟

واسپاری امور اجرایی به بخش خصوصی یک اصل پذیرفته شده قانون اساسی نیز به شمار می آید و منطق اقتصاد دنیا هم این اقدام را تصدیق می کند و دولت در این باره، باید نقش نظارتی داشته باشد که این اقدام بهترین حالت است. اگر بتوانیم به این سمت برویم و دولت را از تصدی گری منع کنیم، اقدام بزرگی انجام شده است. متأسفانه عارضه تصدی گری حتی در شرکت های خصوصی هم نفوذ کرده است و دولت به این دلیل که باید در همه امور تصدی گری کند، موفق نخواهد بود؛ از این رو، واسپاری نمایشگاه باید انجام می شد.

مهم ترین واقعه حوزه نشر، نمایشگاه بین المللی کتاب تهران است که بزرگترین رویداد فرهنگی کل کشور نیز به شمار می آید. این رویداد حتی از فستیوال ها و جشنواره هایی چون سینمای فجر و موسیقی فجر و... نیز عظیم تر است. حتی می توان به جرئت گفت که این رویداد از دیگر نمایشگاه های صنعتی کشور هم عظیم تر بوده و مخاطب بیشتری دارد و باید تدارک بیشتری برای آن از نظر تدارکات، لجستیک و... دیده شود. نمایشگاه کتاب با همه فراز و فرودهایی که حوزه کتاب داشته و کتاب از سبد اقتصادی خانوارها خارج شده است، اما هنوز هم مهم ترین نمایشگاه اقتصادی ایران است.

این نمایشگاه چند مؤلفه مهم دارد؛ یکی از آن ها مکان نمایشگاه است. محل نمایشگاه یا تدارک دیدن محلی مناسب برای آن، مهم ترین مؤلفه به شمار می رود. محل نمایشگاه هم از نظر موقعیت، باید در مکانی باشد که امکان ورود و خروج چند میلیون انسان در آن فراهم باشد و هم بین بزرگراه ها واقع باشد، یا در مرکز شهر قرار

مهم ترین
واقعه حوزه
نشر، نمایشگاه
بین المللی کتاب
تهران است
که بزرگ ترین
رویداد فرهنگی
کل کشور نیز
به شمار می آید.
این رویداد حتی
از فستیوال ها و
جشنواره هایی
چون سینمای
فجر و موسیقی
فجر و... نیز
عظیم تر است

مهم‌ترین دغدغه نمایشگاه مکان آن است که این مکان در عمل، در اختیار صنف ناشران و بخش خصوصی نیست و نمی‌تواند هم باشد؛ زیرا این حجم و وسعت در حد بخش خصوصی و برپایی نمایشگاه

سالانه نیست. در این صورت، نمایشگاه یا باید در مصلی برگزار شود که محل دولتی با این وسعت و امکانات باشد یا در شهر آفتاب با امکاناتی که شهرداری حمایت می‌کند تا بتواند برگزار شود

یکی از مسائل مربوط به نمایشگاه اجاره غرفه‌هاست که از ناشران گرفته می‌شود که این میزان کفاف هزینه نمایشگاه را نمی‌دهد و باید بودجه‌ای به این منظور در نظر گرفته شود

ناشرانی که در انقلاب فعالیت می‌کنند، دخالت ندارد و فقط نظارت می‌کند.

در نمایشگاه کتاب فرانکفورت که مدت ۱۲ سال است در آن حضور پیدا می‌کنم و دو سال نیز در آنجا غرفه داشتم، این گونه است که در مرکز شهر فرانکفورت، نمایشگاهی بین‌المللی ساخته شده که چند خط مترو به آن متصل می‌شود و پارکینگ‌های بسیاری دارد و سالن‌ها مجهز است. شهرت فرانکفورت نیز به نمایشگاه‌هایی است که برگزار می‌کند. سازه‌های نمایشگاه مدیریتی دارد که اصولاً به محتوای نمایشگاه کاری ندارد. هنگام برپایی نمایشگاه کتاب که فرامی‌رسد، اتحادیه ناشران آلمان در آنجا مستقر می‌شود و نمایشگاه برگزار می‌کند و در نهایت، پولی به سازمان نمایشگاهی فرانکفورت می‌دهد و کار تمام می‌شود. در ایران نیز باید این کار انجام شود.

آیا هزینه نمایشگاه با این اقدام، تأمین می‌شود؟

یکی از مسائل مربوط به نمایشگاه، اجاره غرفه‌هاست که از ناشران گرفته می‌شود که این میزان کفاف هزینه نمایشگاه را نمی‌دهد و باید بودجه‌ای به این منظور در نظر گرفته شود. با توجه به اینکه مکان و زیرساخت مناسبی در نمایشگاه بین‌المللی نداریم، هزینه‌ها بسیار زیاد است. عمده سازه‌ها موقتی هستند. سیستم فاضلاب و موتور برق و حتی آنتن موبایل که در محوطه شهر آفتاب نصب شده، موقتی و بسیار پرهزینه است. در حالی که شهر آفتاب به عنوان مجتمع نمایشگاهی باید امکانات و زیرساخت داشته باشد. تقریباً از سال گذشته تاکنون، زیرساختی به شهر آفتاب اضافه نشده است. باز هم سیستم برق و فاضلاب موقتی است و تأمین نشده. سالن‌های سه‌قلو که طبق طرح باید پنج عدد باشد، اکنون فقط یکی است. اگر این سالن‌ها ساخته می‌شد، به سازه موقت نیاز نبود و هزینه‌ها کم می‌شد. تهیه مطبوع هم مهم است که استاندارد کافی باید در آن رعایت شود. سازه‌های موقت از

رابطه، باید گفت که بخش مهم نمایشگاه واسپاری نشده و در حد اجاره است؛ اما باقی امور نمایشگاه را باید به دو بخش تقسیم کرد: یکی حاکمیتی و دیگری صنفی.

بخش حاکمیتی هم قابل واسپاری نیست؛ یعنی سیاست کلی و نظارت مفهومی، مسائل تشریفات و حراست و امنیت نمایشگاه قابل واسپاری نیست و وزارت ارشاد باید آن را اداره کند. کمیته‌های این اقدامات نیز حاکمیتی است و نمی‌تواند و نباید در اختیار صنف باشد. حتی اگر دولت بخواهد آن‌ها را واسپاری کند، نه می‌تواند این کار را انجام دهد و نه صنف آن را تقبل می‌کند.

بخش دوم بخش صنفی است که تعداد ناشران اعم از داخلی و خارجی، سنتی و کاغذی و الکترونیک را باید سازمان‌دهی، ثبت‌نام و جانمایی کرد. جانمایی بخش‌ها و اداره سالن‌ها و حتی برخی از موضوعات دیگر باید واسپاری شود؛ مثل استفاده از سازه‌های موقتی برای اسکان ناشران در سال‌های اخیر که از زمان حضور در مصلا تاکنون، از این سازه‌ها استفاده شده است؛ بر خلاف زمانی که در نمایشگاه سنول بودیم و سالن‌ها استاندارد و مناسب بود. چنین اقدامی سبب می‌شود که هزینه انجام این اقدامات نیز کاهش یابد و به صورت رقابتی انجام شود. بخش دولتی دیگر نباید در این حوزه وارد شود. در نمایشگاه سال گذشته که در مصلا و شهر آفتاب برگزار شد نیز بخش خصوصی هر جا با عوامل فنی مواجه بود، به نوعی هزینه‌ها را کاهش داد. برای تأمین کادر و نیروها برای بخش خصوصی مقتصدانه تر هزینه شد. این بخش را می‌شود واسپاری کرد و باید به طور کامل انجام شود و نیم‌بند نباشد که اگر باشد، صحیح نیست. بخش اجرایی باید با عنوان ستاد اجرایی نمایشگاه کاملاً مستقل عمل کند و رئیس ستاد اجرایی همه مسائل مالی و اجرایی نمایشگاه را در اختیار داشته باشد. اینکه در حکم معاون بوده و بخش‌های زیادی در اختیار دولت باشد، صحیح نیست. مثل وزارت ارشاد که در تولید و فروش

نظر ایمنی و آتش‌سوزی، خطر ساز هستند.

با این وجود، نقش دولت چیست و چه کاری باید انجام دهد؟

دولت باید به جای اینکه به فکر تصدی‌گری نمایشگاه باشد، زیرساخت‌ها فراهم کند. این اقدام سرمایه‌ای ماندگار است و همهٔ بخش‌هایی توانمند از آن استفاده کنند. به نظر می‌رسد امسال دست‌کم در ظاهر واسپاری بهتری نسبت به سال قبل انجام شده باشد؛ ولی اصلاً کافی نیست. باید یک ستاد برنامه‌ریزی و اجرایی نمایشگاهی کتاب داشته باشیم که از سوی صنف انتخاب شوند و همهٔ فعالان حوزهٔ نشر در آن فعالیت کنند و این ستاد باید بالاترین مقام اجرایی و برنامه‌ریزی نمایشگاه بوده و بودجهٔ مشخصی در قالب کمک دولت داشته باشد. همین‌طور که سال به سال که دولتی بوده و به بخش خصوصی داده شده، هزینه‌ها کاهش یافته است، اگر این اقدام به صورت کامل واسپاری شود، هزینه‌ها از ۱۳، ۱۴ میلیارد تومان، به کمتر از ۱۰ میلیارد تومان می‌رسد. بخشی از هزینه‌ها به واسطهٔ اجارهٔ غرفه‌ها و بقیه با طریق اسپانسرها تأمین شود که بار مالی هم برای دولت نداشته باشد. البته این رویکرد ایده‌آل است و واقع‌گرایانه نیست؛ چون در دولت، آمادگی چنین واسپاری وجود ندارد. از سویی، مؤسسات اقماری دولت برای این نمایشگاه، کیسه دوخته‌اند و در صنف هم آمادگی این کار وجود ندارد.

مهم‌ترین دستاورد دو، سه سال اخیر صنف، شورای تشکل‌های نشر بود که منحل شد و خساراتی را وارد کرد. اکنون با شرایط اضطراری روبه‌رو هستیم و اختلافاتی هست که نباید باشد. صنف ناشران هم اکنون آمادگی لازم برای حفظ شاکلهٔ خود را نیز ندارد. در سه سال اخیر، همگرایی میان ناشران کمتر شده است. امیدوارم تا دو سال آینده همگرایی و اتحاد در صنف به وجود بیاید و توان

این باشد که ناشران اتحاد داشته باشند تا نمایشگاه را بدون حمایت مالی دولت برگزار کنند و به عقیدهٔ من، این اقدام انجام‌شدنی است.

به عقیدهٔ شما این امکان وجود دارد که تقسیم‌بندی غرفه‌های نمایشگاه بر اساس موضوع آثاری که ناشران ارائه می‌دهند، انجام شود؟

ده سالی است که این موضوع مطرح می‌شود؛ ولی در عمل ممکن نیست. شاید اخیراً ناشران تخصصی داشته‌ایم؛ ولی در عمل، حجم زیادی از ناشران در همهٔ حوزه‌ها وارد شده‌اند. مثلاً علاوه بر علوم پایه، در حوزهٔ ادبیات و زبان هم وارد می‌شوند. این گونه نمی‌شود تقسیم‌بندی کرد. به‌طور کلی، این گونه تقسیم‌بندی شده است که ناشران دانشگاهی در یک محل و ناشران دیگر نیز در مکان‌های مجزا باشند که این نحوهٔ تقسیم‌بندی کلی است و گاهی ناشی از دو سالن، غرفه می‌گیرد که برای مثال، هم در بخش کودک و هم در بخش عمومی باشد؛ اما اینکه بخواهیم ناشران بر اساس موضوع تقسیم‌بندی شوند، موضوعی است که اکنون با روند فعالیت ناشران و با حجمی که وجود دارد، ناشدنی است. اگر نمایشگاه تخصصی دانشگاهی بود، می‌توانستیم این کار را انجام دهیم، البته تا حدودی و آن هم در سالن‌های کوچک؛ ولی در وسعت نمایشگاه کتاب که رفتن از یک سمت به سمت دیگر خسته‌کننده است، امکان‌پذیر نیست. بهترین حالت که همه دربارهٔ آن اتفاق نظر دارند، این است که تقسیم‌بندی کلی انجام شود که عمومی، دانشگاهی، کودک، آموزشی و بین‌الملل و الکترونیک باشد و در آنجا، ناشران به‌صورت الفبایی قرار گیرند. این نحوهٔ بینابینی است که هم موضوعی است و هم نمایشگاهی و در نمایشگاه‌های خارجی هم این گونه است.

اینکه

بخواهیم ناشران بر اساس موضوع تقسیم‌بندی شوند، موضوعی است که اکنون با روند فعالیت ناشران و با حجمی که وجود دارد، ناشدنی است

بهترین

حالت که همه دربارهٔ آن اتفاق نظر دارند، این است که تقسیم‌بندی کلی انجام شود که عمومی، دانشگاهی، کودک، آموزشی و بین‌الملل و الکترونیک باشد و در آنجا، ناشران به‌صورت الفبایی قرار گیرند. این نحوهٔ بینابینی است که هم موضوعی است و هم نمایشگاهی و در نمایشگاه‌های خارجی هم این گونه است

اتحادیه‌های ناشران شهرستان‌ها در برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب نادیده گرفته می‌شوند

مریم صبور

چند سالی است که صحبت از واگذاری نمایشگاه کتاب تهران به ناشران است و در این راستا ناشران بسیاری هستند که هنوز هم نمی‌دانند در این روند، چه نقشی بر عهده دارند و معتقد هستند که روند واسپاری نمایشگاه به تشکل‌های نشر که مشخص نیست با چه معیاری صورت گرفته است، رویکرد حاکمیتی دارد. حمید خلیلی، مدیر انتشارات شهید کاظمی در این باره، گفت‌وگویی با نشریه شیرازه انجام داده است که متن آن را در زیر می‌خوانید.

به عقیده شما واگذاری اجرای نمایشگاه کتاب تهران به ناشران، تا چه میزان مطلوب بوده و چه مزایایی در پی داشته است؟

این اقدام برای ناشران بسیار مناسب است. اما معلوم نیست که تشکل‌ها با چه امکانات و برنامه‌ای انتخاب می‌شوند. شمار تشکل‌های نشر بسیار است؛ اما اینکه اتحادیه ناشران با چه ملاکی به عنوان برگزارکننده نمایشگاه انتخاب می‌شود، مشخص نیست. شاید مناسب‌تر باشد که رزومه و سال‌های فعالیت ناشران در این راستا، بررسی شده و معلوم شود چه کارنامه‌ای از خود، به جا گذاشته‌اند.

البته اصل واگذاری اقدام خوبی است؛ ولی نحوه و معیارهای انتخاب برگزارکنندگان در این باره بسیار مهم است که به عقیده من، مسئولان به این موضوع دقت چندانی نمی‌کنند و متأسفانه، دود آن به چشم ناشران می‌رود و تبعات و مشکلاتی را به دنبال دارد.

تشکلی که اجرای نمایشگاه کتاب به آن واگذار می‌شود، باید جامع، کامل و توانمند باشد؛ ولی معمولاً این گونه نیست و تشکل‌های خاصی به این منظور انتخاب می‌شوند که در اجرا، با مشکل روبه‌رو می‌شوند. اینکه چه امکاناتی در اختیار تشکل‌های نشر قرار گرفته است و برنامه اجرایی آنان برای این اقدام چیست نیز حائز اهمیت است که متأسفانه توجه چندانی به این موضوع نمی‌شود.

ناشران در برگزاری این رویداد مهم فرهنگی کشور چه نقشی می‌توانند ایفا کنند؟

متأسفانه ناشران نمی‌توانند نقش چندانی در این باره داشته باشند؛ چرا که این اقدام به صورت حاکمیتی انجام می‌شود و انتخاب و واگذاری این مسئولیت به تشکل‌ها نیز در همین قالب شکل می‌گیرد. اینکه ناشر چه نقشی می‌تواند ایفا کند، معلوم نیست و برای ناشران سؤال است که چرا این مسئولیت فقط به اتحادیه ناشران تهران، سپرده می‌شود و اتحادیه ناشران شهرهای اطراف تهران، همچون قم نادیده گرفته می‌شوند؛ این در حالی است که فقط اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران یا اتحادیه ناشران ایران نیستند که در عرصه نشر فعالیت می‌کنند. باید پیش از واگذاری، استعلام شود که آیا تشکل مرتبط توانایی اجرایی برای برپایی نمایشگاه را در اختیار دارد یا خیر. پیش از برگزاری نمایشگاه، هر سال نیز این موضوع مطرح می‌شود که مسئولان تشکل‌ها قهر کرده‌اند یا ممکن است به نمایشگاه نیایند و...؛ منظور از این صحبت اینکه بار رسانه‌ای به چنین جریانی داده می‌شود که مناسب نیست. این تشکل‌ها نیز بعد از درخواست‌های بسیار حضور می‌یابند و بعد از برپایی نمایشگاه، چند جلسه نقد و بررسی برگزار شده و همه چیز به پایان می‌رسد تا سال بعد و همین مشکلات ادامه دارد.

نظر شما در این باره که تقسیم‌بندی ناشران بر اساس موضوع باشد، مناسب‌تر است یا بر همان اساس حروف الفبا که

سال‌هاست انجام می‌شود؟
نظر ناشران درباره آنچه اکنون به اجرا در می‌آید، این است

۲۷

برونده ویژه
گفت‌وگو

ما وظیفه

داریم در
نمایشگاه کتاب،
فروش را از عهده
ناشران برداریم
و اجازه فروش
کتاب را به ناشر
ندهیم و ناشر
فقط اجازه نشر
کتاب را داشته
باشد و اجازه
تجارت کتاب
را نداشته باشد
و برای این کار،
ملزم به اخذ مجوز
باشد

برای ناشران
سؤال است که
چرا این مسئولیت
فقط به اتحادیه
ناشران تهران
سپرده می‌شود و
اتحادیه ناشران
شهرهای اطراف
تهران، همچون
قم نادیده گرفته
می‌شوند

ماهنامه شیرازه کتاب
شماره ۲۳
شهریور ۱۳۹۶

همانند غرفه پاس که در نمایشگاه مصلی برگزار می‌شد. در عین حال، ناشران آن قدر مشکل دارند که هر کدام به دنبال برندسازی و تبلیغات خود هستند.

نمایشگاه شهر آفتاب را چطور ارزیابی می‌کنید؟

اگر بتواند مشکل تردد مخاطبان را رفع کنند، مطلوب است. افراد بسیاری می‌گفتند که سال گذشته نمایشگاه به شکل مطلوب برگزار نشد؛ ولی این گونه نبود. از نظر فضا، تردد و پارکینگ مشکلاتی بوده است که امیدوارم این مشکلات که همگی به فضای نمایشگاه باز می‌گردد، رفع شود. از سویی، داشتن مکان مناسب برای استراحت مخاطبان و سایه‌بان‌هایی به این منظور، از لازمه‌های نمایشگاه است که باید ایجاد شود. همچنین برای تردد مخاطبان به مترو بسنده نشود و دیگر وسایط نقلیه نیز در نظر گرفته و سامان دهی شود.

به نظر شما نمایشگاه امسال به نسبت سال گذشته چگونه برگزار می‌شود؟

قطعاً امسال بهتر از پارسال برگزار می‌شود. البته تصور می‌کنم که بسیاری از ناشران، به دلیل مشکلات اقتصادی، نتوانند در نمایشگاه حضور پیدا کنند. در این صورت، ناشرانی در نمایشگاه حضور خواهند یافت که به‌واقع، در فضای نشر فعالیت می‌کنند. با توجه به تجربیات سال گذشته، مشکلات شهر آفتاب نیز امسال برطرف می‌شود و به لحاظ کیفیت نیز مناسب‌تر خواهد بود. اگر چه ممکن است با افت کمی ناشران روبه‌رو شویم.

تجربه نخستین حضور شما در نمایشگاه شهر آفتاب، در سال گذشته به چه صورت بود؟

استقبال خوبی از آثار ما به عمل آمد. امسال نیز همانند سال گذشته، علاوه بر ارائه کتاب، به معرفی آثار و دعوت از نویسندگان خواهیم پرداخت.

چه پیشنهادی برای روند واگذاری غرفه‌ها دارید؟

این روند به‌صورت سنتی و قدیمی انجام می‌شود و تعداد کتاب‌های ناشران در آن دخیل است؛ در حالی که این روند باید به تدریج تغییر کند. ناشران قدیمی در حوزه نشر وجود دارند که شاید هزار عنوان کتاب داشته باشند و بر همین اساس، هر سال بهترین مکان نمایشگاه نصیب آن‌ها می‌شود. در عین حال، ناشران تازه کاری هم داریم که با قدرت وارد حوزه نشر شده‌اند.

نشر شهید کاظمی با وجود اینکه سه سال است وارد این حوزه شده، نزدیک به ۱۲۰ عنوان کتاب دارد. وقتی بحث تعداد آثار برای واگذاری غرفه مطرح باشد، بسیاری از ناشران فعال از قافله عقب می‌مانند. از این رو، بهتر است در واگذاری مکان و مترای غرفه به ناشران، تجدید نظر شود.

اینکه

تقسیم‌بندی به‌صورت موضوعی باشد یا حروف الفبا، باید گفت که ایده آل آن تقسیم‌بندی به‌صورت موضوعی است. البته انجام دادن چنین اقدامی نیز راحت نیست

که روند مطلوبی انجام می‌شود؛ ولی اگر این موضوع با مخاطبان مطرح شود، بحث‌های زیادی عنوان می‌شود. اینکه تقسیم‌بندی به‌صورت موضوعی باشد یا حروف الفبا، باید گفت که ایده آل آن تقسیم‌بندی به‌صورت موضوعی است. البته انجام دادن چنین اقدامی نیز راحت نیست. چنانچه نمایشگاه محدودتر شود یا در استان‌ها برگزار شود یا همانند نمایشگاه فرانکفورت که صرفاً نمایشگاه است و نه فروشگاه، می‌توان این کار را انجام داد. اگر نمایشگاه به‌صورت موضوعی برگزار شود، مردم استقبال بیشتری از آن می‌کنند. بسیاری از مردم، در ایام سال کتاب نمی‌خرند و خرید خود را در ایام نمایشگاه و با بن‌هایی که به آن‌ها اختصاص داده می‌شود، انجام می‌دهند. از سویی، مخاطب کتاب مد نظر خود را از نزدیک‌ترین ناشر خریداری می‌کند و موضوعات دیگر برایش اهمیت ندارد. باید گفت که اگر نمایشگاه به‌صورت موضوعی برگزار شود، شکل هدفمند و واقعی به خود می‌گیرد و با این رویکرد، به نفع نخبگان و کتابخوان‌ها خواهد بود، نه افرادی که صرفاً برای تفریح به نمایشگاه می‌آیند. اگر چه انجام چنین روندی نیز سخت است. تعداد ناشران بسیار است که باید در این باره، آن‌ها را متقاعد کرد.

در شرایط فعلی که نمایشگاه برگزار می‌شود، آیا برندسازی ناشر اولویت دارد یا معرفی کتبی که ارائه می‌شوند؟

اگر این سؤال از ناشران پرسیده شود، قطعاً برندسازی را در اولویت می‌دانند؛ چرا که اوضاع نشر نیز مناسب نیست. ولی انتخاب صحیح رویکرد، موضوعی است که پیشتر مطرح شد؛ زیرا بحث کتاب و کتابخوانی مطرح است.

نشر شهید

کاظمی با وجود اینکه سه سال است وارد این حوزه شده، نزدیک به ۱۲۰ عنوان کتاب دارد. وقتی بحث تعداد آثار برای واگذاری غرفه مطرح باشد، بسیاری از ناشران فعال از قافله عقب می‌مانند

بررسی واگذاری برپایی نمایشگاه کتاب تهران به ناشران در گفت‌وگو با مهدی رمضانی؛

فرآیند واسپاری نمایشگاه کتاب

ناقص و بیمار است

یاسمن غلامی

موضوع واگذاری امور اجرایی برپایی نمایشگاه کتاب تهران به تشکلهای نشر که در اصل دو تشکل اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران و اتحادیه ناشران ایران آشنا را در بر می‌گیرد، موضوعی است که سبب بروز اختلاف‌هایی در میان اهالی نشر شده و همین موضوع به برپایی مطلوب نمایشگاه کتاب نیز لطماتی را وارد می‌کند. از سویی، شفاف‌سازی نکردن امور اجرایی میان تشکلهای یادشده و وزارت ارشاد، خود موضوع بحث است که با توجه به آن، می‌شود مشکلات بسیاری را از پیش پای برپایی اثرگذاری این رویداد فرهنگی کشور برداشت. در همین رابطه، با مهدی رمضانی، مدیر نشر علیون گفت‌وگویی داشته‌ایم که متن آن را در زیر می‌خوانید:

شفافیت برای
انجام واگذاری
برپایی نمایشگاه
کتاب به
تشکلهای نشر،
ضرورت است

هنوز
ناشران از اینکه
با این اقدام قرار
است چه اتفاقی
ببفتند، درک
درستی ندارند
و نمی‌دانند که
تفاوت برگزاری
نمایشگاه از سوی
ناشران و دولت
در چیست

مالی بین تشکلهای نشر و وزارت ارشاد منعقد شده است. اینکه چقدر اوضاع بهتر یا بدتر شده و اکنون چه تغییری کرده و در اثر واگذاری، قرار است چه اتفاقی ببفتد، جای سؤال است و اینکه به اصطلاح، به خود تشکلهای نشر واگذار شده است، صرفاً محل قوت نیست؛ مگر اینکه چنین اقدامی منجر به نتایجی شود که منافی را به فضای نشر برساند که قابلیت اقدام و تحلیل و بررسی دارد و باید به ضعف‌ها و قوت‌های آن پرداخت.

چنانچه این اقدام به درستی صورت گیرد و شفاف‌سازی حاصل شود، چه مزایایی برای ناشران به همراه دارد؟
واگذار کردن امور هر صنفی به اعضای آن صنف، به طور قطع، مثمر ثمر است. با این شرط که نظارت دقیق و صحیحی انجام شود تا از بروز انحراف، پیشگیری به عمل آید و دچار ضعف در مدیریت نشود. در این راستا، اعضا نیز در برابر فضایی که با شرایط یادشده فراهم شده است، باید برای رشد و تعالی مجموعه تلاش کنند. نباید اجازه داد که این فضا برای برخی از افراد به فضای رانت تبدیل شود. اگر سلامت فضا تأمین شود، قطعاً منافع آن به همه فضای نشر منتقل می‌شود.

البته به نظر می‌رسد که نظارت کافی و فضای رقابتی و تعادلی که باید وجود داشته باشد، موجود نیست. گاه اختلاف و نقد جدی میان ناشران و برخی از اهالی نشر در فضای نمایشگاه اتفاق می‌افتد. از جمله اینکه در سال

نظر شما درباره واسپاری نمایشگاه به تشکلهای نشر چیست و این اقدام را چطور ارزیابی می‌کنید؟
نیازمند شفاف‌سازی و اطلاع‌رسانی دقیق در این باره هستیم. وزارت ارشاد و دولت مدعی هستند که بهترین راه اداره نمایشگاه، واگذاری برپایی آن به تشکلهای نشر است که این موضوع در سال‌های اول تشکیل دولت بیان شد. در این سال‌ها، برپایی نمایشگاه واگذار شده و در سال‌های متوالی نیز حرف‌های مختلفی شنیده شد و اختلافات موجود در نمایشگاه هم بروز پیدا کرد و بحث‌هایی درباره موضوعات کاری و مالی مطرح شد. بر این اساس، شفافیت برای انجام واگذاری برپایی نمایشگاه کتاب به تشکلهای نشر، ضروری است. از سویی، موضوع تشکلهای خود محل بحث است. وقتی این گونه مطرح می‌شود که اتحادیه ناشران تهران فعالیت مربوط به برپایی نمایشگاه را برعهده بگیرد، آیا به این معنی است که تمام ظرفیت نشر، فقط این مرکز است؟ حرف‌های جدی در این باره مطرح است و هیچ‌گاه نیز به درستی به این موضوع پرداخته نشده است. امسال نیز از این موضوع سخن به میان می‌آید که نمایشگاه به صورت گسترده‌تر واگذار شده است و ساختار متفاوت‌تری دارد.

هنوز ناشران از اینکه با این اقدام قرار است چه اتفاقی ببفتد، درک درستی ندارند و نمی‌دانند که تفاوت برگزاری نمایشگاه از سوی ناشران و دولت در چیست. قراردادهای

در طول سال‌های گذشته، فضایی را تعریف کرده‌ایم که حول و حوش آن اتفاقاتی می‌افتد و خصوصیات و شاخصه‌هایی دارد که آن را از سایر رویدادهای فرهنگی که در ایران و جهان می‌افتد، متفاوت کرده است.

قطعاً فراهم‌شدن فضای قرارگیری ناشران بر اساس تقسیم‌بندی موضوعی، کمک می‌کند که از این بستر، بهتر استفاده شود. در اولین دوره‌ای که چنین اقدامی صورت گرفت، چنین طرحی در مصلی به اجرا درآمد که در آن، کتاب‌های منتشرشده به‌صورت موضوعی ارائه شده بودند.

باید توجه داشت که نمایشگاه کتاب تهران را به‌صورت واقعی برگزار نمی‌کنیم، بلکه در اصل فروشگاه بزرگی را برپا می‌کنیم، به این معنی که جنبه‌فروشگاهی نمایشگاه کتاب تهران بر جنبه‌نمایشگاهی غالب است. اعداد و ارقامی که متصدیان و مسئولان نمایشگاه ارائه می‌دهند، به تعداد بازدیدکنندگان و میزان خرید از نمایشگاه باز می‌گردد که موفقیت یا شکست نمایشگاه را در برگزاری نشان می‌دهد. در این وضعیت، نمی‌توان با تغییر زمین بازی و چینش غرفه‌ها بر اساس موضوع، اوضاع را تغییر داد و اقدام جدیدی را مطرح کرد. این اقدام برنامه‌ریزی بلندمدت می‌طلبد تا در شیب زمانی مناسب، به آن سمت برویم. این رویکرد برای نمایشگاه تعریف شده که فروش کتاب در آن، جا افتاده است و مخاطبان در طول سال، برنامه‌ریزی می‌کنند که نیازشان را در اردیبهشت‌ماه تأمین کنند.

در کنار همین روند شکل گرفته، می‌توان فضای دیگری برای ارائه کتاب بر اساس موضوعات، به‌منظور آشنایی مخاطبان با تازه‌های نشر و چنین رویکردی برپا کرد و به تقویت آن پرداخت تا به تدریج، پروبال بگیرد و بتواند مثل یک بال نمایشگاه به فعالیت خود ادامه دهد و به رشد کیفیت نمایشگاه کمک کند.

گذشته، درباره حمایت ارزی و اتحاد ناشران بین‌الملل، موضوعاتی به‌طور جدی بیان شد.

با واگذاری برپایی نمایشگاه کتاب به تشکل‌های نشر، ناشران چقدر در این حوزه فعالیت داشتند و موفق عمل کردند؟

ضعف این اقدام همین است که در برگزاری نمایشگاه، همه ناشران مشارکت داده نمی‌شوند. در حوزه ناشران عمومی، تشکل‌های یادشده نماینده همه صنوف نشر نیستند که این مهم‌ترین اشکال است. نمایشگاه به دو تشکل واگذار شده است. باید از آن‌ها سؤال شود که تا چه میزان منافع اهالی نشر در محیطی که نظارت کرده‌اند، برآورده شده است.

معتقدم که فرایند واگذاری به‌صورت ناقص و بیمار صورت گرفته است؛ چرا که تفاوتی در این دو دوره ندیدیم. از ابتدای این اقدام، مسائل به‌طور شفاف بیان نشده و هدف‌گذاری مد نظر صورت نپذیرفته است. بر همین اساس، ثمرات این طرح نیز مشخص نیست. سؤال اینجاست که چه اعداد و ارقامی در این باره ارائه شده است که ناشران بدانند چه اتفاقی در مباحث مالی و عملکرد اجرایی افتاده است؟ وقتی شفاف‌سازی صورت نگیرد، آنچه روی می‌دهد نیز قضاوت‌پذیر نیست و طبیعی است که نمی‌توان گفت چه منافعی به ناشران رسیده است.

نظر شما درباره تقسیم‌بندی موضوعی ناشران در نمایشگاه چیست؟

این اقدام به آن معنی است که فضای فعلی نمایشگاه را که نتیجه چندین دوره برگزاری آن در سال‌های گذشته است، تغییر دهیم و به فضای موضوعی تبدیل کنیم. در اینجا، باید به این نکته اشاره کرد که کارکرد نمایشگاه کتاب تهران، کارکرد واقعی نمایشگاه کتاب در جهان نیست.

“معتقدم که فرایند واگذاری به‌صورت ناقص و بیمار صورت گرفته است؛ چرا که تفاوتی در این دو دوره ندیدیم. از ابتدای این اقدام، مسائل به‌طور شفاف بیان نشده و هدف‌گذاری مد نظر صورت نپذیرفته است.”

معرفی کند که همین موضوع به فروشش منجر می شود؛ یعنی اینکه بتوانیم مخاطب نمایشگاه را در فضای تحقیقی قرار دهیم یا به سمت ارتقای کیفیت ببریم، چندان عملی نیست.

حال که نمایشگاه کتاب در شهر آفتاب برگزار می شود، برای بازدهی بیشتر آن، چه اقدامی می توان انجام داد؟

وقتی فضای نمایشگاه، فضای حرفه ای باشد، بالطبع می توان بهره برداری بهتری از آن کرد؛ کما اینکه سال گذشته با افزایش مخاطب روبه رو بودیم و البته مشکلاتی در نتیجه بارندگی اتفاق افتاد که به این خاطر بود که نمایشگاه برای اولین بار و با گستردگی بسیار، در این محل برگزار می شد. فضای نمایشگاه از نظر تجهیزات و دسترسی، رضایت بخش نبود و باید این مشکلات مرتفع شده و حجم سالن ها کمتر شود. در مقایسه میان دو فضا باید گفت که مصلاهی امام خمینی (ره) از نظر فضا برای برگزاری نمایشگاه مناسب تر بود. در عین حال، فضای شهر آفتاب باید مناسب سازی شود تا به برگزاری بهتر نمایشگاه در آن، کمک شود.

انتقادات مطرح شده درباره نمایشگاه چقدر در توجه مسئولان قرار گرفته است؟

متأسفانه همه کارهای ما در دقیقه پایانی انجام می شود و برخلاف وعده و وعیدهایی که داده و بیان می شود که مثلاً از یک سال قبل، نقشه غرفه ها داده خواهد شد و واگذاری صورت می گیرد، هنوز هم اتفاق نیفتاده است. کارها روزآمد نیست و عقب ماندگی در برپایی نمایشگاه، همچنان به چشم می خورد. متأسفانه از دوره های پیشین درس گرفته نمی شود و با تأخیر، به یاد این می افتیم که باید برخی کارها را انجام دهیم.

به برندسازی ناشران در نمایشگاه کتاب باید بیشتر توجه کرد یا محتوای آثار؟

در نمایشگاه کتاب تهران، برندسازی صورت نمی گیرد. معمولاً این گونه است که در ایام نمایشگاه، از برندی که ساخته شده است، بهره برداری می شود. اگر نمایشگاه کارکرد نمایشگاهی داشت، آنگاه می شد از برندسازی سخن به میان آورد. در این راستا، ناشران می توانستند مانور دهند و خود را به مخاطبان ارائه کنند؛ ولی فضای نمایشگاه به حدی متراکم و درهم تنیده است که فضای عرضه به این معنی وجود ندارد. می توان این گونه گفت که در عمل، این کارکرد نمایشگاه را تعطیل کرده ایم. برندی می تواند موفق باشد که محتوای خوبی را ارائه کند. اگر برندی محتوای خوبی ارائه ندهد؛ ولی موفق باشد، به این معنی است که توانسته از موقعیت بازار استفاده کند که این اتفاق در هر فضایی ممکن است روی دهد.

آیا تبلیغاتی را که برای ناشران صورت گرفته است، جزء فرایند برندسازی در نظر نمی گیرید؟

تبلیغاتی که انجام می شود، به آن دلیل است که مخاطب بتواند نشر مد نظر خود را بیابد. به اینکه تبلیغات در فضای نمایشگاه منجر به خرید می شود، قائل نیستیم؛ زیرا در شلوغ ترین روزهای نمایشگاه کتاب، کم بازده ترین میزان خرید را نیز شاهد بودیم. معمولاً مخاطبان با برنامه ریزی قبلی برای خرید از نمایشگاه، در آن حضور می یابند. البته خرید گدزی هم اتفاق می افتد؛ ولی این فضا آن قدر جدی نیست که روی فروش ناشر تأثیر بگذارد و نمایشگاه را تقویت کند.

موقعیت غرفه نیز به فروش ناشر کمک می کند. ناشر در وضعیت عادی توانسته است که خود را به مخاطب

نمایشگاه

کتاب تهران

به صورت واقعی

برگزار نمی شود،

بلکه در اصل

فروشگاه بزرگی

را برپا می کنیم.

به این معنی که

جنبه فروشگاهی

نمایشگاه کتاب

تهران بر جنبه

نمایشگاهی غالب

است

علی اکبر اشعری تبیین کرد؛

نمایشگاه مطلوب در گرو نقشه فعالیت های فرهنگی

مریم صبور

سال هاست که از نمایشگاه مطلوب سخن به میان می آید و طرح آن از سوی مجمع ناشران انقلاب به وزارت ارشاد داده شده است. مشکلات نمایشگاه کتاب تهران راهبردی است و باید برطرف شود. از سویی، منطق این رویداد که بزرگترین رویداد فرهنگی سال به شمار می آید نیز باید اصلاح شود و در صورتی که این اقدام صورت گیرد، می توانیم چشم انداز روشنی را پیش روی حوزه نشر شاهد باشیم. در همین رابطه، با علی اکبر اشعری که از فعالان عرصه نشر و معاون فرهنگی اسبق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بوده است، به گفت‌وگو نشستیم که شرح آن از نظر تان می گذرد.

جایگاه آن در پازل مجموعه فعالیت های علمی فرهنگی وجود ندارد. بنابراین، در ابتدا باید نقشه فعالیت های علمی و فرهنگی تهیه شود تا ببینیم در آن نقشه چه نقشی برای این نمایشگاه در نظر گرفته می شود؛ آنگاه به مطلوبیت آن فکر کنیم. هر چند در همین شکل فعلی نیز برگزار کنندگان طی هر سال در تلاش هستند با ایجاد تسهیلات و نوآوری هایی، رضایت مخاطبان نمایشگاه اعم از ناشران و خریداران کتاب را هر چه بیشتر به دست آورند.

در راه رسیدن به این هدف، با چه کاستی هایی روبه رو هستیم؟
مهم ترین کاستی همان فقدان نقشه فعالیت های فرهنگی است.

به عقیده شما که سال هاست در حوزه نشر فعالیت می کنید،

چندین سال است که موضوع نمایشگاه مطلوب مطرح می شود، برای رسیدن به این هدف، تا به امروز، چه کارهایی انجام شده است؟

البته هر فرد و مجموعه ای وقتی کار دنباله داری را شروع می کند، علاقه مند است در طی مسیر، آن کار را ارتقا و رشد دهد. نمایشگاه بین المللی کتاب تهران نیز از این قاعده مستثنی نیست؛ اما نکته مهم تبیین جایگاه نمایشگاه در فرایند فعالیت ها و اقدامات علمی فرهنگی در راستای اهداف علمی فرهنگی کشور است. روزی که این نمایشگاه متولد شد، قصد داشت با دعوت از ناشران خارجی، فرصت دسترسی اساتید و محققان داخلی را به جدیدترین منابع مکتوب خارجی فراهم کند؛ اما در عمل، به دلایل مختلفی از جمله تحریم، نمایشگاه تا حدودی از نقش اولیه خود فاصله گرفت و به شکل امروزی درآمد.

به نظر من، هنوز تعریف دقیقی از این نمایشگاه و

هنوز

تعریف دقیقی از این نمایشگاه و جایگاه آن در پازل مجموعه فعالیت های علمی فرهنگی وجود ندارد. بنابراین، در ابتدا باید نقشه فعالیت های علمی و فرهنگی تهیه شود تا ببینیم در آن نقشه چه نقشی برای این نمایشگاه در نظر گرفته می شود؛ آن گاه به مطلوبیت آن فکر کنیم.

من در

بسیاری از امور،
قائل به واسپاری
مسئولیت به
نهادهای صنفی
هستم. منتها به
شرطی که ابتدا
از وجود ظرفیت
پذیرش مسئولیت
در نهاد صنفی،
مطمئن شویم یا
تلاش شود تا این
ظرفیت به وجود
بیاید

چند سال اخیر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی گام مهمی در ایجاد فهم مشترک در اهمیت کار جمعی صنفی بوده است.

وضعیت شهر آفتاب را برای برپایی این نمایشگاه چطور ارزیابی می‌کنید؟

من از ابتدای طرح شهر آفتاب، به عنوان محل دائمی نمایشگاه کتاب، با این کار موافق نبودم و البته دلایل خود را نیز به صورت یادداشت و مصاحبه در رسانه‌ها مطرح کرده و هم در شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه بیان کردم؛ اما چون این تصمیم، تصمیم حاکمیتی است و دولت و شهرداری با توجه به همه ملاحظات به این نتیجه رسیدند، طبعاً من هم به سهم خود تلاش کرده و می‌کنم که نمایشگاه به شیوه مطلوبی برگزار شود.

آیا این امکان وجود دارد که بتوانیم تقسیم‌بندی غرفه‌ها را بر اساس موضوع کتاب‌ها انجام دهیم؟

همان‌طور که می‌دانید، تفاوت نمایشگاه کتاب با فروشگاه در این است که نمایشگاه ناشرمحور است. البته معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با ایجاد سامانه اطلاعات کتاب، تا حد زیادی این امکان را به وجود آورده است که جویندگان کتاب، حتی قبل از ورود به نمایشگاه، با ملاحظه فهرست موجود منابع هر یک از ناشران حاضر در نمایشگاه، راحت‌تر بتوانند به منابع مد نظر خود دسترسی پیدا کنند.

نمایشگاه مطلوب باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟

اگر ضرورت تهیه نقشه راه فعالیت‌های علمی و فرهنگی را بپذیریم، همان‌طور که قبلاً هم اشاره کردم، مطلوبیت نمایشگاه در گروی مطلوبیت آن نقشه خواهد بود؛ اما اگر منظور همین نمایشگاهی است که همه‌ساله برگزار می‌شود، طبعاً باید سه مأموریت را هم‌زمان به بهترین نحو انجام دهد:

اول، فرصت دسترسی راحت و حداکثری به منابع مکتوب را برای مراجعه‌کنندگان فراهم آورد؛ دوم، امکان حضور حداکثری منابع مورد نیاز، به‌ویژه منابع خارجی ایجاد شود؛ سوم، تخفیف و تسهیلات مالی، به‌ویژه به مخاطبان اصلی نمایشگاه ارائه شود.

نظر شما درباره واسپاری نمایشگاه به تشکل‌های نشر چیست؟ این اقدام با چه چالش‌هایی روبه‌رو است؟

من در بسیاری از امور، قائل به واسپاری مسئولیت به نهادهای صنفی هستم. منتها به شرطی که ابتدا از وجود ظرفیت پذیرش مسئولیت در نهاد صنفی، مطمئن شویم یا تلاش شود تا این ظرفیت به وجود بیاید. به‌هر حال، صنفی که اعضای آن به‌نوعی، رقابتی اقتصادی یکدیگر هستند، برای اینکه به نتیجه مد نظر برسند که موفقیت فردی آن‌ها در گروی همکاری جمعی است، نیازمند گذر زمان هستند؛ به‌ویژه، در اقتصاد نشر بیمار ما که ناشران اصل ادامه حیات خود را در خطر می‌بینند، البته به نظر می‌رسد که سیاست

تفاوت

نمایشگاه کتاب با
فروشگاه در این
است که نمایشگاه
ناشرمحور است

مدیر انتشارات خرسندی در گفت‌وگو با شیرازه کتاب:

ارشاد هزینه‌های صرفه‌جویی شده در واسپاری نمایشگاه را خرج نشر کند

تیمور کاکایی

واسپاری برگزاری نمایشگاه کتاب به تشکلهای نشر آن‌قدر سریع اتفاق افتاد که ساختارسازی مناسبی برای این اقدام صورت نگرفت که همین موضوع سبب وارد آمدن آسیب‌هایی به بدنه نشر خواهد شد. در این راستا، لازم است با ساختارسازی، به فرهنگ‌سازی و رفع مشکلات موجود اقدام شود. هادی طالع خرسند، مدیرمسئول انتشارات خرسندی در همین رابطه، مطالبی را مطرح کرده است که پای سخن وی می‌نشینیم

به اعتقاد من، اگر در این بحث مقداری سرعت روند را کمتر کنند، نتیجه و خروجی بهتری را به دنبال خواهد داشت؛ ضمن اینکه باید این موضوع را مد نظر داشت که وزارت ارشاد در این زمینه، همواره باید در جایگاه نهاد نظارتی، نه فقط بر عملکردها، بلکه به‌طور خاص، بر آن بخش از واسپاری نظارت داشته باشد تا ببیند این اقدام به نحو مطلوب انجام شده است یا خیر.

نقش ناشران در این واسپاری چیست؟

قاعدتاً وزارت ارشاد، متولیان امر و شورای سیاست‌گذاری به این سمت رفته‌اند که این بخش را به ناشران واگذار کنند؛ بنابراین، نقش ناشران و تشکلهای نشر بسیار پررنگ است. به اعتقاد من، تا حدودی می‌توان به عملکرد ارشاد و ناشران در این مقوله، نمره قبولی داد. هیچ فعالیتی بدون نقد و انتقاد نخواهد بود. بنابراین، بحث واسپاری نیز به این صورت نیست که نقدپذیر نباشد. هر چند در این زمینه نیز نمره قبولی را دریافت

واسپاری برگزاری نمایشگاه کتاب در بدنه و تشکلهای نشر به چه صورت انجام شده است؟

در این زمینه، مهم این است که باید عملاً مشخص شود این کار به چه صورت انجام شود یا اینکه باید چه مطالباتی از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به‌عنوان نهاد نظارتی داشته باشیم. تجربیاتی که به‌عنوان یک ناشر و مدیر مؤسسه فرهنگی در این زمینه داشته‌ام، این است که معمولاً سرعت واسپاری بسیار سریع بوده و این‌طور به نظر رسیده است که به‌خاطر نداشتن ساختارسازی‌هایی در بدنه نشر خصوصی و تشکلهای نشر، این نوع فعالیت دچار آسیب‌هایی تاریخی خواهد شد. حداقل کار این است که بخشی از این ساختارسازی، می‌تواند فرهنگ‌سازی یا فرهنگ مشارکت مردم و بدنه نشر در انجام و برگزاری نمایشگاه را نشان دهد که این موضوع بسیار مهم است. ضمن اینکه متقابلاً باید مشاهده شود افرادی که در این امر مشارکت می‌کنند، به چه نحوی می‌توانند این کار را انجام دهند.

این هزینه‌ها با برون‌سپاری و صرفه‌جویی‌های ناشی از آن که حاصل می‌شود، در کجا هزینه خواهد شد. این موضوع بسیار مهم است. اگر این بودجه‌ها در خود حوزه نشر هزینه شود، بسیار خوب خواهد بود

ایجاد می‌شود و همین موضوع به بحث سیاست‌گذاری آسیب‌می‌رساند.

کرده‌اند. البته برای قوام بیشتر کار، باید جلساتی برای آسیب‌شناسی بیشتر فعالیت‌ها و تمرین نقاط آسیب‌دیده برگزار می‌شد.

توجه به چه نکاتی و انجام چه اقداماتی می‌تواند باعث نزدیک شدن به نمایشگاه مطلوب شود؟

موضوع اول در این رابطه، آن است که مسئولان نمایشگاه واقعاً باید برخی اقدامات خدماتی را ارتقاء دهند. برای مثال، باید به آب آشامیدنی، در حد مطلوب توجه شود یا درباره سرویس‌های بهداشتی چاره‌جویی شود. خدمات دیگری همچون امکان استفاده ناشران از پارکینگ‌های اختصاصی، تهویه مناسب و... را نیز باید در نمایشگاه امسال داشته باشند تا به حد مطلوب، نزدیک‌تر شود.

در سال‌های قبل، اعلام شد که خارج از فضای اصلی نمایشگاه، شاهد برپایی چادر نخواهیم بود و نمایشگاه به سمتی حرکت می‌کند که غرفه‌های چادری یا فضای چادری نداشته باشیم. امیدواریم امسال تعداد سالن‌هایی که در چادر برپا می‌شود، کمتر شود و تعداد سالن‌های مستقر افزایش یابد. اطلاع‌رسانی یکی از مهم‌ترین ملزومات نمایشگاه است. اطلاع‌رسانی نمایشگاه مخصوصاً الان که در شهر آفتاب برگزار می‌شود، باید در سطح بسیار بالایی باشد و از هفته‌های قبل از برپایی نمایشگاه، تبلیغات و اطلاع‌رسانی در سطح شهر و صداوسیما آغاز شود. ضمن اینکه باید به بخش حمل و نقل نیز توجه ویژه‌ای شود.

نمایشگاه کتاب را که سال گذشته برای اولین بار در شهر آفتاب برگزار شد، چگونه ارزیابی می‌کنید؟

برخلاف آنچه همه فکر می‌کردند، تجربه سال قبل تجربه خوبی بود. ابتدا فکر نمی‌کردیم که وضعیت شهر آفتاب برای برپایی نمایشگاه مطلوب مهیا باشد و حتی این احتمال را دادیم که در نمایشگاه حضور نیلیم

برگزاری این طرح چه مزایایی برای ناشران به همراه دارد؟
بزرگ‌ترین مزیتی که دارد، در بخش هزینه‌هاست؛ هزینه‌هایی که در سالیان قبل، از سوی وزارت ارشاد در برگزاری نمایشگاه انجام می‌شد، با اجرای این طرح حذف شده و به نوعی، کارها برون‌سپاری شده است. در واقع، این کار یک دستاورد خوب و مطلوب برای ارشاد بوده است. بسیاری از ناشران از قبل، نظرشان این بوده است که اگر تشکلی‌های نشر وارد کار شوند و فعالیت‌ها از طرف آن‌ها صورت بگیرد، بسیار خوب خواهد بود. این تعامل ایجاد شده را باید به فال نیک گرفت.

همان‌طور که تأکید کردم، از نظر ارشاد، کار بسیار خوبی بوده و دستاوردی برای آن‌ها محسوب می‌شود؛ اما نکته‌ای که وجود دارد، این است که این هزینه‌ها با برون‌سپاری و صرفه‌جویی‌های ناشی از آن که حاصل می‌شود، در کجا هزینه خواهد شد. این موضوع بسیار مهم است. اگر این بودجه‌ها در خود حوزه نشر هزینه شود، بسیار خوب خواهد بود. تداوم سیاست‌گذاری‌هایی از این دست، بسیار مهم‌تر از اجرای آن است. نکته مهم این است که این سیاست‌گذاری چقدر تداوم داشته باشد. اگر این ریل‌گذاری تداوم داشته باشد، به نقطه مطلوب نزدیک شده‌ایم. بنابراین، اگر در آینده هم این مسیر ادامه یابد و بر اساس سیاست‌ها و اهداف مشخص شده نمایشگاه برگزار شود، دستاورد تلقی خواهد شد. در این قبیل مسائل، همین که سیاست‌گذاری فرهنگی در مسیر تثبیت قرار می‌گیرد، تغییرات و تحولات سیاسی

● اطلاع‌رسانی
نمایشگاه
مخصوصاً الان
که در شهر
آفتاب برگزار
می‌شود، باید
در سطح بسیار
بالایی باشد و از
هفته‌های قبل از
برپایی نمایشگاه،
تبلیغات و
اطلاع‌رسانی در
سطح شهر و
صداوسیما آغاز
شود. ضمن اینکه
باید به بخش حمل
و نقل نیز توجه
ویژه‌ای شود

● برخلاف
آنچه همه فکر
می‌کردند، تجربه
سال قبل تجربه
خوبی بود. ابتدا
فکر نمی‌کردیم
که وضعیت شهر
آفتاب برای برپایی
نمایشگاه مطلوب
مهیا باشد و حتی
این احتمال را
دادیم که در
نمایشگاه حضور
نیلیم

دستاوردهای سال قبل را نشان دهند تا مردم با اطمینان خاطر بیشتری در نمایشگاه حضور یابند. در صورتی نمایشگاه موفق خواهد بود و نمره قبولی خواهد گرفت که میزان استقبال خوبی از آن به عمل آید.

روند واگذاری غرفه‌ها به ناشران تا به امروز چطور بوده است؟ تا به امروز هیچ خبری درباره واگذاری غرفه مطرح نشده است؛ فقط درباره میزان درخواستی فراخوان داده‌اند. امیدوارم میزان تخصیص غرفه بر اساس شایسته‌سالاری و ضوابط باشد و نه روابط، معمولاً هم در سال‌های گذشته، واگذاری غرفه‌ها بر اساس شایسته‌سالاری و ارزیابی عملکرد ناشران بوده است؛ اما با این وجود، در مواردی نیز شاهد توصیه‌هایی بوده ایم و ناشری بر اساس پافشاری‌های که انجام داده، به نوعی، قانون و ضوابط را دور زده است.

از مسئولان خواهش می‌کنم حتماً ضوابط را رعایت کنند. وقتی ضوابط و قوانین به یک میزان و در یک کفه نسبت به همه اجرا شود، ما تابع خواهیم بود و به اجرای قانون در برابر خودمان هیچ اعتراضی نداریم؛ اما در مواردی دیده شده است مثلاً غرفه‌ای بر اساس تعداد کتاب و فاکتورهای دیگر، مساحت بیشتری دریافت کرده یا جانمایی بهتری شده است. این گونه فعالیت‌ها می‌تواند عملکرد را تحت تأثیر قرار دهد.

همه ما می‌دانیم که برگزاری نمایشگاه سخت و مشقت‌آور است و لذا، از مدیران ارشاد و از همکاران تشکلهای نشر قدردانی می‌کنم. امیدوارم به نکاتی که گفته شد، توجه شود.

تجربه خوبی بود. ابتدا فکر نمی‌کردیم که وضعیت شهر آفتاب برای برپایی نمایشگاه مطلوب مهیا باشد و حتی این احتمال را دادیم که در نمایشگاه حضور نیابیم؛ به این خاطر که از مرکز شهر دور شده بود و احتمال داشت آسیب‌هایی را به دنبال داشته باشد؛ اما در نهایت، نمایشگاه خوبی برگزار شد. یکی از دلایل خوب بودن نمایشگاه آن بود که شهر آفتاب کارکردی نمایشگاهی دارد و این موضوع بر مطلوبیت کار افزوده بود. امیدواریم شاهد این باشیم که نمایشگاه ساختارسازی‌های بهتری داشته باشد و معایب برطرف شود تا همکاران ما در حوزه نشر با مصائب کمتری مواجه باشند.

میزان استقبال از غرفه شما در سال گذشته، چطور بود؟

سال گذشته استقبال از غرفه بد نبود و قاعدتاً مشابه یک سال پیش از آنکه نمایشگاه در مصلی برگزار شد، نبود و این برای ما کاملاً ملموس بود. دلیل این امر هم آن بود که بسیاری از شهروندان، از برپایی نمایشگاه در این مکان اطلاع نداشتند. حتی در اوایل برگزاری، برخی از نیروهای کمکی که همکاری می‌کردند، نمی‌دانستند چگونه باید در شهر آفتاب حضور یابند. من بار دیگر درخواست دارم که اطلاع‌رسانی خوبی در زمینه نمایشگاه امسال صورت بگیرد تا مردم مطمئن شوند با کمترین زمان و امن‌ترین راه‌ها، امکان دسترسی برای حضور در نمایشگاه، برای آنان فراهم شده است.

بسیاری از مخاطبان، علاقه‌مندان و اهالی قلم که سال گذشته تصور می‌کردند شهر آفتاب بسیار دور است، در نمایشگاه حضور نیافتند و برای همین لازم است بخشی از برنامه‌های قبل از آغاز نمایشگاه این باشد که

از جمله
برنامه‌هایی که
در غرفه خواهیم
داشت، دعوت
از اهالی قلم
و نویسندگان
و رونمایی
از کتاب‌های
جدیدالانتشار
خواهد بود

توکل صدیق عنوان کرد:

نمایشگاه کتاب تهران؛ مسکّنی بر زخم‌های صنعت نشر

زهرا ابرجی

۳۷

برونده ویژه
گفت‌وگو

با توجه به اینکه برگزاری نمایشگاه کتاب تهران به دو تشکل از اهالی نشر از جمله اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران واکنش داده است، با محمدرضا توکل صدیق، نائب رئیس این اتحادیه درباره مشکلاتی که این نمایشگاه با آن دست و پنجه نرم می‌کند، به گفت‌وگو نشستیم تا با تجربه سال‌ها حضور در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، از آنچه هست و آنچه باید باشد، برایمان بگوید.

نمایشگاه کتاب مطلوب از دیدگاه شما، باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟

مطلوب، عنوان عام و مرزبندی نشده‌ای است و تعاریف مختلفی دارد. گاهی ما به مطلوب، آرمان‌گرایانه نگاه می‌کنیم و داستان‌ش مانند مدینه فاضله‌ای می‌شود که بیش از دو هزار سال است بشر مطرح کرده است؛ اما همچنان آرزوی دور و دست‌نیافتنی است؛ اما اگر منظور از مطلوب، امری دست‌یافتنی باشد، باید با توجه به شرایط و فرهنگ جامعه و اقتضات صنعت نشر درباره آن اظهار نظر کرد.

نمایشگاه کتاب تهران که امسال سی‌امین دوره خود را سپری خواهد کرد هم از شرایط صنعت نشر و کتاب در کشور، تأثیر گرفته و هم بر آن تأثیر گذاشته است. نمایشگاه کتاب تهران یک نمایشگاه مخاطب‌محور است. در برپایی این نمایشگاه، بیش از آنکه به تولید و توزیع کتاب یا صنعت نشر توجه شود، به ایجاد امکانی برای دسترسی مردم به کتاب توجه شده است و اولویت مدیران فرهنگی ما نیز همین است که مردم برای خرید کتاب به نمایشگاه بیایند. البته اینکه در تقویم سالانه مردم، نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران ثبت شده و برای حضور در آن برنامه‌ریزی می‌کنند، حسن است و موجب می‌شود در طول سال، مردم حداقل یک بار با کتاب ارتباط برقرار کرده و کتاب از ذهن مردم فراموش نشود.

تأثیر برپایی بزرگ‌ترین رویداد فرهنگی کشور بر وضعیت صنعت نشر، به چه میزان و چه نحو است؟

با توجه به شرایطی که در صنعت نشر وجود دارد و ناشران از کمبود نقدینگی رنج می‌برند، حداقل ۱۰ درصد از فروش سال ناشران در نمایشگاه اتفاق می‌افتد. اگر به‌طور میانگین، حدود ۷۰۰ تا ۸۰۰ میلیارد تومان در

سال، گردش مالی حوزه نشر باشد، حدود ۱۰۰ میلیارد تومان در نمایشگاه کتاب محقق می‌شود و این مسکّنی بر زخم‌های صنعت نشر است. فروش در نمایشگاه کتاب یک فروش نقدی است. دولت هم مبلغی را برای خرید کتاب تزریق می‌کند. از سوی دیگر، شور و شوقی که در رابطه با کتاب در جامعه، رسانه‌ها، جوانان و سطح شهر ایجاد می‌شود، همه جزء نکات مثبت نمایشگاه است.

از نگاه شما، به‌عنوان یکی از فعالان برگزاری نمایشگاه، آسیب‌ها و مشکلاتی که این رویداد با آن‌ها روبه‌روست، چیست؟

جابه‌جایی نمایشگاه آفتی است که با آن درگیر بوده‌ایم. این مسئله مردم و غرفه‌داران را اذیت می‌کند.

آیا برای ناشران این موضوع اهمیت دارد که نمایشگاه در کجا برگزار شود؟

مسئله مهم ثبات است. اگر محل ثابت باشد، برای همه خوب است؛ البته باید نمایشگاه در دسترس باشد. هر مکانی که دسترسی بیشتری داشته باشد، بهتر است؛ اما از آن مهم‌تر، ثبات محل نمایشگاه کتاب است. شهر آفتاب از نظر وسعت، بسیار مناسب است و فضای لازم در آن وجود دارد؛ اما دسترسی و تردد مردم مخاطراتی را در ذهن آن‌ها ایجاد می‌کند.

بدون اغراق می‌گویم حداقل ۳۰ درصد از غرفه‌های نمایشگاه کتاب، به این معنی که در طول سال، به‌صورت حرفه‌ای انتشار کتاب داشته باشند، ناشر نیستند. برخی غرفه‌داران محلی را می‌گیرند و چون در طول سال، فقط چند عنوان کتاب منتشر کرده‌اند، غرفه را تبدیل به محلی برای پخش کتاب می‌کنند. حتی کتاب‌های غیرمجاز و قاچاق را با تخفیف‌های بالا به فروش گذاشته

۹۹ بهترین حالت
که همه درباره آن اتفاق نظر دارند، این است که تقسیم‌بندی کلی انجام شود که عمومی، دانشگاهی، کودک، آموزشی و بین‌الملل و الکترونیک باشد و در آنجا، ناشران به‌صورت الفبایی قرار گیرند. این نحوه بینایی است که هم موضوعی است و هم نمایشگاهی در نمایشگاه‌های خارجی هم این گونه است

عرب‌زبان می‌آیند و بخشی هم افرادی هستند که به‌ناگاه، در نمایشگاه پیدا می‌شوند؛ یعنی یک ماه مانده به برپایی نمایشگاه با قیمت‌های کم، کتاب‌هایی که دو تا سه سال از عمر آن‌ها گذشته و در خارج از کشور تا ۸۰ درصد تخفیف دارند، خریداری و برای فروش به نمایشگاه می‌آورند و مدعی هستند که ناشر بین‌المللی هستند

از دید شما، ناشر بین‌المللی باید چه خصوصیتی داشته باشد که بتوان این عنوان را بر او نهاد؟

ناشر بین‌المللی واژه‌ای ساختگی است. در هیچ کجای دنیا کسی این ادعا را ندارد که ناشر بین‌المللی است. گاهی می‌بینیم برخی کاغذی را از ناشران خارجی گرفته‌اند، به این مضمون که حق فروش کتاب‌های آن انتشارات را دارند. اما حقیقت این است که من هم حاضر هستم به هر کتابفروشی اجازه فروش کتاب‌هایم را بدهم. نماینده ناشر خارجی بودن، یعنی اینکه بتوان تمام تعاملاتی را که یک ناشر با دیگران برقرار می‌کند، به نمایندگی از آن ناشر، در کشور دیگری انجام داد که هیچ کدام از این افراد مدعی، چنین مدرک و امکانی را ندارند. پس بخشی از بودجه نمایشگاه هم به حوزه‌ای می‌رود که حتی آنجا هم هدررفت دارد و کتاب خارجی خوب عرضه نمی‌شود.

نظرتان درباره اختصاص یارانه‌ها چیست؟

یارانه باید صرف تقویت تولید کتاب شود؛ اما به این مسئله کمتر توجه می‌شود و برخی از مدیران به آن اعتقادی ندارند و معتقد هستند این یارانه متعلق به خریدار است،

و به رقابت با ناشران می‌پردازند و کتاب‌های بی‌کیفیت را عرضه می‌کنند؛ حتی در بخش کودک و نوجوان با اسباب‌بازی‌فروشی مواجه هستیم و همین غر فهداران ۳۰ تا ۴۰ درصد نقدینگی تزریق شده به نمایشگاه کتاب را جذب می‌کنند که عملاً در اختیار افرادی غیر از ناشران قرار گرفته و در چرخه تولید کتاب و نشر قرار نمی‌گیرد.

چه لزومی دارد کتاب‌های خارجی در نمایشگاه کتاب عرضه شود؟

بخش زیادی از نقدینگی و یارانه صرف واردات و عرضه کتاب‌های خارجی می‌شود. یعنی حداقل بیش از ۲۰ تا ۲۵ درصد فروش نمایشگاه، به این بخش اختصاص دارد. اکنون که سفارش کتاب‌های خارجی از طریق اینترنت امکان‌پذیر است، چرا وزارت ارشاد باید یارانه‌ای را از بخش فرهنگ و نشر کشور به دانشگاه‌ها بدهد؟ دانشگاه‌ها که خود از وزارت علوم بودجه دریافت می‌کنند؛ در اصل به این صورت است که ما دوباره به دانشگاه‌ها یارانه می‌دهیم و در نمایشگاه کتاب که فرصتی برای ناشران داخلی است، بخشی از بودجه را به جیب ناشران خارجی می‌ریزیم. یعنی عملاً ما یارانه را به واردکنندگان کتاب و در اصل، به دانشگاه‌ها می‌دهیم؛ البته سعی شده تمهیداتی اندیشیده شود تا کتاب‌های خارجی بیشتر به دست اساتید و دانشجویان برسد.

در بخش فروش کتاب‌های خارجی هم مشکلاتی وجود دارد. از ۱۵۰ تا ۱۸۰ غرفه در بخش خارجی نمایشگاه کتاب است که فقط ۱۰ درصد واردکنندگان، حرفه‌ای هستند و در طول سال، کارشان وارد کردن کتاب است. بخشی هم ناشران عربی هستند که از کشورهای

یارانه باید صرف تقویت تولید کتاب شود؛ اما به این مسئله کمتر توجه می‌شود و برخی از مدیران به آن اعتقادی ندارند و معتقد هستند این یارانه متعلق به خریدار است، نه تولیدکننده

ناشر حقیقی در حوزه کتاب کودک داریم؛ اما در نمایشگاه، ۳۰۰ غرفه در بخش کودک وجود دارد! بقیه این ناشران افرادی هستند که ناگهان فقط در نمایشگاه کتاب پیدا می‌شوند و با اصرار، غرفه‌ای را می‌گیرند و با آوردن محصولات کم‌کیفیت، اما پرزرق و برق و فاقد ارزش فرهنگی و بازاری، اقدام به فروش می‌کنند

ماهنامه شیرازه کتاب
شماره ۲۳
شهریور ۱۳۹۶

در دنیا دو
نوع نمایشگاه
وجود دارد: یکی
نمایشگاه عرضه
محصولات به
مردم است که
تک فروشی است
و دوم، نمایشگاه
تخصصی در حوزه
نشر است

البته وزارت
ارشاد طرح
«عیدانه کتاب»
وامثال آن را
برگزاری می‌کند
که طرح خوبی
است و به خوبی
در حال اجراست.
من به آینده این
فکر امیدوارتر
از نمایشگاه‌های
استانی و حتی
بین‌المللی هستم

حقیقت، نمایشگاه عرضه کتاب به مردم است، محدود بوده و در کشورهایی برپا می‌شود که دارای نشر پیشرفته نیستند؛ اما نمایشگاه‌های بین‌المللی مثل نمایشگاه فرانکفورت، پاریس، بلونیا و... که در کشورهای پیشرفته با صنعت نشر ساختارمند برگزار می‌شوند، نمایشگاه‌هایی به صورت تخصصی در حوزه نشر هستند.

به عقیده شما، برپایی نمایشگاه کتاب تهران چه کاردهایی می‌تواند داشته باشد؟

یکی از کارکردهای نمایشگاه تهران پُر کردن خلأ توزیع در کشور است؛ چون مردم در طول سال، به کتاب دسترسی ندارند، به نمایشگاه کتاب می‌آیند؛ کتاب‌فروشی‌های ما رو به ضعف گذاشته و روز به روز کوچک‌تر می‌شوند و بخشی از ناشران ما فقط به مؤسسات و نهادهایی کتاب می‌فروشند که از آن‌ها کتاب می‌خرند یا در نمایشگاه، فرصت دیده شدن برای کتاب‌هایشان به وجود می‌آید و گاهی حتی فرصت نمی‌کنند کتاب خود را در یک کتابفروشی عرضه کنند. همه این اتفاقات به دلیل معیوب و ناقص بودن ساختار نشر ماست و نمایشگاه کتاب تهران به نوعی این خلأ را پر می‌کند؛ اما در بعضی کشورها، کتابفروشی‌های زنجیره‌ای وجود دارد که مردم در هر محله، به کتاب دسترسی دارند و با استفاده از شبکه مجازی و فروش آنلاین می‌توانند نیازهای خود را تأمین کنند و برای خرید کتاب، به نمایشگاه‌ها نمی‌روند.

نمی‌خواهم نکات مثبت نمایشگاه کتاب تهران را برای کشورمان نادیده بگیرم؛ اما باید بگویم در کشورهایی که دارای صنعت نشر قوی هستند، اصلاً برپایی چنین نمایشگاه‌هایی لزومی ندارد، بلکه حتی به این فکر می‌شود که برپایی چنین نمایشگاه‌هایی به شبکه توزیع ضربه می‌زند و کتابی که مردم باید در کتابفروشی خریداری کنند، در نمایشگاه خریداری شده و موجب

نه تولیدکننده، از چندین سال پیش، این بحث در وزارت ارشاد مطرح بوده است. اگر ما به منافع ملی خود درست فکر کنیم، متوجه می‌شویم که تولید باید حمایت و تقویت شود. درست است که در نمایشگاه کتاب یارانه را به دست خریدار می‌دهیم، اما این اختصاص یارانه باید به نحوی صورت گیرد که تولید آثار و ناشر داخلی را تقویت کند، نه ناشر خارجی را. البته در برگزاری نمایشگاه کتاب مشکلاتی وجود دارد که مشکل برگزارکنندگان نیست، بلکه مشکل بدنه نشر کشور است. کتاب قاجاق را که مدیران تولید نمی‌کنند، بلکه عده‌ای در جامعه هستند که اخلاق حرفه‌ای را رعایت نکرده و کار غیرقانونی می‌کنند و با توجه به وضعی که در آیین‌نامه‌ها و ضوابط ثبت‌نام داریم، سوءاستفاده‌هایی صورت می‌گیرد.

۱۷۰، ۱۸۰ ناشر حقیقی در حوزه کتاب کودک داریم؛ اما در نمایشگاه، ۳۰۰ غرفه در بخش کودک وجود دارد! بقیه این ناشران افرادی هستند که ناگهان فقط در نمایشگاه کتاب پیدا می‌شوند و با اصرار، غرفه‌ای را می‌گیرند و با آوردن محصولات کم‌کیفیت، اما پرزرق و برق و فاقد ارزش فرهنگی و بازاری، اقدام به فروش می‌کنند.

سبک برپایی نمایشگاه تهران با سایر نمایشگاه‌های کتاب در خارج از کشور، چه تفاوت‌هایی دارد؟

نمایشگاه کتاب تهران مدلی از نمایشگاهی است که در آن تک‌فروشی صورت می‌گیرد. این نوع نمایشگاه در دنیا معدود است. البته من سراغ ندارم که تاکنون کار علمی دقیقی درباره بررسی و مقایسه نمایشگاه کتاب تهران با سایر نمایشگاه‌ها صورت گرفته باشد؛ اما در دنیا دو نوع نمایشگاه وجود دارد: یکی نمایشگاه عرضه محصولات به مردم است که تک‌فروشی است و دوم، نمایشگاه تخصصی در حوزه نشر است. نمایشگاه‌های ما که در

برخی از ناشران امتیاز کتاب‌هایی را دارند که نمی‌خواهند چاپ یا تجدید چاپ کنند؛ در حالی که سایر ناشران به این کار علاقه‌مند هستند. می‌توان در نمایشگاه کتاب، بخشی را برای تبادل رایت داخلی ایجاد کرد. این کار باعث چاپ مجدد کتاب‌های خوب و منتفع شدن دو ناشر و یک مؤلف خواهد شد.

صنفی که در حل مشکلات خود دچار چالش است، نمایشگاه را هم با همان کیفیت اجرا خواهد کرد. البته اگر به صنف بدهند، بهتر است؛ چون نگاه صنف ناشران می‌تواند درازمدت‌تر از یک مدیر چهار ساله باشد؛ چرا که ناشران عمرشان را برای این کار گذاشته و آینده آنان نیز در این کار صرف می‌شود و در درازمدت، موجب قدرتمندتر شدن صنف می‌شود.

ماهنامه شیرازه کتاب
شماره ۲۲
شهریور ۱۳۹۶

می‌شود فروش و نقدینگی از دست کتابفروش خارج شود و این به زبان صنعت نشر است. البته وزارت ارشاد طرح «عیدانه کتاب» و امثال آن را برگزار می‌کند که طرح خوبی است و به خوبی، در حال اجراست. من به آینده این فکر امیدوارتر از نمایشگاه‌های استانی و حتی بین‌المللی هستم. اگر این بودجه هنگامی که در نمایشگاه کتاب صرف می‌شود، برای تقویت کتابفروشی‌ها صرف شود و مردم به کتابفروشی‌ها بروند، برای فرهنگ و نشر جامعه ما بهتر است.

با توجه به تجربیاتی که در این حوزه دارید، لطفاً شرح دهید که رویکرد نمایشگاه‌هایی که در کشورهای دیگر برگزار می‌شود، چیست؟

صنعت نمایشگاه‌های معتبر دنیا عمدتاً نشر محور هستند و تلاش دارند موجب رشد بیشتر صنعت نشر شوند. اگر می‌خواهیم نمایشگاه کتاب متفاوتی داشته باشیم، باید ساختار نشر و توزیع کتاب متفاوت شود تا بتوانیم نمایشگاهی در حد نمایشگاه فرانکفورت برگزار کنیم. در پس زمینه برگزاری نمایشگاه کتاب فرانکفورت، شبکه نشر ضابطه‌مندی وجود دارد و افراد حرفه‌ای در آن حضور پیدا می‌کنند، نه عموم مردم. حتی برای ورود به این نمایشگاه نیز باید پول پرداخت کرد و فروش نیز فقط در روز آخر صورت می‌گیرد تا ناشران خارجی مجبور نباشند هزینه بازگرداندن کتاب‌هایشان را پرداخت کنند. در این نمایشگاه‌ها به این فکر می‌شود که ناشران، افراد حرفه‌ای و نویسندگان برای تعامل حضور داشته باشند، نه عموم مردم برای خرید.

در چنین نمایشگاه‌هایی به جای فروش کتاب، امتیاز چاپ کتاب فروخته می‌شود و فرصتی است برای تبادل رایت و مذاکرات اقتصادی در حوزه نشر و چون در آنجا مثلاً امتیاز چاپ سه هزار جلد کتاب فروخته می‌شود، نه یک جلد کتاب، حجم مبادلات اقتصادی چندده برابر نمایشگاه ماست. در حالی که جمعیتی که در آنجا حضور دارد، یک‌دهم نمایشگاه ما نیست.

آیا در نمایشگاه کتاب تهران، فرصتی برای تبادل نظر بین ناشران وجود دارد؟

خیر، چنین فضایی بسیار اندک است. حتی به لحاظ انتقال تجربه هم با اینکه هر سال بودجه‌هایی صرف برپایی نشست می‌شود، ناشر صبح تا شب درگیر این است که غرفه خود را اداره کند و کتاب بفروشد و فرصت ۱۰ روزه را صرف سخنرانی نمی‌کند؛ اما در نمایشگاه‌هایی مثل فرانکفورت، تبادل تجربه گسترده‌ای صورت می‌گیرد.

دو پیشنهاد درباره برپایی نمایشگاه کتاب دارم؛ برخی از ناشران امتیاز کتاب‌هایی را دارند که نمی‌خواهند چاپ

یا تجدید چاپ کنند؛ در حالی که سایر ناشران به این کار علاقه‌مند هستند. می‌توان در نمایشگاه کتاب، بخشی را برای تبادل رایت داخلی ایجاد کرد، این کار باعث چاپ مجدد کتاب‌های خوب و منتفع شدن دو ناشر و یک مؤلف خواهد شد. همچنین می‌توان در نمایشگاه کتاب، محلی را برای معرفی و حضور مراکز پخش خوب و معتبر ایجاد کرد تا ناشران این مراکز را بشناسند و با آن‌ها ارتباط برقرار کنند تا کتاب‌هایشان بهتر به فروش برسد. باید ارتباطات حرفه‌ای در نمایشگاه کتاب تهران، تقویت شود.

چرخش مالی را که در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران صورت می‌گیرد، چطور ارزیابی می‌کنید؟

نمایشگاه ما از نظر مالی زیان و ضرر برای منابع کشور است. این نمایشگاه رویداد فرهنگی ارزشمندی است که باید حفظ شود، اما باید بودجه فرهنگی را طوری استفاده کنیم که بازده بیشتری داشته و به رشد صنعت نشر ما کمک کند. وزارت ارشاد برای برپایی این نمایشگاه، ۱۵ میلیارد تومان هزینه می‌کند که بخشی از این هزینه از ناشران گرفته می‌شود؛ ۲۵ میلیارد تومان هم یارانه از سوی ارشاد تزریق می‌شود. از سوی دیگر سازمان‌های همکار مثل راهنمایی و رانندگی، نیروی انتظامی، اورژانس، شهرداری، شرکت واحد، مترو... خدمات ارائه می‌دهند که عدد و رقم زیادی، هزینه‌دری دارد. یعنی ما ۴۰ تا ۵۰ میلیارد تومان هزینه می‌کنیم که از این هزینه، حداکثر ۲۵ میلیارد تومان عاید صنعت نشر می‌شود؛ در حالی که باید طوری برنامه‌ریزی شود که ۲۵ میلیارد بقیه نیز برای تولید این صنعت، سرمایه‌گذاری شود. اگر ما به رشد تولید ملی فکر می‌کنیم، باید این بودجه‌ها را صرف رشد و تأمین نیازهای صنعت نشر کنیم.

برنامه‌ریزی طولانی‌مدت برای نمایشگاه کتاب تهران لازم است؛ به نحوی که با تغییر دولت‌ها و مسئولان، نمایشگاه صدمه نبیند. طی سال‌های اخیر، سیاستی در برپایی نمایشگاه وجود داشته که برگزاری آن به صنف ناشران واگذار شود؛ اما واقعیت این است که صنف ما هم صنف بسیار توانمندی نیست. صنفی که در حل مشکلات خود دچار چالش است، نمایشگاه را هم با همان کیفیت اجرا خواهد کرد. البته اگر به صنف بدهند، بهتر است؛ چون نگاه صنف ناشران می‌تواند درازمدت‌تر از یک مدیر چهار ساله باشد؛ چرا که ناشران عمرشان را برای این کار گذاشته و آینده آنان نیز در این کار صرف می‌شود و در درازمدت، موجب قدرتمندتر شدن صنف می‌شود.

اگر می‌خواهیم این نمایشگاه به سمت مطلوب حرکت کند، باید بخش‌هایی را که به رشد صنعت نشر کمک می‌کند، شناسایی و تقویت کنیم تا ضمن اینکه انتفاع مردم از نمایشگاه حفظ می‌شود، صنعت نشر هم رشد کند.

هفتمین صنعت نشر دنیا؛ مهمان ویژه نمایشگاه کتاب امسال

مجید جعفری اقدم
رئیس آژانس ادبی و ترجمه پل

در سال

گذشته، تعداد

عناوین کتاب‌های

ایتالیایی که به

خارج از مرزها

راه پیدا کردند،

به‌طور میانگین،

۶۰۰۰ عنوان بود.

به عبارت دیگر،

از هر ۱۰ عنوان

کتاب ایتالیایی

کپی رایت یا

ترجمه، یک

عنوان برای

ترجمه و چاپ در

کشورهای دیگر

واگذار شده است

رویکرد به کتاب و مطالعه رشد در خور توجهی دارد؛ به‌طوری‌که جمعیت کتابخوان آن در سال ۲۰۱۶، ۲۰ درصدی داشته است. بنا به گزارش اخیر انجمن ناشران ایتالیا (ALE)، به‌طور میانگین، تعداد حدود ۱/۵ میلیون نفر در هر سال، یک کتاب با عنوان جدید مطالعه می‌کنند. گردش مالی (تیرن اور مالی) صنعت نشر در این کشور، سالیانه حدود سه میلیارد یوروست.

صنعت نشر در ایتالیا قدمتی به تاریخ اختراع دستگاه چاپ در جهان دارد و یکی از صنعت‌های مهم در چرخه اقتصاد این کشور است. با وجود اینکه این صنعت بیشتر در اختیار کارتل‌های بزرگ نشر است، ناشران مستقل و کوچک نیز حضور خوب و موفق در بازار نشر ایتالیا دارند. طبق آخرین آمار اعلام‌شده از سوی انجمن ناشران ایتالیا، ۴۶۰۸ مؤسسه انتشاراتی در این کشور، فعالیت می‌کنند که بیش از نیمی از این تعداد، به‌طور میانگین در هر سال، ۱۰ عنوان کتاب منتشر می‌کنند. در مجموع، به‌طور میانگین سالانه

کشور ایتالیا مهمان ویژه نمایشگاه کتاب امسال تهران است. طبق گزارش روابط عمومی مؤسسه نمایشگاه‌های کتاب ایران، قرار است این کشور در فضایی ۳۰۰ متری و با حضور بیش از ۱۵ ناشر و نویسنده ایتالیایی، فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی در ارتباط با نشر و کتاب ارائه دهد. در این کوتاه‌نوشته، سعی می‌شود خلاصه‌ای از بازار نشر کشور ایتالیا ارائه شود تا آگاهی اجمالی از ظرفیت‌ها و فرصت‌های بازار نشر این کشور، در اختیار ناشران و نویسندگان ایرانی قرار گیرد و به برقراری روابط حرفه‌ای آن‌ها با بازار نشر ایتالیا، کمک کند.

کشور ایتالیا با حدود ۶۱ میلیون جمعیت و جامعه کتابخوان ۲۴ میلیونی، یکی از کشورهای پرجمعیت در اروپاست که بازار نشر نسبتاً گسترده‌ای در مقایسه با سایر کشورهای اروپایی دارد و به‌خاطر بزرگی صنعت نشر، در رتبه هفتم جهان قرار دارد. این کشور با برخورداری از تمدن و فرهنگی دیرپا، از مردمی علاقه‌مند به کتاب و کتابخوانی برخوردار است. این

متولیان نشر در ایتالیا، بعد از پنج سال رکود در بازار نشرشان، برای توسعه و خروج از رکود، به امر تولید محتوا و فروش کپی رایت کتاب‌هایشان در خارج از ایتالیا پرداخته و سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های درخور توجهی داشته‌اند

کشورهای اروپایی، به‌ویژه در شمال اروپا، بیشترین مشتریان خرید کپی‌رایت کتاب‌های ایتالیایی هستند. با این حال، در سال‌های اخیر، فروش کپی‌رایت آثار ایتالیایی در کشورهای آسیایی نیز رشد درخور توجهی داشته است. برای مثال، تعداد آن‌ها در چین، از ۱۴۲ عنوان در سال ۲۰۰۷، به ۶۰۰ عنوان در سال ۲۰۱۵ رسیده است.

به جهت موضوع و ژانر، ادبیات داستانی، به‌ویژه رمان‌های جنایی، کودک و نوجوان و موضوعات مربوط به کسب و کار از اولویت بالایی در بازار نشر ایتالیا برخوردارند. حدود یک‌پنجم از مجموع کتاب‌هایی که در این کشور منتشر می‌شود، ترجمه از زبان‌های دیگر، به‌ویژه انگلیسی است و سهم زبان‌های دیگر معادل ۱۰ درصد کل کتاب‌های ترجمه‌شده و چاپ‌شده است.

متولیان نشر در ایتالیا، بعد از پنج سال رکود در بازار نشرشان، برای توسعه و خروج از رکود، به امر تولید محتوا و فروش کپی‌رایت کتاب‌هایشان در خارج از ایتالیا پرداخته و سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های درخور توجهی داشته‌اند. در این راستا، نقش آژانس‌های ادبی و پروژه‌های حمایتی از ترجمه و نشر آثار ایتالیایی در کشورهای دیگر، شایان توجه و دقت است. آن‌ها بعد از کسب موفقیت‌های زیاد در کشورهای اروپایی، توجه ویژه‌ای به بازارهای نشر در کشورهای آسیایی نشان داده‌اند و حضور فعال در عرصه‌ها و بازارهای نشر کشورهای آسیایی، از جمله حضور در جایگاه مهمان ویژه نمایشگاه‌های کتاب ابوظبی و تهران در سال ۲۰۱۷، در راستای توسعه نشرشان در کشورهای آسیایی است.

۶۵۰۰ عنوان کتاب با چاپ اول، در ایتالیا منتشر می‌شود.

بازار نشر در ایتالیا از سال ۲۰۰۷، به جهت بحران‌های اقتصادی، رکود سختی را تجربه کرد و این رکود بیش از پنج سال ادامه داشت؛ اما در چند سال اخیر، بازار نشر در این کشور رشد و توسعه درخور توجهی داشته است. این رشد بیشتر مدیون تغییر رویکردها و توجه بیشتر به تولید محتوا، به‌ویژه در حوزه ادبیات داستانی و کودک و نوجوان، ورود به بازارهای نشر بین‌الملل و مبادلات کپی‌رایت و ترجمه و همچنین تولید کتاب‌های الکترونیک بوده است. در سال ۲۰۱۵، نرخ رشد تولید کتاب‌های الکترونیک ۲۱ درصد بوده است. البته در یک سال گذشته، فروش کتاب‌های الکترونیک رشد کمتری را نشان می‌دهد. در سال ۲۰۱۵، نزدیک به صد میلیون نسخه کتاب چاپی در ایتالیا، به فروش رفته است.

رشد فزاینده نرخ فروش کپی‌رایت و ترجمه کتاب‌های ایتالیایی در جهان، نکته درخور توجه بوده که این نرخ رشد به ۱۱/۷ درصد رسیده است. این رشد که در سال ۲۰۰۱، معادل ۳/۲ درصد بود، در سال ۲۰۱۵، به ۹/۵ درصد رسید. در سال گذشته، تعداد عناوین کتاب‌های ایتالیایی که به خارج از مرزها راه پیدا کردند، به‌طور میانگین، ۶۰۰۰ عنوان بود. به عبارت دیگر، از هر ۱۰ عنوان کتاب ایتالیایی کپی‌رایت یا ترجمه، یک عنوان برای ترجمه و چاپ در کشورهای دیگر واگذار شده است. ۴۹/۵ درصد از کپی‌رایت‌های واگذارشده به ناشران در کشورهای دیگر، در موضوع ادبیات داستانی و ۴۲/۵ درصد در موضوع کودک و نوجوان بوده است. اسپانیا و

آن‌ها بعد از کسب موفقیت‌های زیاد در کشورهای اروپایی، توجه ویژه‌ای به بازارهای نشر در کشورهای آسیایی نشان داده‌اند و حضور فعال در عرصه‌ها و بازارهای نشر کشورهای آسیایی، از جمله حضور در جایگاه مهمان ویژه نمایشگاه‌های کتاب ابوظبی و تهران در سال ۲۰۱۷، در راستای توسعه نشرشان در کشورهای آسیایی است

۹۹ حضور ۱۶

آژانس ادبی

ایتالیایی در

نمایشگاه کتاب

فرانکفورت

در سال ۲۰۱۶

زمینه ساز

فروش کپی رایت

صدها عنوان

از کتاب های

ایتالیایی به

ناشران خارجی

شد

ناشران ایرانی و ایتالیایی برقرار نشده است و ورود و حضور آثار در هر دو کشور از قواعد معمول و روش مند بین المللی مبادله کپی رایت پیروی نمی کنند. آثار ایتالیایی در قالب هایی غیر از مبادله رایت و ترجمه در ایران، ترجمه و چاپ می شوند و آثار ایرانی، به جز موارد اندکی، از جمله آثار مصطفی مستور، محمود دولت آبادی، فریبا وفی و چند رمان نویس معاصر ایرانی که اخیراً به همت چند ناشر ایتالیایی از جمله انتشارات ۳۳ Ponte و Irfan Edizioni در قالب خرید کپی رایت و ترجمه، به زبان ایتالیایی ترجمه و منتشر شده اند، حضور چندانی در بازار نشر ایتالیا ندارند. رابطه موجود غیر حرفه ای بین نشر دو کشور، نیازمند بازبینی و تمهید برنامه هایی فراتر از برگزاری هفته های فرهنگی است و سایر برنامه های فرهنگی و رسمی به واسطه ریزنی های فرهنگی هر دو کشور را می طلبد.

حضور کشور ایتالیا به عنوان مهمان ویژه نمایشگاه کتاب امسال تهران می تواند فرصت ها و بسترهای خوبی برای ایجاد و برقراری رابطه حرفه ای و اقتصادی و حضور موفق آثار ایرانی در بازار نشر ایتالیا را فراهم آورد. انتظار می رود با برنامه ریزی مناسب مسئولین نمایشگاه کتاب تهران، عوامل نشر ایرانی از فرصت به دست آمده و حضور بیش از ۱۵ ناشر و نویسنده ایتالیایی در نمایشگاه، بهره برداری کنند و بتوانند روابط کاری و مفیدی با آن ها برقرار نمایند. امید است این اتفاق فرهنگی به چند روز برگزاری نمایشگاه کتاب محدود نشود و تمهیداتی اندیشیده شود تا در قالب همکاری های انتشاراتی بین نشر دو کشور، زمینه ها و بسترهای لازم برای توسعه نشر ایران در ایتالیا فراهم آید.

آژانس های ادبی در ایتالیا، نقش مهمی در چرخه نشر این کشور، جریان سازی، جهت دهی رویکردها و توسعه نشر بین الملل دارند. حضور فعال و موفق آن ها در بازارهای نشر کشورهای مختلف، به ویژه نمایشگاه های کتاب و سایر رویدادهای فرهنگی، تأثیر بسزایی در راه یابی کتاب های ایتالیایی در کشورهای دیگر دارد. حضور ۱۶ آژانس ادبی ایتالیایی در نمایشگاه کتاب فرانکفورت در سال ۲۰۱۶، زمینه ساز فروش کپی رایت صدها عنوان از کتاب های ایتالیایی به ناشران خارجی شد.

تعامل و مراوده بین نشر ایران و ایتالیا، علی رغم برخورداری هر دو کشور از فرهنگ و تمدن دیرین و غنی، سطح مقبولی ندارد و این رابطه بیشتر یک طرفه بوده است. بسیاری از آثار ادبی ایتالیایی در ایران، به زبان فارسی ترجمه شده و انتشار یافته اند و از مخاطبین خاص و شاید بیشتری بهره می برند. همت شخصی بعضی از مترجمان از زبان ایتالیایی به زبان فارسی، از دیرباز پای بیشتر آثار ادبی ایتالیایی را به ایران باز کرده است. از آن جمله می توان به بهمن فرزانه، مترجم زبردست ایرانی اشاره کرد که تاکنون ۶۰ عنوان از آثار ادبی ایتالیایی را به زبان فارسی ترجمه کرده است. لذا، نشر و آثار ایتالیایی تا حدود زیادی برای مخاطبین ایرانی آشناست؛ اما در مقابل، آثار اندکی از آثار ادبی ایران به زبان ایتالیایی در اختیار و در دسترس مخاطبین و کتابخوان های ایتالیایی قرار گرفته است. اندک آثار موجود نیز بیشتر کتاب های ادبی کلاسیک ایرانی، همچون شاهنامه و حافظ است. از طرف دیگر، متأسفانه تاکنون، رابطه حرفه ای و کاری مناسبی بین

۹۹ حضور کشور

ایتالیایی به عنوان

مهمان ویژه

نمایشگاه کتاب

امسال تهران

می تواند فرصت ها

و بسترهای

خوبی برای

ایجاد و برقراری

رابطه حرفه ای و

اقتصادی و حضور

موفق آثار ایرانی

در بازار نشر ایتالیا

را فراهم آورد.

انتظار می رود

با برنامه ریزی

مناسب مسئولین

نمایشگاه کتاب

تهران، عوامل نشر

ایرانی از فرصت

به دست آمده

و حضور بیش

از ۱۵ ناشر و

نویسنده ایتالیایی

در نمایشگاه،

بهره برداری کنند

اساسی ۹۹
موضوع از دو
منظر صحیح
است: ۱. اصل ۴۴
قانون اساسی
دولت را مکلف
به واسپاری
می‌کند؛ ۲. برای
پیشبرد اهداف
صنعی، اصلح
این است که
دلسوزان کاردان
و با تجربه صنف،
امور مربوط به
خود را عهده‌دار
شوند و بدیهی
است که برای
یافتن استقلال در
عملکرد صنفی،
باید بهای آن را
پرداخت

مدیر کمیته تبلیغات سی‌امین دوره نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران:

از دلواپسی‌های واسپاری تا نمایشگاه بدون استراتژی کلان

سمیه قربانی

مدیر کمیته تبلیغات سی‌امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران درباره نمایشگاه کتاب گفت: اراده وزارت ارشاد بر واسپاری است؛ اما به نظر می‌رسد نگاه برخی مدیران، عامل ایجاد احتیاط‌ها و دلواپسی‌هایی در واسپاری صددرصدی نمایشگاه کتاب و (دیگر امور مربوط به نشر) به صنف نشر بوده و همین نگاه یکی از عواملی است که باعث کندی موضوع واسپاری شده است. گفت‌وگوی محمد مهدی داودی پور، مدیر عامل تعاونی ناشران و کتاب‌فروشان تهران و مدیر کمیته تبلیغات سی‌امین دوره نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، درباره نمایشگاه کتاب را می‌خوانید.

این روند داشته‌ایم که امیدواریم با جدیت وزیر ارشاد و تداوم عملکرد معاونت فرهنگی، نوید رونمایی از شیوه واسپاری در نمایشگاه سی‌ام، محقق شود و نمایشگاه سی‌ویکم به صورت تمام و کمال به همت صنف نشر اجرا شود و وزارت ارشاد به سه موضوع برنامه‌ریزی، نظارت و حمایت بپردازد.

نظر شما درباره اختلافات صنفی چیست؟ فکر نمی‌کنید دلواپسی‌ها از همین اختلافات ناشی می‌شود؟

اختلاف سلیقه از گذشته هم وجود داشته و موضوع جدیدی نیست و شاید همین اختلافات باعث نگرانی‌ها و دلواپسی‌های طرف دیگر شود؛ اما این اختلاف‌نظرها بین صنفی است و باید شاهد این تضارب آرا باشیم تا بتوانیم به پیش برویم و وزارت ارشاد هم در این زمینه، سعه صدر لازم را به خرج داده و فرصت لازم را برای ایجاد اتفاق نظر در اختیار گذاشته است.

روند واسپاری نمایشگاه کتاب به ناشران در سال‌های اخیر مطرح شده است. در حال حاضر، این روند را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

روند واسپاری همه امور، به ویژه نمایشگاه کتاب به ناشران در مراسم هفته کتاب سال ۹۲ از سوی معاونت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مطرح شده و از سوی صنف، استقبال شد. اساس موضوع از دو منظر صحیح است: ۱. اصل ۴۴ قانون اساسی دولت را مکلف به واسپاری می‌کند؛ ۲. برای پیشبرد اهداف صنفی، اصلح این است که دلسوزان کاردان و با تجربه صنف، امور مربوط به خود را عهده‌دار شوند و بدیهی است که برای یافتن استقلال در عملکرد صنفی، باید بهای آن را پرداخت و در یک جمله، اراده پذیراشدن امور مربوط، در بین مسئولان صنفی وجود داشته باشد.

در هر صورت، روند واسپاری را خوب می‌بینیم؛ ولی طی سه سال اخیر انتظار سرعت بیشتری در

که امیدواریم در آینده، این اتفاق بیفتد.

از نظر شما نمایشگاه مطلوب چه ویژگی هایی دارد؟

نمایشگاه مطلوب نمایشگاهی است که هدفمند باشد. این سی امین نمایشگاهی است که به عنوان ناشر در آن شرکت می کنم؛ اما هنوز نمی دانم قرار است کجا برویم یا از لحاظ فرهنگی باید به کدام نقطه برسیم. وقتی این موضوع مشخص شد، باید راه های رسیدن به آن را بررسی کنیم.

یعنی ما ۲۹ دوره نمایشگاه بدون هدف داشته ایم؟

در گفتار هدفدار بوده است؛ اما بعضاً همان گفتارها هم در دولت های مختلف دچار سلیقه های شخصی شده و این نشان از نبود استحکام در هدف گذاری دارد. مشکل دیگری که وجود دارد، مسئله اقتصاد نشر است که متأسفانه تکیه زیادی بر فروش کتاب در نمایشگاه اردیبهشت دارد و البته همین موضوع می تواند سبب نقصان در روند هدف گذاری شود.

پس از ۲۹ دوره برگزاری نمایشگاه، آیا این نمایشگاه از

پختگی لازم در سی امین دوره برخوردار خواهد بود؟

به نظرم بهتر است در پایان نمایشگاه درباره این سؤال به پاسخ لازم برسیم. در پایان، امیدواریم واسپاری تثبیت شود و خدای نکرده این موضوع در آینده به امواج سلیقه های شخصی مدیران آینده وزارت ارشاد سپرده نشود.

در حال حاضر چند درصد از کارها بر عهده ناشران است؟

با توجه به اینکه مسئولان وزارتخانه در نظر دارند از نحوه واسپاری و شیوه نامه آن، در نمایشگاه سی ام رونمایی کنند فکر می کنم بهتر است درصد واسپاری را در آن شیوه نامه بیابیم و امیدوارم صد درصدی باشد.

به نظر شما تقسیم بندی موضوعی کتاب ها در جذب مخاطب

مناسب تر است یا وضعیت فعلی و تقسیم بندی بر اساس ناشر؟

در رابطه با این موضوع، از سال ها پیش اقداماتی صورت پذیرفته و همچنین در رابطه با تخصیص مترائز غره به ناشر و همچنین نوع چیدمان ناشران و... پیشنهادهایی ارائه شد. ناشران بر اساس حروف الفبا تقسیم بندی شده و سپس تا جایی که امکان تفکیک موضوعی وجود داشت، اعمال شد. از جمله کودک و نوجوان که اولین آن ها بود، دانشگاهی و سپس آموزشی تقسیم بندی شدند. بخش بین الملل هم که به معنای واقعی بین المللی بود و ما آن را برگزار نمی کردیم فقط بخش داخلی تحت مدیریت صنف بود. در ادامه، به سراغ بقیه ناشران رفتیم که حدود هفت رده دیوبی را شامل می شود و چون ناشران این بخش اغلب، به صورت تخصصی فعالیت نمی کردند، الزاماً همه را در یک بخش قرار دادیم و نام آن را بخش عمومی گذاشتیم.

برای دستیابی به تقسیم بندی نزدیک تر به رده های دیوبی لازم است که در بین ناشران بخش عمومی، اراده ای در جهت فعالیت تخصصی وجود داشته باشد

برای دستیابی

به تقسیم بندی

نزدیک تر به

رده های دیوبی

لازم است که در

بین ناشران بخش

عمومی، اراده ای

در جهت فعالیت

تخصصی وجود

داشته باشد که

امیدواریم در

آینده، این اتفاق

بیفتد

در گفتار

هدفدار بوده

است؛ اما بعضاً

همان گفتارها

هم در دولت های

مختلف دچار

سلیقه های

شخصی شده

و این نشان از

نبود استحکام در

هدف گذاری دارد

در گفت و گوی شیرازه با عالمگیر مطرح شد؛

استراتژی مدون؛ لازمه واسپاری نمایشگاه کتاب

سمیه قربانی

واسپاری نمایشگاه کتاب به ناشران نیازمند استراتژی و اهداف کلان است و در صورتی که برنامه مولنی وجود داشته باشد، مشکلات آن حل خواهد شد. این موضوع طی سال‌ها مطرح بوده و نظرات مختلفی درباره آن بیان شده است. در این باره، شیرازه گفت و گویی با سعید عالمگیر، مدیر انتشارات محمد، درباره سی‌امین نمایشگاه کتاب تهران انجام داده که متن آن را در ادامه می‌خوانید.

است که در نمایشگاه کتاب تهران، شاهد آن نیستیم. یکی از شاخصه‌های دیگر نمایشگاه مطلوب ارتباط میان نویسندگان و هنرمندان و فعالان حوزه کتاب است؛ چرا که سه بخش هنری، فنی و علمی در حوزه نشر کتاب وجود دارد. این تعامل در بخش فنی نظیر چاپخانه‌ها و لیتوگرافی‌ها لازم است؛ اما مهم‌تر از آن، ارتباط میان اندیشه‌ورزان و هنرمندان شاخص است که با ناشران و نویسندگان تعامل داشته باشند. در چندین جا، حلقه مفقود در حوزه نشر کتاب وجود دارد: یکی جایی که اندیشه‌ای تولید نشده است؛ جایی نیز این اندیشه تبدیل به کتاب نشده و جایی دیگر هم اندیشه‌ای تبدیل به کتاب شده است؛ اما عرضه نمی‌شود. اگر این حلقه‌ها را تکمیل کنیم، موفق خواهیم شد و به نمایشگاه مطلوب دست می‌یابیم.

در آستانه برگزاری سی‌امین دوره نمایشگاه کتاب تهران هستیم. به نظر تان این نمایشگاه چه اندازه به نمایشگاه مطلوب نزدیک شده است؟

در رابطه با نمایشگاه کتاب تهران طی این مدت، کارهای خوبی انجام شده است؛ اما با نمایشگاه کتاب مطلوب، فاصله زیادی داریم. معمولاً نمایشگاه، برآورد یا ایده و شاخصی از آن چیزی است که در جامعه فرهنگی انجام می‌شود و غیر از آن نیست و در واقع، برآیند آنچه در حوزه فرهنگی رخ می‌دهد، در این نمایشگاه، شاهد هستیم. به این معنی که هر چه جنبه اقتصادی بر جامعه نشر فشار بیاورد، اقلام را به سمت بازاری شدن می‌برد و اگر هم جنبه فرهنگی آن قوی‌تر باشد، به وضوح در نمایشگاه خود را نشان خواهد داد.

از نظر شما ویژگی‌های نمایشگاه مطلوب چیست؟

از چند جنبه می‌توانیم این موضوع را بررسی کنیم. اگر درباره نوع مکان و چیدمان نمایشگاه و سایر بخش‌های آن بخواهیم صحبت کنیم یا درباره اهداف و مسیر نمایشگاه، ویژگی‌های مد نظر متفاوت خواهد بود. نمایشگاه ما نمایشگاه بین‌المللی است و زحمات زیادی برای آن کشیده شده است؛ اما می‌توانست آوردگاهی باشد تا همه ناشران بتوانند از آن بهره‌مند شوند. برای مثال، چند سال پیش همایشی با عنوان ناشران جهان اسلام برگزار شد که اتفاق خوبی بود و باعث تعامل میان ناشران شد؛ اما متأسفانه این اتفاق ادامه پیدا نکرد؛ از این رو، چنین اتفاقی را می‌توانیم در نمایشگاه کتاب تهران هم شاهد باشیم؛ مثلاً دعوت از کسانی که انجام می‌شود تا در نمایشگاه حضور یابند، چندان هدفمند نیست و ارتباطی میان ناشران داخلی و خارجی هم رخ نمی‌دهد؛ از این رو، یکی از ویژگی‌های نمایشگاه مطلوب ایجاد ارتباط و تعامل میان ناشران کشورهای مختلف

افق

دید ناشران
بین‌المللی نیست
و این امر به این
خاطر نیست که
نمی‌خواهند، بلکه
مشکلات تولید،
توزیع، برگشت
سرمایه و...
سبب شده است
که آرمان‌ها و
ایده‌ها و... قربانی
روزمرگی‌هایی
شود که نتوان به
مسائل اساسی
فکر کرد

یکی از

ویژگی‌های
نمایشگاه مطلوب
ایجاد ارتباط
و تعامل میان
ناشران کشورهای
مختلف است
که در نمایشگاه
کتاب تهران،
شاهد آن نیستیم

در این رابطه، با چه مشکلاتی روبه‌رو هستیم؟
متأسفانه افق دید ناشران بین‌المللی نیست و این امر به این خاطر نیست که نمی‌خواهند، بلکه مشکلات تولید، توزیع، برگشت سرمایه و... سبب شده است که آرمان‌ها و ایده‌ها و... قربانی روزمرگی‌هایی شود که نتوان به مسائل اساسی فکر کرد. در این رابطه، یکی از شاخصه‌های دیگر در نمایشگاه مطلوب این است که گشایش اقتصادی داشته باشد. چه اشکالی دارد که نمایشگاه سبب نقدینگی و گشایش اقتصادی کسانی شود که در عرصه فرهنگی بتوانند تعامل داشته باشند و فرصتی را که در طول سال پیدا نکرده‌اند، در این نمایشگاه پیدا کنند.
در شرایطی هستیم که اینترنت و شبکه‌های اجتماعی برای بحث کتاب، خطر عنوان شده است؛ البته خطر نه به این دلیل که ممکن است کتاب حذف شود؛ چون هر یک به تدریج، جایگاه خود را خواهند یافت. همان‌طور که با آمدن اینترنت، تلویزیون و رادیو و سخنرانی‌ها و...

نمایشگاه، لژنشین بودند و بقیه جابه‌جا می‌شدند که چندان زبیده نبود؛ اما احساس کردم این اتفاق در سال گذشته وجود نداشت یا قدری فضا تلطیف شده بود و امیدوارم امسال نیز فضا به گونه‌ای باشد که عدالت رعایت شده باشد؛ چرا که هر ناشری اگر کتاب خوب و شاخصی داشته باشد، مخاطب به دنبال آن خواهد آمد و اگر هم کتاب خوب ندارد و می‌خواهد با جایگاه خوب، آثارش را به فروش برساند، کار صحیحی نیست.

گاهی شاهد

بی‌برنامگی یا
سردرگم بودن در
نمایشگاه هستیم
که آسیب‌زننده
است و در
برخی حیطه‌ها،
خصوصی‌سازی
چندان حل‌کننده
نیست و به نظر
می‌رسد باید
نماینده دولت در
آن حیطه وجود
داشته باشد و این
امر سبب نشود
دولت از وظایف
خود سر باز زند

طی سال‌های گذشته، واسپاری نمایشگاه به ناشران مطرح بوده و تا حدودی، اجرایی شده است. روند واسپاری را چطور ارزیابی می‌کنید و چه اندازه می‌تواند در حل مشکلات نمایشگاه و رسیدن به نمایشگاه مطلوب کمک کند؟

یک سری حیطه‌ها مانند واسپاری نیازمند استراتژی و اهداف کلان است و اینکه کاری را من انجام دهم یا کس دیگر، مشکلی را حل نمی‌کند؛ اما در صورتی که برنامه مدونی وجود داشته باشد، این مشکل حل خواهد شد. گاهی شاهد بی‌برنامگی یا سردرگم بودن در نمایشگاه هستیم که آسیب‌زننده است و در برخی حیطه‌ها، خصوصی‌سازی چندان حل‌کننده نیست و به نظر می‌رسد باید نماینده دولت در آن حیطه وجود داشته باشد و این امر سبب نشود دولت از وظایف خود سر باز زند.

برخی حیطه‌ها مانند معادن، صنعت و... ملی است و نمی‌توان آن‌ها را خصوصی‌سازی کرد. بحث فرهنگ نیز همین‌طور است و مقوله‌ای ملی است. از این رو، قبل از واسپاری نمایشگاه به ناشران باید اهداف و استراتژی نمایشگاه مشخص شود که می‌خواهد چه مسیری را ادامه دهد و به کجا برسد. در این صورت، می‌تواند راهکار خوبی باشد.

کارکرد خود را از دست نداده‌اند؛ اما دچار تحول شدند. این تحول در حوزه کتاب، اگر با برنامه‌ریزی همراه باشد، به نتیجه خواهد رسید و اگر نباشد، آسیب‌رسان خواهد شد. در کنار نمایشگاه کتاب، باید این اتفاقات رخ دهد و همراه با دانش‌افزایی باشد و نویسنده، ناشر، مخاطب و... قبل از نمایشگاه و بعد از آن، تفاوت کنند.

نمایشگاه مطلوب از نظر مکانی، چه ویژگی‌هایی دارد؟

از لحاظ مکانی، در دسترس بودن و رفت‌وآمد آسان برای مخاطبان، از شاخصه‌های نمایشگاه مطلوب است و با توجه به اینکه در دوره گذشته شاهد بودیم، وسایل نقلیه داخل نمایشگاه، به یک سمت نمایشگاه می‌روند و این امر سبب شلوغی یک سمت و خلوتی سمت دیگر می‌شود که اگر تدبیری برای این امر اندیشیده شود و جمعیت به صورت یکنواخت پراکنده شود، عبور و مرور راحت‌تر خواهد شد. از جهت اطلاع‌رسانی هم باید به گونه‌ای باشد که مردم دچار سرگردانی نشوند.

نمایشگاه کتاب تهران در طی سال‌های گذشته، به صورت تقسیم‌بندی الفبایی بوده و این امر مشکلاتی را برای مخاطبان به وجود آورده است. تقسیم‌بندی موضوعی چه اندازه می‌تواند در حل مشکل مخاطبان و بهتر شدن نمایشگاه کتاب تهران کمک کند؟

با این نوع تقسیم‌بندی، بیشتر مشکل غرقه‌بندی پیش می‌آید و ناشری که در پنج حیطه کتاب داشته باشد، در این صورت باید به این ناشر در پنج بخش، غرفه اختصاص یابد یا در یک بخش ممکن است ناشران کمتری حضور داشته باشند. البته نمی‌گوییم بخش‌بندی که در حال حاضر وجود دارد نیز مطلوب است. یکی از ایرادهایی که به این نمایشگاه داشتیم، همین بوده که عده‌ای در

محمدحسین متولی، مدیر نشر الگو:

یک تشکل سراسری در نشر نداریم

آزاده حاجی غلامی

محمدحسین متولی دو دوره پیاپی، مدیریت کمیته اطلاع رسانی و روابط عمومی را عهده دار بوده و مدیر نشر الگوست. به منظور بررسی اوضاع روند واسپاری نمایشگاه به تشکل های نشر و بررسی آسیب ها و چالش های پیش رو، با وی به گفتوگو نشستیم که متن آن پیش روی شماست.

هستند در عمل، خیلی مستقل نیستند؛ مانند تشکل کودک و نوجوان که شاید حدود یک پنجم افرادی که در آن تشکل مشغول به فعالیت هستند، عضو آن تشکل نباشند.

تشکل های نشر ظرفیت لازم برای دست گرفتن امور را با شیوه موجود ندارند. در ابتدا، باید ساز و کار اجرایی را فراهم کند تا بتواند این امور را در دست بگیرد و از آن سو، باید به یک تشکل سراسری دست یابد و شکل واحدی به خود بگیرد.

هنگامی که تشکل نشر به صورت سراسری باشد، قطعاً مفهوم اتحاد را خواهیم فهمید که هر چقدر ناشران متحد باشند، می توانند یک صدا تر شده و مشکلات خود را بهتر پیگیری کنند. اینکه تعدادی ناشر دور هم جمع می شوند و به ایجاد تشکل می پردازند، به آن معنی است که می توانند قدرت خود را بیفزایند. هر چه قدرت صنف بیشتر شود، راحت تر می توانند مسائل را حل کنند.

به نظر تان روند واسپاری نمایشگاه به تشکل های نشر تا چه میزان انجام گرفته است؟

طی واسپاری نمایشگاه کتاب به صنف ناشران طی این مدت اتفاق مناسبی نیفتاده است و اگر صنف در صدد است که کار را در دست بگیرد، باید از ابتدا، نقاط تصمیم گیری را مشخص و از این نقطه شروع کند. به چند دلیل نمی توانیم در حوزه واسپاری صنفی عمل کنیم؛ یکی از دلایل تعدد تشکل های نشر است که تعداد زیادی ناشر داریم که منافع متفاوتی دارند و اگر بخواهند با این وضعیت اتحاد داشته باشند و یک صدا شوند، ناممکن است. در کشورهای دیگر، هر صنف کار مربوط به خود را انجام می دهد و به همین دلیل است که اغلب آن ها تشکل سراسری دارند.

متأسفانه با تعدد ناشران و منافع آنان روبه رو هستیم. مسئله دیگری که در این باره وجود دارد، آن است که تشکل های نشر توان اجرایی چندانی ندارند. آنان به غیر از اتحادیه ناشران، به وزارت ارشاد وابسته بوده و

”هنگامی

که تشکل نشر به صورت سراسری باشد، قطعاً مفهوم اتحاد را خواهیم فهمید که هر چقدر ناشران متحد باشند، می توانند یک صدا تر شده و مشکلات خود را بهتر پیگیری کنند

در مجموع، باید گفت که صنف ناشران در برگزاری نمایشگاه کتاب چندان موفق عمل نکرده است؛ چرا که امکاناتی که در اختیار دولت قرار داشت، در اختیار صنف نبود

کتاب بتواند اطلاعات را به صورت درست، مناسب و موضوع بندی شده ارائه دهد، مخاطبان می توانند کتاب های مد نظر خود را به راحتی پیدا کنند. در عصر دیجیتال، با دسترسی به اینترنت، به راحتی می توان از طریق سایت های مختلف، دسته بندی موضوعات را مشاهده کرد. بر این اساس، تقسیم بندی موضوعی ناشران یا کتب، اقدامی است که توجه ندارد و از نظر اجرایی نیز امکان پذیر نیست.

نظر شما درباره شهر آفتاب به عنوان مکان برگزاری نمایشگاه کتاب چیست؟

شهر آفتاب محل مناسبی برای برگزاری نمایشگاه کتاب نبوده است. به این دلیل که هم از نظر دسترسی، مکان مناسبی نبوده و هم از نظر سیستم تهویه دیز بخش های غیر عمومی، نامناسب بود و محل قرارگیری آن در جای مناسبی نیست. جابه جایی نمایشگاه کتاب تهران از مصلاي امام خمینی (ره) به شهر آفتاب اثر مثبتی به دنبال نداشته است و به نظر من، این اقدام اشتباه بود و با توجه به سال گذشته، حرکت درستی نبوده است؛ ولی در عین حال، مسئولان چاره ای نیز نداشتند و مکانی مناسب تر از آنجا در اختیار نبود.

نمایشگاه در سال گذشته نیز رویکرد موفق در مجموعه شهر آفتاب نداشت. هنگامی که ناشران قرار بود جابه جا شوند، پیش بینی می کردند که از نظر تهویه، وضعیت مناسب تر شود و اتفاق بهتری بیفتد یا از نظر واگذاری غرفه ها، فضای مناسب تری در اختیار ناشران قرار گیرد؛ اما هنگامی که انتقال صورت گرفت، در عمل دیدند که تغییر چندانی روی نداد؛ چادر

در مسیر پیشبرد اهداف این صنف، ناشران تا چه میزان در موضوع واسپاری نمایشگاه کتاب از سوی ارشاد به آنان، موفق بوده و فعالیت کرده اند؟

تعدادی از ناشران این اقدام را نوعی فرصت برشمردند و به دنبال آن بودند که بتوانند ارزش و اعتبار صنف را بالا ببرند. تعدادی از ناشران هم منفعت طلب بودند. در مجموع، باید گفت که صنف ناشران در برگزاری نمایشگاه کتاب چندان موفق عمل نکرده است؛ چرا که امکاناتی که در اختیار دولت قرار داشت، در اختیار صنف نبود. قوت واگذاری برگزاری نمایشگاه به ناشران شاید این باشد که دست کم صنف توانست در تصمیم گیری و مدیریت محتوای نمایشگاه، تا حدودی نظرات خود را حاکم کند. البته مخالف این هستم که صنف با وضعیت فعلی، پیش رود.

به نظر شما تقسیم بندی موضوعی کتاب ها در جذب مخاطب مناسب تر است یا شرایط فعلی و تقسیم بندی که بر اساس اسامی ناشران صورت گرفته است؟

تقسیم بندی نمایشگاه بر اساس موضوع کتب یا ناشران، هر کدام محاسن و معایب خود را دارد. ناشر غرفه ای دارد که به دنبال ترویج محصولات خود است و تقسیم بندی غرفه ها بر اساس موضوع، امکان پذیر نیست. در خارج از کشور یا نمایشگاه دیگری را در داخل کشور ندیده ام که با چنین رویکردی، موفقیت داشته باشد. چنین اقدامی عملی نیست.

نمایشگاه کتب تهران فرصت ترویج کتب برای ناشران است؛ در عین حال، مشکلاتی در این رابطه وجود دارد. اگر سیستم اطلاع رسانی نمایشگاه

بر خلاف سال های قبل که گاه مخاطب دو یا سه بار به نمایشگاه مراجعه می کرد، این میزان مراجعه در شهر آفتاب به یک باره کم شد. پیش بینی می کنم که نمایشگاه امسال ضعیف تر از سال گذشته برگزار شود

پیش‌بینی‌پذیر نیست. برخلاف سال‌های قبل که گاه مخاطب دو یا سه بار به نمایشگاه مراجعه می‌کرد، این میزان مراجعه در شهر آفتاب به یک‌باره کم شد. پیش‌بینی می‌کنم که نمایشگاه امسال ضعیف‌تر از سال گذشته برگزار شود.

در روند واگذاری غرفه‌ها به ناشران، چه معیارهایی باید مد نظر قرار گیرد؟

واگذاری غرفه‌ها در روزهای منتهی به برگزاری نمایشگاه انجام می‌شود. دربارهٔ مترای غرفه‌ها و جانمایی نیز مشکلاتی وجود دارد. در این باره، یارانه تعلق می‌گیرد و غرفه ارزان است. همین‌طور تعدادی افراد ناشرانما داریم که با اهداف مختلف در بخش‌های متفاوت نمایشگاه حضور می‌یابند. تعیین مترای که در اختیار ناشران قرار می‌گیرد نیز بر اساس معیارهای کمی تعیین می‌شود و معیارهای کیفی در این باره، لحاظ نمی‌شود که مشکلاتی را ایجاد می‌کند. برای مثال، ممکن است برخی ناشران برای اینکه مترای بیشتری را در اختیار بگیرند، اقدام به کتاب‌سازی کرده و آماری را اعلام کنند که واقعی نیست که این موضوع، کار را برای ناشرانی که واقعاً کار می‌کنند، سخت می‌کند.

مترای غرفه‌ها عادلانه نیست. تا هنگامی که از سوی وزارت ارشاد یارانه داده می‌شود، احتمال ارائهٔ ارقام و آمار اشتباه و کتاب‌سازی در نمایشگاه، همچنان وجود دارد. در این رابطه، وزارت ارشاد باید قیمت واقعی را از ناشر بخواهد. در این صورت، ناشرانی وارد نمایشگاه می‌شوند که واقعاً در حوزهٔ نشر فعال هستند و کار می‌کنند و اتفاقاتی که نباید، نمی‌افتد.

قرارگیری ناشران همان چادر قبلی بود و فضا از نظر مترای غرفه، افزوده نشده بود و در کنار این موضوعات، دسترسی مخاطبان و راحتی رفت‌وآمد آنان را نیز از دست دادند. در مجموع باید گفت که بیشتر ناشران از این جابه‌جایی ناراضی هستند.

سی‌امین نمایشگاه کتاب تهران طی امسال، آخرین رویداد فرهنگی سال در دولت فعلی و در دورهٔ نزدیک به انتخابات برگزار می‌شود. امیدوارم که این رویداد فرهنگی تحت تأثیر سیاست قرار نگیرد. از جمله تغییراتی که تاکنون شنیده‌ایم، اینکه تعداد پارکینگ‌ها برای ناشران افزایش یافته است و از تغییرات دیگر بی‌اطلاع هستیم. سال گذشته نیز وعده‌های بسیاری داده شد؛ ولی در عمل، اتفاق چندانی را شاهد نبودیم؛ بنابراین تا زمانی که وارد نمایشگاه نشویم، نمی‌توان فهمید که چه تغییراتی روی داده است.

طی سال‌هایی که نمایشگاه در مصلی برگزار می‌شد، از نظر جمعیت، رویکرد ثابتی را شاهد بودیم که در پنجشنبه و جمعه ابتدایی و انتهایی زمان برپایی نمایشگاه، با بیشترین حضور مخاطبان روبه‌رو بودیم و از شنبه ابتدایی، این میزان افت می‌کرد و در روزهای دوشنبه و سه‌شنبه تا اواسط روزهای نمایشگاه این میزان افزایش می‌یافت. ولی این تغییرات در نمایشگاه شهر افتاب متفاوت بود و روند برهم خورد. در روز پنجشنبه، با شلوغی جمعیت روبه‌رو شدیم و در روز جمعه، این میزان متوسط شد و در روزهای دیگر شیب رو به پایینی را تجربه کردیم. در روزهای آخر که معمولاً نمایشگاه باید شلوغ باشد، جمعیت در خور توجهی را شاهد نبودیم. امسال نیز وضعیت برای ما

مترای
غرفه‌ها عادلانه
نیست. تا هنگامی
که از سوی وزارت
ارشاد یارانه
داده می‌شود،
احتمال ارائهٔ ارقام
و آمار اشتباه
و کتاب‌سازی
در نمایشگاه،
همچنان وجود
دارد. در این
رابطه، وزارت
ارشاد باید قیمت
واقعی را از ناشر
بخواهد

در گفت‌وگو با سید غلامرضا حسینی مطرح شد:

ناشر خوب و کتاب خوب، مکمل یکدیگرند

تیمور کاکی

سالیان سال است که برپایی غرفه‌ها در نمایشگاه کتاب، بر اساس حروف الفبا انجام می‌شود که مبنای آن عناوین ناشران است. شاید مناسب باشد که مسئولان برپایی نمایشگاه برای یک بار هم که شده، دست به اقدامی جدید بزنند و شرایط قرارگیری غرفه‌ها را تغییر دهند. سید غلامرضا حسینی، مدیرعامل انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در گفت‌وگویی به این موضوع پرداخته است که شرح آن از نظر تان می‌گذرد.

به اعتقاد شما روند واسپاری نمایشگاه به چه صورت است و ارزیابی تان از این روند چیست؟
برای پاسخ به این سؤال لازم است که تعریف خود را از کلمه «واسپاری» با دقت بیان کنیم. اگر منظور این باشد که تشکلهای تا چه اندازه در برپایی و برگزاری نمایشگاه نقش دارند که باید بگوییم تقریباً هیچ نقش عمده و مؤثری ندارند؛ اما اگر «واسپاری» را «پیمانکاری» تعریف کنیم، بله؛ می‌شود گفت بخشی از امور اجرایی نمایشگاه به برخی تشکلهای صنفی خاص واگذار شده است.

به اعتقاد شما اجرای واسپاری چه مزیت‌هایی را می‌تواند برای ناشران به دنبال داشته باشد؟
من بر این باور هستم تا زمانی که تشکلهای منسجم، بزرگ و فراگیر وجود نداشته باشد، برخی اقداماتی که در موقعیت فعلی اتفاق می‌افتد، چندان مزیت عمده‌ای برای ناشران نخواهد داشت.

نقش ناشران در پیشبرد این طرح تا چه میزان بوده است؟
عمده نقش ناشران برای تحقق واقعی برگزاری نمایشگاه و امور مرتبط به آن، تلاش برای ایجاد تشکلهای فراگیر و ملی در حوزه نشر است. برخی تشکلهای در حال حاضر، نماینده تعداد محدودی ناشر در یک امر خاص هستند و نمی‌توان از آن‌ها به عنوان نماینده جامعه بزرگ نشر کشور نام برد.

به نظر شما تقسیم‌بندی موضوعی کتاب‌ها در جذب مخاطب مناسب‌تر است یا شرایط فعلی و تقسیم‌بندی بر اساس ناشر؟
اگر تعریف دقیق و واقعی از نمایشگاه مدنظر باشد، شرایط نیازمند تغییر است؛ ولی مدلی که در حال حاضر اجرا می‌شود، برپایی یک فروشگاه بزرگ کتاب است که به دلیل برگزاری دوره‌های متعدد، تغییر آن از ناشر محور به موضوع محور خیلی به مصلحت نیست و تقریباً اجرا و اداره آن با مدل فعلی امکان‌پذیر نیست.
البته اگر قرار باشد نمایشگاه جایگاه واقعی خود را بیابد

۵۱

پرونده ویژه
گفت‌وگو

تا زمانی-

که تشکلهای منسجم، بزرگ و فراگیر وجود نداشته باشد، برخی اقداماتی که در موقعیت فعلی اتفاق می‌افتد، چندان مزیت عمده‌ای برای ناشران نخواهد داشت

ماهنامه شیرازه کتاب
شماره ۲۳
شهریور ۱۳۹۶

کشور برای استانداردسازی نمایشگاه کتاب هم آستین همت بالا بزنند و به برگزاری نمایشگاه مطلوب بیندیشند

اگر در این امر تعلل شود، شاهد تغییر جدی نخواهیم بود و صرفاً شهر آفتاب محل جدید برپایی نمایشگاه می شود و همان شیوه سنتی ادامه پیدا می کند و شرایط برای تغییر رویکردها و شیوه های برگزاری با گذشت زمان، سخت تر خواهد شد.

وضعیت شهر آفتاب برای نمایشگاه امسال را چگونه ارزیابی می کنید؟ انتقادات مطرح شده در گذشته، تا چه میزان در توجه قرار گرفته و برطرف شده است؟

شهر آفتاب از نظر طراحی برای برگزاری نمایشگاه ها تقریباً بی نقص است و البته افتتاح زودهنگام و در وضعیتی که هنوز برخی زیرساخت ها در آن وجود نداشت، به وجهه آن در اذهان مخاطبان لطمه زد. وقتی نام کتاب می آید، ناخودآگاه ذهن انسان به سمت آرامش می رود و این یک واقعیت است. تحقق یک نمایشگاه خوب، نیاز به وضعیت مطلوبی از جنبه محیطی دارد که امیدوارم با رفع نواقص موجود، وضعیت بهتر شود.

میزان استقبال از غرفه شما در سال گذشته چگونه بود؟ آیا برنامه و ویژه ای برای امسال دارید؟

جابه جایی محل برگزاری نمایشگاه و همچنین، غرفه سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی باعث شده بود مخاطبان با زحمت بیشتری خودشان را به غرفه برسانند.

درباره برنامه ویژه ای که گفته شد، سال گذشته یک صد عنوان کتاب چاپ اول عرضه کردیم و همه تلاش ما این است که بتوانیم از نمایشگاه بیست و نهم تا سی ام، یک صد عنوان کتاب چاپ اول را برای اولین بار در نمایشگاه عرضه کنیم.

آخرین سؤال ما هم درباره روند واگذاری غرفه به ناشران در نمایشگاه است. ارزیابی شما از این روند چیست؟ به نظر شما، در این واگذاری بهتر است به چه نکاتی توجه شود؟

اگر قرار باشد نمایشگاه بین المللی کتاب با همین روش سنتی برگزار شود، بهتر است جانبی غرفه ها در عین رعایت انصاف و عدالت، کمترین تغییر و جابجایی را داشته باشد تا بازدید کنندگان سختی و زحمت کمتری را برای یافتن غرفه ناشران مورد علاقه متحمل شوند.

پیشنهاد می کنم در وضعیت فعلی، یک بار غرفه ها بر اساس عملکرد سالیانه چیدمان شوند؛ تعداد آثار چاپ اول، تجدید چاپ، آثار برگزیده و...، متراژ بیشتر غرفه نباید تنها وجه تمایز ناشر پرکار و موفق از سایر ناشران و غرفه ها باشد.

و از حالت فرونشگامی خارج شود، می تواند به صورت موضوعی هم برگزار شود.

در وضعیت فعلی، توجه به ارائه کتاب با موضوعات مناسب به مخاطب از اهمیت بیشتری برخوردار است یا توجه به برندسازی ناشر برای جذب مخاطب بیشتر؟ مطرح شدن و معرفی کتاب های خوب در اولویت است یا مطرح کردن ناشر؟ در پاسخ به این سؤال باید عرض کنم هر دو مقوله نیازمند توجه جدی است و این موضوعات مکمل همدیگر هستند؛ «ناشر خوب و کتاب خوب»، ناشر خوب و متعهد برای افزایش و جذب مخاطب بیشتر نیازمند تولید و چاپ کتاب خوب است و در عین حال کتاب خوب، معرف مهم و عمده برای ناشر است. البته به نظر می رسد انتشار کتاب خوب موجب سرعت بخشیدن به معرفی ناشر می شود.

درباره شهر آفتاب و میزبانی آن از نمایشگاه بفرمایید. با توجه به تجربه حضور در شهر آفتاب، برای حضور بهتر و موفق تر چه باید کرد؟

حالا که محل مناسبی تحت عنوان «شهر آفتاب» به صورت تخصصی برای برپایی نمایشگاه های مختلف ملی و بین المللی مهیا شده، لازم است متولیان فرهنگی

اگر قرار باشد نمایشگاه جایگاه واقعی خود را بیابد و از حالت فرونشگامی خارج شود، می تواند به صورت موضوعی هم برگزار شود

ناشر خوب و متعهد برای افزایش و جذب مخاطب بیشتر نیازمند تولید و چاپ کتاب خوب است و در عین حال کتاب خوب، معرف مهم و عمده برای ناشر است. البته به نظر می رسد انتشار کتاب خوب موجب سرعت بخشیدن به معرفی ناشر می شود

شهر آفتاب از نظر طراحی برای برگزاری نمایشگاه ها تقریباً بی نقص است و البته افتتاح زودهنگام و در وضعیتی که هنوز برخی زیرساخت ها در آن وجود نداشت، به وجهه آن در اذهان مخاطبان لطمه زد

خط اخبار پرونده ویژه طعم کتاب خانواده نشر

نگاهی به کتاب آب هگز نمی‌پیرد اثر حمید حسام | روایت‌های یک «شهید زنده» از جنگ ۵۴

معرفی کتاب | بسته پیشنهادی سامانه کارشناسی برای شهرپور ۵۵

بسته پیشنهادی | شمیم انتظار ۶۰

معرفی کتاب | کتاب جمعه ۶۴

شش کلاس بیشتر سواد ندارد. روستایی و دهقان زاده است. دستانش با کار و تلاش بیگانه نیست. قلبش نیز از سرچشمه زلال معرفت الهی سیراب شده است. خداآوری او زبانزد است؛ تا جایی که به «شیخ فرماندهان» شهره شده است. آیات قرآن و روایات و کلام معصومین با جاننش سرشته است و بر زبانش جاری می شود. او در حرف و عمل، ولایت مداری را از سقای دشت کربلا دارد و در رفتارش، این مسئله بروز دارد.

سردار میرزا محمد سلگی، فرمانده قهرمان گردان سرافراز حضرت ابوالفضل (ع) تیپ انصارالحسین (ع) همدان آن کسی که تمام این ویژگی ها در او نهفته است و رهبر معظم انقلاب نیز در تقریظی که بر کتاب خاطرات او با عنوان «آب هرگز نمی میرد» نوشتند، او را «شهید زنده» خطاب کردند. او که دو پایش را در دفاع مقدس از دست داده و پیش از آن نیز در عملیات های مختلف، زخم و جراحت برداشته بود.

کتاب «آب هرگز نمی میرد» اثر حمید حسام است و در واقع، خاطرات او از دوران کودکی تا آخرین روزهای دفاع مقدس است که از ۲۲ سالگی، پا به جبهه ها گذاشت و در پایان جبهه ها، بدون همان پاها به منزلش بازگشت. در این کتاب، خواننده سراسر معنویت و ارتباط تنگاتنگ با ذوات مقدس معصومین را می بیند. این حالات معنوی به اندازه ای زیاد است که بخش جنگ و دفاع و مقاومت در حاشیه قرار می گیرد و خواننده حس می کند که مشغول خواندن حالات و احوال عرفاست.

رهبر معظم انقلاب اسلامی در تقریظی که بر این کتاب نوشته اند، بر قدرت قلم و استنادات این کتاب نیز

اشاره فرموده اند و خواننده به شرطی که با دیگر کتب مرتبط در حوزه دفاع مقدس مأنوس باشد، به خوبی این مسئله را درک می کند. حمید حسام در نگارش خاطرات میرزا محمد سلگی، دقت بسیاری را خرج کرده تا اثر از حیث استناد، دفاع کردنی باشد و برای همین، فقط به خاطرات جانباز سلگی اکتفا نکرده و با سایر افرادی که در دسترس بودند، از رده فرمانده لشکر سپاه همدان تا رزمنده هایی که زبردست او در گردان فعالیت می کردند نیز مصاحبه کرده و خاطرات را محکم و مستند کرده است. حمید حسام برای نگارش و تدوین خاطرات، قریب به دو سال زمان صرف کرده تا اثری خواندنی و مستند را در حوزه تاریخ دفاع مقدس به خواننده عرضه کند. این کتاب در سال ۹۴، در بخش مستندنگاری جایزه جلال آل احمد

حائز رتبه شد. مهم ترین ویژگی که در این کتاب وجود دارد و به چشم می آید، ایستادگی میرزا محمد سلگی در شرایط سخت است. در این کتاب، در سطر سطر آن، این مسئله به چشم می آید و خواننده رشادت و دلآوری های این فرمانده خستگی ناپذیر روزهای دفاع مقدس را به چشم می بیند. در تمام خاطرات، سردار سلگی خود در خط اول نبرد و درگیری است و پایه پای رزمندگان حضور دارد.

کتاب «آب هرگز نمی میرد» اثر حمید حسام، خاطرات جانباز سرافراز دفاع مقدس میرزا محمد سلگی است که نشر صبر آن را در ۷۴۲ صفحه روانه بازار کتاب کرده است. همچنین از تقریظ رهبر معظم انقلاب در ششمین همایش پاسداشت ادبیات جهاد و مقاومت، در کنار سه کتاب دیگر این حوزه، رونمایی شد.

نگاهی به کتاب «آب هرگز نمی میرد» اثر حمید حسام؛

روایت های یک «شهید زنده» از جنگ

بسته پیشنهادی سامانه کارشناسی برای شهريور

او که بود؟

گروه محققین

قدر ولایت

این کتاب به گفته نویسنده تلاشی است پژوهشی برای کشف و در مقابل هم قرار دادن چهره‌ها و صحنه‌هایی که حادثه کربلا را شکل داده‌اند. این کتاب در بخش اول خود و از منظر اعتقادی به این مهم پرداخته است و گروه‌هایی مانند اهل ایمان و کفر پیشگان، تحریف کنندگان و تحریف ستیزان، مومنان مخلص و نفاق پیشگان، بصیرت مندان و فریب خوردگان، هدایت یافتگان و گمراهان، بلند نظران و کوتاه نظران و... و، پرداخته است. در بخش دوم از این کتاب رویارویی صحنه‌ها و چهره‌ها از منظر اخلاقی و تربیتی مورد توجه قرار گرفته است و در این بخش مواردی مانند آزادمدردان و اسیران دنیا، و موضوعاتی مانند همت عالی و همت دانی، تطمیع و عزتمندی، کرامت و دنا، خوشنامان و بدنامان، پاکان و ناپاکان، عبادت پیشگان و اهل لهو و لعب، حق پیشگان و فریبکاران و... و، مورد توجه قرار گرفته است.

این کتاب در سومین بخش از خود از منظر سیاسی و اجتماعی به موضوع خود وارد شده و در این زمینه از منظر ظلم‌پذیری و ظلم‌ستیزی، تهدید و تساهل، اغفال و بیداری توده‌ها، اصلاح و افساد، حسن و سوء استفاده از عنوان، اطلاعات عاشقانه و کورکورانه، مجاهدان و عافیت طلبان و... و، چهره‌ها و صحنه‌های عاشورا و کربلا را پیش روی هم قرار داده است.

جاودانه تاریخ

بیانات مقام معظم رهبری

انتشارات انقلاب اسلامی

جاودانه تاریخ مجموعه‌ای است از بیانات حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) با موضوع و محوریت ویژگی‌ها و ابعاد شخصیتی حضرت علی (علیه‌السلام) که توسط انتشارات انقلاب اسلامی منتشر شده است. کتاب شامل ۲۶ فصل با عناوین زیر است:

علی (ع)؛ شخصیتی با ابعاد نامتناهی، آفاق عالم‌پُر از فضایل امیرالمؤمنین (ع)، امیرالمؤمنین از زبان پیامبر (ص)، امیرالمؤمنین (ع) در کلام امام مجتبی و امام صادق (ع)، جامعیت شخصیت امیرالمؤمنین (ع)، توازن شخصیت امیرالمؤمنین (ع)، ایمان علی (ع)، اخلاص و تقوای امیرالمؤمنین (ع)، صبر و بصیرت امیرالمؤمنین (ع)، عبادت علی (ع)، امیرالمؤمنین (ع) فارغ از خودیت و منیت، ایثار و انفاق امیرالمؤمنین (ع)، زهد طاق فرسای علی (ع)، امیرالمؤمنین (ع) و انتخاب سخت‌ترین‌ها، تلاشگری و جهاد امیرالمؤمنین (ع)، علی (ع) پرچمدار عدالت، شجاعت بی نظیر امیرالمؤمنین (ع)، مراقبت از بیت‌المال و فقیران، امیرالمؤمنین (ع) قدرتمندی مظلوم، رابطه عاشقانه‌ها با امیرالمؤمنین (ع)

اثر ارزشمند جاودانه تاریخ با پرداختن به جنبه‌های مختلف شخصیت حضرت علی (ع) در بیان رهبر معظم انقلاب اسلامی و با توجه به استنادات تاریخی صورت گرفته در متن بیانات و پاورقی صفحات آن بدون تردید راهنمای کم‌نظیری در شناخت مولای متقیان خواهد بود.

■ درمان دردم آرزوست
■ زهرا شکری
■ مؤسسه شهید کاظمی

این کتاب خواندنی، شامل تجربیاتی از زبان جهادگران اردوهای جهادی است. این کتاب در بردارنده ۶۳ داستان کوتاه از شرح چند دوره اردوهای جهادی دانشجویانی است که برای رسیدگی به وضعیت بهداشتی، فرهنگی و معیشتی مردم عزم سفر به مناطق محروم می‌کنند

نویسندگان در این کتاب مصور تلاش کرده با روایتی ملموس، خواندنی و گاه طنز همت جوانان دانشجویی کشور را در رفع برخی محرومیت‌های بهداشتی-درمانی و فرهنگی آموزشی و همچنین نقاط ضعف مدیریتی را به تصویر بکشند و به نوعی قصه‌های مستند از پشت پرده حضور جهادگران در اردوهای جهادی را روایت کند.

قصه‌ای از رنج درمان نقاط محروم همین کشور با فاصله‌ای نه چندان دور و همچنین کم‌توجهی برخی مسئولین و تلاش‌های خالصانه مردمی که این بار در نمایی از یک اردوی جهادی دانشجویی متبلور شده است.

این کتاب تلاشی است برای نشان دادن ابعاد مختلف اردوهای جهادی که چند سالی است با رهنمودهای رهبر فرزانه انقلاب در باب جهاد سازندگی و حضور جوانان در این دوره‌ها راه‌اندازی شده است.

■ دعوت مردی که راست می‌گفت!
■ ابراهیم حسن بیگی
■ جمکران

این کتاب که داستان مباهله برای بچه‌ها است با تصاویر نگین حسین‌زاده آراسته شده روایتی است از ماجرای مباهله میان پیامبر اسلام (ص) و مسیحیان که در تاریخ روی داده و قرآن کریم نیز به آن اشاره کرده است.

داستان این کتاب از زبان یکی از سه فرد مسیحی که در روز مباهله به محضر پیامبر رسیدند، روایت می‌شود. در بخشی از این کتاب می‌خوانیم: «و چنین شد که ما وارد شهر مدینه شدیم، در قالب هیئتی شصت نفره از بزرگان و پیروان عیسی مسیح. قرارمان در مسجد بود، عبادتگاه او و پیروانش؛ جایی شبیه کلیسای خودمان. جای تعجب داشت که چرا در مسجد؟

مگر آنجا پرستش‌گاه خدایش نبود؟ بعدها فهمیدیم که مقرر حکومت او همان مسجد محقر و کوچکی است که دیوارهایش از خشت خام بود و سرپناهِش از چوب و برگ درختان نخل.»

■ ابو جهاد
■ سید محمد موسوی
■ روایت فتح

کتاب/ابو جهاد، صد خاطره خواندنی از شهید عماد مغنیه است.

در مقدمه کتاب آمده است: چهاردهم ماه مه سال ۱۹۴۸، روز تأسیس دولت اسرائیل بود که فلسطینی‌ها اسمش را گذاشتند روز نکبت. از آن روز به بعد، شکست پشت شکست بود برای فلسطینی‌ها و پیروزی برای صهیونیست‌ها. آن قدر که ارتش اسرائیل به ارتش شکست‌ناپذیر معروف شده بود.

اما چند دهه بعد، در لبنان ورق برگشت. این بار پیروزی‌های پی‌درپی نصیب جوانان حزب الله لبنان می‌شد نه نصیب صهیونیست‌ها. حالا، شکست دادن ارتش اسرائیل که روزی آرزوی ارتش‌های عربی بود، محقق شده بود و حالا آرزوی آزادی فلسطین بود که پا گرفته بود.

عماد مغنیه یکی از جوانانی بود که نقشی اساسی در پیروزی‌های بعدی مقاومت در جنوب لبنان داشت؛ چه در آزادی غورآفرین جنوب لبنان در سال ۲۰۰۰ و چه در شکست تحقیرآمیز صهیونیست‌ها در جنگ ۳۳ روزه.

صد خاطره پیش‌رو، تلاشی است برای کنار زدن پرده‌ها از تصویر عماد مغنیه؛ پرده‌هایی که هنوز به طور کامل کنار نرفته‌اند و کنار نخواهند رفت، مگر بعد از تحقق بزرگ‌ترین آرزوی عماد، یعنی نابودی اسرائیل.

شاهری برای حیات

سمانه خاکبازان

روایت فتح

این کتاب چهارمین جلد از مجموعه مدافعان حرم انتشارات روایت فتح است که زندگی شهید حمیدرضا اسدالهی را از زبان همسرش روایت می‌کند.

در بخشی از این کتاب می‌خوانیم: «حالا هم این قدر دم از شهادت زنید که مال این حرفا نیستید. بگید آگه شهید شدید چی به من می‌رسه؟» حمید گفت «مصطفی جان هرچی دارم مال تو.» «گفتم نه، اون چیزی که خیلی برات با ارزشه رو بگو.» گفت «من یه چفیه دارم که برام خیلی با ارزشه.» «گفتم چی؟! یه چفیه؟! قرآن و پول و این همه چیز با ارزش داری، اون وقت یه چفیه؟» گفت «این چفیه از همه چیز برام مهم تره. از دست آقا گرفتمش.» با یک عشقی گفت از دست آقا گرفتمش که تازه فهمیدم عشق به ولایت یعنی چه. برایم خیلی جالب بود. با ارزش ترین چیزی که در آن شرایط سخت داشت، یک چفیه بود. آن هم تنها به خاطر عشق به آقا.»

آواز؛ بچه؛ آتش

اکبر صحرایی

جمکران

شخصیت اصلی این رمان، مردی به نام نادر اتابکی است که بر اساس نام مستعار نادر اتابکی که زیر گزارش‌های موجود از بیت شهید دستغیب در اسناد ساواک ثبت شده، در ذهن نویسنده شکل گرفته است. بنابر مستندات ساواک قبل از انقلاب فردی با نام مستعار اتابکی مأمور می‌شود که در بیت شهید دستغیب گزارش‌های بیت را به صورت روزانه و هفتگی به ساواک ارائه دهد.

شخصیت نادر اتابکی که نامش بر اساس مستندات ساواک انتخاب شده، ساخته ذهن نویسنده است؛ اما اتفاقاتی که با توجه به حضور او در داستان رخ می‌دهد، منطبق بر زندگی شهید دستغیب بوده و کاملاً واقعی است.

این رمان ۲ دفتر دارد که دفتر اول ۱۶ فصل و دفتر دوم ۲۳ فصل دارد. شخصیت اتابکی در دفتر اول رمان، از آینده به گذشته روایت می‌کند که از هنگام انفجار تروریستی و شهادت آیت الله دستغیب آغاز شده و تدریجاً تا سال ۵۷ به عقب می‌آید. در دفتر دوم رمان است که مخاطب با شخصیت راوی آشنایی شود.

روان‌شناسی در ترازوی نقد

شهریار زرشناس

سدید

روان‌شناسی از جمله رشته‌های مورد توجه در علوم انسانی است و علاقه‌مندان زیادی دارد، اما متأسفانه تا به حال اندیشمندانی که دغدغه اسلامی‌سازی علوم را دارند، اغلب به انطباق مفاهیم مذهب با مفاهیم روان‌شناسی غرب پرداخته‌اند و کمتر به شناخت و نقد جریان حاکم بر روان‌شناسی مدرن پرداخته شده است.

چرا که بسیاری از مسائل علوم انسانی از جمله مسائل مطروحه روان‌شناسی، پرسش‌ها و نیازهای اساسی یک جامعه است که هر اندیشمندی، متناسب با جهان بینی و شرایط و اقتضائات تاریخی و اجتماعی خود بدان پاسخ می‌دهد. بنابراین، با توجه به اهمیت تحول در علوم انسانی، باید گفت که علوم انسانی غرب به دلیل این که ناظر به جامعه و انسان غربی است و برگرفته از جهان بینی مادی خود است، در نسبت با جامعه ایرانی اسلامی بیگانه است و دستورها و روش‌های آن در این جامعه کاربرد ندارد، چرا که مبنای علوم انسانی مدرن مبتنی بر جهان بینی و تفسیری مادی و غیرتوحیدی از عالم آفرینش، انسان، جامعه و تاریخ است. کتاب روان‌شناسی در ترازوی نقد به تبیین و نقد جریان روان‌شناسی غربی و مدرن می‌پردازد.

روزارویی صحنه‌ها و چهره‌ها در تاریخ کربلا
حمید محمد قاسمی
دفتر نشر فرهنگ اسلامی

این کتاب شخصیت ممتاز امام خمینی (ره) را از نگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی، بررسی کرده است. ویژگی‌ها و مشخصات راه امام خمینی، ثمرات و نتایج حرکت امام و همچنین وظایف مسئولین و ملت در فقدان امام عظیم الشان، از جمله مباحث این کتاب است.

در فصل پنجم این کتاب برخی خاطرات مقام معظم رهبری از امام خمینی، نقل شده است. در شرایط زمانی خاص بعد از رحلت امام خمینی، که دشمنان تلاش می‌کردند تا عصر امام را پایان یافته‌القاء کنند و راه را برای نفوذ و ورود خود آماده سازند، مقام معظم رهبری با تشریح و توصیف و یادآوری دایمی شخصیت، ویژگیها و مشخصه‌های راه امام خمینی، توطئه دشمنان را خنثی نموده و مسؤولان و مردم را به تداوم حرکت در راهی که امام بنیاد نهاده بودند، دعوت فرمودند و از تحریف راه امام و وارونه‌گویی شخصیت آن حضرت نیز جلوگیری کردند.

برج سکوت
حمیدرضا منایی
کتاب نیستان

این رمان سه جلدی روایت بکر و تکان‌دهنده‌ای از ساختارهای زیستی بخشی از ضعیف‌ترین و در معرض آسیب‌ترین طبقه اجتماع؛ معتادان را روایت می‌کند که از چند منظر قابل توجه است.

نخستین مسئله نوع مواجهه راوی با پدیده اعتیاد است. رمان در این زمینه همانند یک اثر مستند، اما معتقد به قواعد درام، داستانی به درون تمامی ساختارهای زیستی که یک عضو اجتماع را به پدیده اعتیاد سوق می‌دهد سرک می‌کشد. از جمع‌های دانشجویی تا طبقه‌های اجتماعی ضعیف اقتصادی و در معرض آسیب که می‌توانند مخاطب این پدیده شوم باشند در این نگاه هوشمندانه و ظریف فراموش نشده‌اند و ترکیبی از همه آنها در قالب روایت داستانی بکری پیش چشم مخاطب به صف کشیده می‌شوند. این مسئله اما به شکلی اتفاق می‌افتد که مخاطب به هیچ‌روی حس نمی‌کند که در حال نصیحت شدن و یا مواجهه با یک رخداد دراماتیک است، بلکه او به عنوان یک شاهد متحیر در کناری ایستاده و شاهد است که آنچه بر ذهن و ایده و روان بخش‌های مختلف اجتماع پیرامونش می‌رود چگونه منجر به خروج آنها از ساختار طبیعی زندگی می‌شود.

رنج مقدس
نرجس شکوریان فرد
عهد مانا

این رمان داستان دختری است که در تضاد بین داشته‌های خود و خانواده و اجتماع متحیر مانده است. لیلا به خاطر موقعیت کاری پدرش که در مأموریت نظامی سوریه و عراق است، مجبور است دوری و سختی‌هایی را تحمل کند و تحمل این سختی‌ها و مشکلات نبود پدر، سبب ناهنجاری‌های برخوردی او با اطرافیان می‌شود.

در این داستان، خواننده، شاهد درگیری‌های شخصیت‌های داستان است که هر کدام به نوبه خود، رنجی دارد که زندگی‌اش را تحت الشعاع قرار می‌دهد. رنج مقدس یک تابلو از زندگی افراد اطراف ماست. چه خوب، و چه بد. داستان می‌گذارد که هر شخصیتی، خودش، آنچه که زندگی‌اش را تحت الشعاع قرار داده است دریافت کند و پیش از آنکه بخواهد تمام مشکلاتش را بر گرده دیگری سوار کند، نقش خودش را در زندگی‌اش ببیند.

رنج مقدس با واقعیتی همراه است که لحظه لحظه در زندگی دختر و پسر، زن و مرد، مذهبی و غیر مذهبی جریان دارد. داستان رنج مقدس، جریان همین امروز دنیای ماست که داریم در آن غلت می‌زنیم.

■ باغ طوطی ■ مسلم ناصری ■ کتاب جمکران

این کتاب زندگی میثم تمار را در قالب رمان ارائه می کند که خواننده پس از مطالعه این رمان از اینکه تاکنون چقدر از زندگی پر ماجرا و جذاب میثم تمار کم اطلاع بوده است شگفت زده می شود.

در بخشی از کتاب آمده است:

«کوفه قبرستانی است که در سکوت مرگ فرو رفته.

- با این حساب این قبرستان نیازی به طوطی ندارد. مگر نه؟ میثم با تأسف سری تکان داد و آهسته گفت: «روزگاری این سرزمین باغی بود که همه در سایه نعمت هایش زندگی خوشی داشتند ولی...»

- نمی خواهی بگویی که آن زمان درست مدت خلافت علی بوده؟

- چرا همین گونه بود. او بهشتی ساخته بود که در آن به احکام خدا عمل می شد. بهشتی که در آن سرخ و سیاه و سفید فرقی نداشتند. همه با هم برابر بودند و زندگی در آن...

- شعار بس است مرد عجم! این قدر خوش زبانی نکن. عبا پیش را روی دسته تخت انداخت. حریر زیبایی که زیر عبا پوشیده بود در نسیم تکانی خورد. تن صدایش را نرم تر کرد و ادامه داد: «ببین همین حالا می گویم تو را خواهم بخشید اما به یک شرط...»

میثم که کمی به پای چپش تکیه کرده بود سعی کرد راست بایستد. جای ضربه ای که سر باز به پهلوش زده بود بدجوری زجرش می داد. مجبور بود سنگینی اش را روی نیمه دیگر بدنش بیندازد.

- اگر همین جا، در جمع بزرگان کوفه به علی ناسزا بگویی و اذعان کنی هر چه به تو گفته دروغ بوده تو را رها می کنم. بدون هیچ قید و شرطی.

- تو؟ به زودی دستور خواهی داد که دست و پای مرا قطع کنند و زبانم را بیرون بکشند و دهان را بدوزند.

- باور نمی کردم من این قدر سنگدل باشم.

- این را مولایم علی به من مژده داده.

■ دختران هم شهید می شوند ■ آزاده فرزام نیا ■ بوی شهر بهشت

دختران هم شهید می شوند، روایتی تأثیرگذار از زندگی مهری، دختر ۱۳ ساله ای که در راهپیمایی نهم دی ماه سال ۵۷ به کمک دختری دیگر به نام الهه می شتابد. لباس الهه در جریان آن راهپیمایی به چرخ های تانک گیر کرده و با حرکت تانک به زمین کوبیده می شود، مهری می کوشد که او را نجات دهد. اگرچه نام کتاب و خصوصاً طرح جلد آن گویای محتوای پر اهمیت آن نیست، دختران هم شهید می شوند بخش مهمی از تاریخ انقلاب در مشهد را ورق میزنند و روایت می کند.

نثر روان، استفاده از نقل قول های محلی، فضاسازی قابل درک از زندگی مردمان آن روزگار، بازخوانی شعارهای مردمی و در کنار یکدیگر سبب ارائه روایتی فوق العاده و دست اول از تحولات آن سال ها شده که توسط نویسنده به رشته تحریر درآمده است.

بسیاری از شعارهای مردم در راهپیمایی ها که برای اولین بار در این کتاب آورده شده و چه بسا مختص مشهد بوده است، عمق نگاه مردم انقلابی در آن خطه را نشان می دهد که نه از سر بیکاری و درد نان انقلاب کردند که نگرانی حفظ دین و ارزش های خود را داشتند. شعارهایی که از زبان دختران نوجوان، زنان و مردان در کتاب آورده می شود و برخی نیز روی دیوارها و پلاکاردها خوانده می شود.

این گونه کتاب ها که راوی تاریخ انقلاب در شهرهای مختلف ایران هستند، گنجینه ای ارزشمند به حساب می آیند و در صورت تکمیل و گسترش، مانند دانه های تسبیح یکدیگر را کامل کرده و تاریخ انقلاب را به صورت منسجم روایت خواهند کرد. لذا امید می رود این حرکت فرخنده که از مشهد و با همت انتشارات سازمان فرهنگی شهرداری مشهد آغاز شده است به تمام شهرها گسترش یابد.

شمیم انتظار

دست چینی از بهترین کتاب‌های مهدویت

شمیم انتظار

بشارت به منجی موعود
علی سرایی
موعود عصر

این کتاب را می‌توان دایره‌المعارف خلاصه‌ای دانست درباره موعود آخر الزمان در ادیان آسمانی. در کل، کتاب بشارت به منجی موعود با نگاهی محققانه و درعین حال خلاصه‌وار به بحث منجی موعود در ادیان مختلف پرداخته است. این کتاب را می‌توان محل رجوع مناسبی برای محققین جوان دانست؛ زیرا هم مطالب پایه‌ای و اساسی که دانستن آن لازمه شروع هر تحقیقی است، در این کتاب گردآمده است و هم زبان کتاب، زبانی سهل و روان است. در ضمن حجم کتاب نیز در حدی نیست که خارج از حوصله مخاطبان جوانی باشد که می‌خواهند اطلاعات اولیه‌ای را در این زمینه کسب کنند. همچنین ارائه منابع مفصل‌تر درباره هر مطلب نیز از ویژگی‌های مثبت شایان ذکر این کتاب است که نویسنده به آن توجه کرده است تا در صورتی که خواننده بخواهد در مطلبی خاص عمیق‌تر بشود، او را میان منابع مختلف و متنوع سردرگم نگذاشته باشد.

ماهنامه شيرازه کتاب
شماره ۲۳
شهریور ۱۳۹۶

شمیم گل نرگس عباس رحیمی جمال

کتاب شمیم گل نرگس فرصتی است تا با بهره‌مندی از نور سخنان آل الله بیش از پیش با موضوع مهدویت و حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه آشنا شویم. این اثر با استناد به ۳۱۳ حدیث نورانی اهل بیت علیهم السلام در موضوعات متنوع مهدویت یک دوره کامل از موضوعات مربوط به امام عصر علیه السلام را از نظر گذرانده. یکی از بهترین ویژگی‌های کتاب این است که در عین سادگی و اختصار با استفاده از این ۳۱۳ روایت که از میان متقن‌ترین و معتبرترین روایات مهدویت انتخاب شده‌اند، به مهم‌ترین مباحث در عرصه مهدویت پرداخته شده است. از شناخت امام زمان و ویژگی‌های حضرت گرفته تا ویژگی‌های یاران امام علیه السلام و وظایف منتظران تا علائم ظهور و نشان‌های آخرالزمان و چیدمان روایات به شکلی نظام‌مند صورت گرفته تا به خواننده یک نظام فکری منسجم هم ارائه دهد. مطالعه این کتاب برای کسانی که می‌خواهند مبانی مطالعاتی مهدویت را به شکل اصولی آغاز کنند توصیه می‌شود.

جهت‌نما؛ ۴۰ پرسش و پاسخ مهدوی محسن قرائتی

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام

جایگاه امامت همچون نبوت است. دلیل نیازمندی بشر به رهبر معصوم (چه پیامبر و چه امام) ضعف عقل و علم انسان است. امامت کامل زمانی محقق می‌شود که رهبری امت، آن گونه که شایسته است حاصل شود و به همین دلیل لازم است که ظهور حضرت مهدی علیه السلام مورد توجه قرار گیرد. هدایت جامعه با تفسیر درست و متحد کردن مردم زیر پرچم‌بندگان صالح صورت می‌گیرد. ظهور امام زمان پدیده حقی است که با قدرت و عزت بر باطل چیره می‌شود و باطل را نابود می‌کند. بدیهی است که واگذار نمودن هدایت جامعه به انسان غیر ظلم به بشر و بر خلاف حکمت و عقلانیت است. در این میان طبیعی است که برای رهپویان و جستجوگران راه هدایت در جهت شناخت امام زمان علیه السلام سؤالاتی مطرح می‌گردد که در این مجموعه بنا شده به بخشی از آن‌ها پاسخ داده شود. برخی از این پرسش‌ها عبارت‌اند از: چرا امام زمان غایب است؟ آیا امام زمان زن و فرزند دارد؟ چگونه می‌توان فهمید که ما جزو یاران آن حضرت هستیم؟ آیا در زمان حکومت امام عصر به هیچ وجه ظلم و ستم و انحرافی نخواهد بود؟

رجعت از دیدگاه عقل، قرآن، حدیث حسن طارمی دفتر انتشارات اسلامی

در این کتاب یکی از عقاید شیعه به صورت کاملاً محققانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و روشن شده است که عقیده به رجعت نه مخالف کتاب و نه مخالف حدیث رسول گرامی است و نه با سنت حکیمانۀ خداوند بزرگ در جهان آفرینش ناسازگاری دارد. از طرف دیگر چون در این زمینه روایات متواتری از پیشوایان اهل بیت وارد شده است، ما به آن اعتقاد جدی داریم. مباحث این کتاب به شرح ذیل می‌باشد: مفهوم رجعت، شیعه و رجعت، ظهور مهدی منتظر و رجعت، امکان رجعت از دیدگاه عقل، بازگشت به دنیا در امت‌های پیشین، زمینه‌های رجعت در قرآن، صحاح و سنن، دلیل وجود رجعت در امت اسلامی و پرسش‌ها و پاسخ‌ها پیرامون رجعت.

معرفت امام زمان (ع) و تکلیف منتظران

ابراهیم شفیعی سروستانی

موعود عصر

کتاب *معرفت امام زمان علیه السلام و تکلیف منتظران* دو دسته مباحث را مورد توجه قرار داده است. اول: مباحث ناظر بر شناخت امام مهدی علیه السلام و ویژگی های آن حضرت به عنوان امام زمان و آخرین حجت خدا بر روی زمین. دوم: مباحث ناظر بر شناخت، تکالیف و وظایف منتظران در عصر غیبت، در وجوه فردی و اجتماعی.

مهم ترین ویژگی های این اثر عبارتند از: ارائه مطالب بر اساس سیر و ترتیب منطقی مناسب، به گونه ای که خواننده می تواند گام به گام به نگرشی جامع، عمیق و گسترده در زمینه معارف مهدوی و موضوعات مرتبط با آن دست یابد؛ بررسی وجوه مختلف اعتقادی، تاریخی، فرهنگی و اجتماعی باور مهدوی و فرهنگ انتظار به شیوه ای متقن و مستدل؛ بهره گیری از منابع اصلی و دست اول و دقت در نقل اقوال و روایات؛ پاسخ گویی به پرسش ها و ابهام های گوناگونی که در حال حاضر در زمینه این باور و فرهنگ وجود دارد؛ تلاش در جهت ارائه دیدگاهی متعادل و به دور از افراط و تفریط در زمینه بسیاری از مباحث مهدوی؛ بررسی و تبیین بایدها و نبایدهایی که شایسته است در فعالیت های پژوهشی، آموزشی، ترویجی و تبلیغی در حوزه مهدویت مورد توجه قرار گیرند؛ معرفی منابع مطالعاتی برای تکمیل مباحثی که در کتاب به اجمال به آن ها پرداخته شده است.

امام مهدی؛ موجود موعود

آیت الله عبدالله جوادی آملی

اسراء

این کتاب ارزشمند، یکی از کتاب هایی است که مطالعه آن برای هر منتظری مفید است. این کتاب که مجموعه مباحث گفتاری و نوشتاری استاد علامه جوادی آملی درباره حضرت بقیه الله (ارواحنا فداه) است، با مقدمه ای ارزشمند از ایشان به دوستان امام زمان (عجل) ارائه شده است. کتاب ذکر شده با یک پیشگفتار و در سه بخش کلی سامان یافته است. بخش اول کتاب که بهترین و قوی ترین بخش کتاب هم هست، امام شناسی است که شامل سه فصل می شود، فصل اول امامت عام؛ گزیده ای از سؤالات مطرح شده در این کتاب عبارتند از: چرا مردم نمی توانند خودشان امام خود را برگزینند؟ (شخص حضرت مهدی با استدلال عقلی به این سؤال پاسخ گفته اند). ویژگی های زندگی جاهلانه و معیار حیات معقول چیست؟ معنای حیات و مرگ در زندگی قرآن چیست؟ مراتب و نشانه های حیات عقلی چیست؟ مفهوم واقعی معرفت امام چیست؟

همچنین قسمتی از موضوعاتی که مطرح می شود:

راه معرفت امام عصر و والاترین راه شناخت امام عصر، قرآن و عترت یک حقیقت و دو ظهور و جلوه هایی از هماهنگی این دو امام معصوم، پیشوای عقاید و اخلاق و اعمال و شاهد بر اعمال، مهدی موعود همسفر سالکان و قافله سالار کاروان عشق، شباهت امام عصر با حضرت موسی علیه السلام و بسیاری از موضوعات دیگر.

آثار اعتقاد به امام زمان علیه السلام هادی قندهاری منیر

این کتاب مهم‌ترین کتاب در مبانی اعتقادی مهدویت است که در این مجموعه آمده است و مطالعه آن برای هر منتظری بسیار لازم است. پیش از آن که به بحث در اصل مهدویت پرداخته شود، لازم است بدانیم که اصولاً جایگاه این بحث در اعتقادات شیعی کجاست؟

آیا اعتقاد به ظهور حضرت مهدی علیه السلام و آشنایی و معرفت به آن حضرت و انتظار ظهور آن حضرت و توجه و توسل به آن حضرت ضرورت دینی دارد یا اینکه

مسلمانی بدون آن نیز امکان پذیر است! اگر نه به چه علت؟

اساساً رابطه ایمان و ولایت اهل بیت چیست؟ تفاوت اسلام با ایمان در چه چیز است؟ آیا ایمان به ولایت اهل بیت در سایر ادیان نیز مطرح بوده؟ بشارت و هشدار اساسی به محبین اهل بیت چه چیز است و تکلیف گناهکارانی که محب اهل بیت هستند چه خواهد شد و بسیاری از مبانی اعتقادی دیگر.

اصولاً تا انسان به اهمیت چیزی پی نبرد، به آن دل نمی‌دهد و برای آن همت نمی‌گمارد و آن طور که شایسته است به آن ارج نمی‌گذارد. این کتاب بسیار ارزشمند در ۱۴ فصل مهم‌ترین مبانی اعتقادی شیعه در این زمینه در عین اختصار و سادگی و روانی، در نهایت اتقان، مستدل به دلایل عقلانی و مستند به آیات و روایات تبیین ساخته است.

پرتوی از آیة‌های مهدوی محسن قرائتی

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام

بسیاری از آیات قرآن کریم در بدایت امر و با نگاه به ظاهر آن به نظر نمی‌رسد که ارتباطی با امام زمان علیه السلام و بحث مهدویت داشته باشند، اما با رجوع به روایات تفسیری معصومین در باره آن آیات و تدبیر در معانی آن درمی‌یابیم که با حضرت حجت و بحث مهدویت مرتبط‌اند. نثری شیوا و روان استفاده از مثال‌هایی بسیار گویا، در شرح روایات و معارف و مفاهیم در عین رعایت اختصار و پرهیز از پرگویی از دیگر ویژگی‌های این اثر است. تعداد معدودی از این آیات در بین

علاقه‌مندان بحث مهدویت مشهورند که البته همان آیات هم با شرح عالمانه‌ی استاد قرائتی نکات بدیع فراوانی برای خوانندگان خواهند داشت؛ اما اکثر آیات گردآوری شده در این اثر حتی در بین بسیاری از علاقه‌مندان بحث مهدویت هم مهجورند و نکات جدید فراوانی را دارا می‌باشند. مجموعه مطالب ارائه شده در کتاب به گونه‌ای تدوین یافته که یک دوره فشرده از مهم‌ترین معارف مهدویت در زمینه‌های مختلف را شامل می‌شود. مباحثی از قبیل مبانی اعتقادی مهدویت مانند امامت و جایگاه آن در ایمان، رجعت، فلسفه و چرایی غیبت، ویژگی‌های باران امام زمان و وظایف منتظران حقیقی حضرت، علائم ظهور و نشانه‌های آخرالزمان و مباحث مربوط به شناخت دشمنان حضرت که با محوریت شرح آیات قرآن در این مباحث ارائه شده است.

بنده فکر می‌کنم خوب است که
محل‌های نماز جمعه، مرکز نمایش
کتاب‌های خوب و کتاب‌های روز و
کتاب‌های مطلوب باشد

مقام معظم رهبری در دیدار با ائمه جمعه سراسر کشور ۱۳۹۴/۱۰/۱۴

نماز جمعه
از بزرگترین عبادات حق تعالی
بر عبودیت سلاطین است
روح الهی بر حقانی

کتاب جمعه

۶۵

طعم کتاب
معرفی کتاب

نرگس

رحیم مخدومی

سورة مهر

کتاب نرگس داستان خواندنی مقطعی مهم از تاریخ کشور عزیزمان است؛ داستان خوشی ها و ناخوشی های دوران انقلاب که شاید کمتر بازگو شده باشد. کتاب نرگس که به گفته رحیم مخدومی، نویسنده آن، بهترین رمان اوست، برگرفته از خاطرات دوران نوجوانی او از روزهای پرماجرای انقلاب است؛ دورانی که شوخی های راه مدرسه با جدیت های شعارهای آن زمان درهم تنیده شدند و صحنه هایی تاریخی از مبارزات نوجوانانی غیور با ظلمت و تاریکی رقم زدند. ماجرا از آنجایی شروع می شود که نرگس را به خاطر داشتن حجاب از مدرسه اخراج می کنند و او از این قضیه، به دلیل علاقه زیادش به درس و مدرسه، بسیار ناراحت می شود. برادرش اسماعیل که دانش آموز کلاس اول راهنمایی است، خود را به هر آب و آتشی می زند تا نرگس بتواند درسش را ادامه دهد. اما به پیشنهاد معلم خود، به راهی می اندیشد برای برگرداندن همه دخترانی که به سبب داشتن حجاب از مدرسه اخراج شده اند و این سراغ از ماجراهایی خواندنی می شود. ماجراهای داستان نرگس چنان در هم تنیده می شوند که ذهن مخاطب با و لع تمام آن را دنبال می کند و انگار برای بازکردن گره های کورش باید خود را در قعر سطور بیندازد و فراز و نشیب های داستان را که تمامی ندارند، از نزدیک دنبال کند. گاهی که خواننده پاسخ های اسماعیل و نرگس همدردی می کند، تنها قطرات اشک است که می تواند التیامش دهد؛ و گاهی خنده سر می دهد از خنده های اسماعیل و دوستانش، و گاهی هم از آن همه هیجانی که در تمام وجودش رخنه کرده، مبهوت و شگفت زده می شود و با آن ها در گوشه ای می نشیند و به فکر فرو می رود. داستان نرگس پر است از نکات لطیف و پیکر.

محیط زیست و بهداشت در سیره و سنت معصومان (علیهم السلام)

عبدالمجید ناصری داوودی

بوستان کتاب قم

طبیعت و محیط زیست، موهبتی خداوندی است که زندگی انسان در کره زمین با محافظت و بهداشت آن گره خورده است؛ اما متأسفانه بی توجهی به آن در دنیای امروز، تهدیدی جدی برای ادامه حیات و تمدن بشری را به دنبال آورده است. در این بین، اسلام به عنوان یک دین کامل و پاسخ گویه نیازهای بشر، همواره به محیط زیست و بهداشت انسان توجه ویژه ای داشته است.

کتاب محیط زیست و بهداشت در سیره و سنت معصومان (ع) کوشیده است تا با تکیه بر قرآن کریم و احادیث اهل بیت (ع) برنامه دین اسلام را در این باره بیان کند. موضوعاتی که حجت الاسلام ناصری داوودی در این کتاب، به خوبی، به آن ها پرداخته است، عبارت است از: مسئله محیط زیست، بهداشت فردی و عمومی و شیوه های حفظ و ارتقای آن ها با بررسی منابع قرآنی، فقهی، حدیثی و تاریخی؛ بحران محیط زیست و عوامل اصلی آن در دنیای امروز و ارتباط آن با طبیعت، گیاهان، جانوران؛ شیوه تعامل صحیح و بهره وری بهتر انسان از آن ها در نگاه فرهنگ اسلامی؛ عوامل موفقیت مسلمانان در مسائل زیست محیطی و بسیاری از مسائل ضروری دیگر که نیاز نسل امروز برای زندگی بهتر در طبیعت است.

شهید علم دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی دفتر نشر معارف

شهدای دانشمند هسته‌ای ایران، سند مظلومیت این سرزمین اسلامی هستند؛ دانشمندانی که با ویژگی‌های مشترک، اهداف هماهنگ و تلاش‌های مستمر در مسیر پیشرفت علمی کشور عزیزمان گام برداشتند؛ و باعث ترس قدرت‌های استعماری جهان از تعالی جمهوری اسلامی و در نهایت، ترور و از بین بردن این گنجینه‌های علمی شدند. سری کتاب‌های شهید علم روایتی جذاب و خواندنی از زندگی چند تن از شهدای دانشمند هسته‌ای کشور است که ما را با سبک زندگی و مجاهدت‌های این شهیدان والا مقام آشنا می‌کند. دفتر اول از کتاب‌های شهید علم مربوط به شهید دکتر مجید شهریاری است. دانشمند عارف و استاد فرزانه‌ای که قبل از شهادتش، عده‌ای او را خیلی خوب می‌شناختند، و می‌دانستند غنی‌سازی ۲۰ درصد اورانیوم و بسیاری از پیشرفت‌های علمی ایران در علوم هسته‌ای، مدیون تلاش‌های اوست و اگر نباشد، از سرعت این پیشرفت‌ها کاسته خواهد شد، همان‌ها که پس از شنیدن خبر ترور او نفس راحتی کشیدند و گفتند: «ترور او اقدامی غیر جنگی برای توقف پیشرفت ایران بوده است، از نخست‌وزیر اسرائیل و رؤسای سازمان‌های اطلاعاتی موساد و سیا گرفته تا منافقین مزدور و کور دل».

دفتر دوم از کتاب شهید علم مربوط به شهید داریوش رضایی‌نژاد، یکی دیگر از شهدای انقلاب است که در مسیر پیشرفت و عدالت ایران اسلامی به درجه رفیع شهادت نائل شد. نخبه‌ناغه‌ای از عشایر ایلام که علم و اخلاق و آرمان‌خواهی و دین و میهن‌دوستی را در خود جمع کرد و تبدیل به یکی از بهترین الگوهای جوان ایرانی شد.

گلستان یازدهم بهناز ضرابی زاده سوره مهر

گلستان یازدهم نمونه‌ای خوب و بالغ از روایت سبک زندگی شهدا و ایثارگران دفاع مقدس است که با زبانی صادقانه به شرح زندگی یک سال و هشت ماهه مشترک شهید علی چیت‌سازیان، فرمانده اطلاعات و عملیات لشکر انصارالحسین (ع) و همسر محترمشان پرداخته است؛ فرمانده‌ای که در جبهه، به دلیل مهارت‌های رزمی و شجاعتش به عقرب زرد معروف بود و در خانه، با مادر و همسرش به اندازه‌ای با مهر و محبت رفتار می‌کرد که گویی این قلب رئوف هیچ‌گاه سابقه حضور در جنگ را نداشته است. گلستان یازدهم به زیباترین شکل توانسته است قسمت مهمی از نیمه پنهان زندگی شهید چیت‌سازیان را به مخاطبان معرفی کند که همان طور که اشاره شد موضوع مؤکد همیشگی رهبر معظم انقلاب بوده است.

ضرابی‌زاده که پیش از این، در کتاب دختر شینا، مظهری دیگر از سبک زندگی شهیدان والا مقام ایران اسلامی و همسران گران قدر آنان را به زیبایی ترسیم نموده بود، این بار هم در کتاب گلستان یازدهم توانسته به خوبی از عهده این امر برآید و روایتی جذاب و دل‌نشین از زندگی یکی دیگر از خانواده‌های ایثارگر دفاع مقدس را به تصویر بکشد. مقام معظم رهبری در تقریظی بر کتاب گلستان یازدهم مرقوم فرمودند: «این روایتی شورانگیز است از زندگی سراسر جهاد و اخلاص مردی که در عنفوان جوانی به مقام مردان الهی بزرگ نائل آمد و هم در زمین و هم در ملا اعلی به عزت رسید...». راوی، شریک زندگی کوتاه او، صدق و صفا و اخلاص را در روایت معصومانه خود، به روشنی نشان داده است. در این میان، قلم هنرمند و نگارش آکنده از ذوق و لطف نویسنده است که به این همه، جان داده است. آفرین بر هر دو بانو؛ راوی و نویسنده کتاب.»

خط اخبار پرونده ویژه طعم کتاب خانواده نشر

محمد مهدی باقری | نقدی ویرایشی بر ترجمه‌های مشهور قرآن (۲) ۶۸

سیدفرشید سادات شریفی | پیکِ راستان: سلسله‌یادداشت‌هایی در جست‌وجوی ملاک‌هایی برای نوشتنِ «بررسی کتاب» ۷۰

گفت‌وگو با حاج قاسم تبریزی | شکنجه کتاب‌ها در دستگاه پهلوی ۷۳

نقدی ویرایشی بر ترجمه‌های مشهور قرآن (۲)

محمد مهدی باقری

محکمه و داوری و شاهد آوردن است. حال، در فارسی برای این تعبیر چه می‌گوییم؟ می‌گوییم: «حق با فلانی است.» حرف «با» به راحتی در اینجا معنای «امی رساند و با بافت متن نیز هماهنگی دارد. ما در فارسی هیچ وقت نمی‌گوییم: «حق برای فلانی است.»

جالب اینجاست که ۴۸ مترجم دچار گرتبرداری شده‌اند و «ال» را مستقیم «از آن» ترجمه کرده‌اند: «حق از آن خداست.» به جز آن ۴۸ مترجم، دیگر مترجمان نیز در فضای غلطی قلم زده‌اند: طبری و مجتبی‌ی گفته‌اند: «حق خدای راست.» طاهری آورده: «حق خاص خداست.» و انصاریان چنین نوشته: «حق [یعنی توحید] ویژه خداست.»

جز ما، فقط دو مترجم گفته‌اند «حق با خداست»:
۱. احسن الحديث که جزو ترجمه‌های معروف نیست؛ ۲. گروهی که بنایش ترجمه ادیبانه و فاخر است.
● سجده، ۲۶: «أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَلِمَ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنَ الْقُرْآنِ يَمْشُونَ فِي مَسَاجِدِهِمْ»

در ترجمه‌های زیر از این آیه، مرجع ضمیرهای «آنان، آن‌ها، شان» معلوم نیست؛ به‌ویژه اینکه درباره دو گروه صحبت می‌کند که یکی از آن دو گروه اکنون زنده‌اند و یکی شان نه، به‌جز ابهام در مرجع ضمیر، پیچیدگی‌های دیگری نیز در این ترجمه‌ها هست که توضیحشان فایده‌ای ندارد. بایک بار خواندن، متوجه آن‌ها می‌شود: مجتبی‌ی: آیا آنان را راه نمود و برایشان روشن نساخت که پیش از ایشان چه اندازه مردمانی را هلاک کردیم که اکنون در خانه‌های آن‌ها راه می‌روند؟

خرمشاهی: آیا برای ایشان روشن نشده است که پیش از آنان چه بسیار نسل‌هایی را نابود کردیم که [اینان] بر خانه و کاشانه‌هایشان می‌گذرند. [ایشان، آنان، اینان هر سه برای اشاره به یک گروه]

فولادوند: آیا برای آنان روشن نگردیده که چه بسیار نسل‌ها را پیش از آنها نابود گردانیدیم که [اینان] در سرایشان راه می‌روند؟

مکارم: آیا برای هدایت آنها همین کافی نیست که افراد زیادی را که در قرن پیش از آنان زندگی داشتند هلاک کردیم؟! اینها در مسکن (ویران شده) آنان راه می‌روند.

قرآن ساده است: «وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ» ترجمه قرآن نیز باید ساده باشد. اگر پیچیدگی‌هایی در قرآن برای ما نمود دارد، یا بر خاسته از فشردگی و ابجازی است که به‌ویژه در داستان‌گویی قرآن به چشم می‌آید یا اینکه ریشه در متشابه بودن برخی آیه‌ها دارد. برگردان این بخش‌های قرآن نیز در «ترجمه تفسیری» به راحتی انجام می‌پذیرد و می‌توان معنای آیه‌های به‌ظاهر پیچیده را کاملاً گشوده و ساده بازنمایی کرد. ما فقط در «ترجمه واژه به‌واژه» دچار تنگنای ترجمه‌ایم که از قضا، هیچ کدام از پانزده شانزده ترجمه معروف قرآن از این نوع نیستند. پس نباید بهانه و مانعی باعث شود که ترجمه پیچیده و دشوار فهم باشد.

در قسمت نخست این نوشته، به چهار ایراد ویرایشی در ترجمه‌های مشهور قرآن اشاره کردیم و برای هر یک نمونه آوردیم: ۱. دشوار نویسی؛ ۲. توالی فعل؛ ۳. خطای دستوری؛ ۴. کژتابی، در ادامه، چند نمونه خطای ویرایشی از این ترجمه‌ها ذکر می‌کنیم که همگی دچار یک ایرادند: ۵. پیچیده‌سازی، چنان که در نمونه‌های زیر هویداست، آیه قرآن مفهومی را به سادگی بیان کرده است؛ اما همان مفهوم ساده را مترجمان، با رعایت نکردن یکی دو نکته ظریف، پیچیده کرده‌اند و دشوار منتقل ساخته‌اند.

آوردن این تک‌نمونه‌ها را نباید به کل آن ترجمه‌ها تعمیم داد و نشاید که با این نمونه‌های محدود، بر سر ارزش‌گذاری آثار فاخر این مترجمان نامور داوری نهایی کرد. این‌ها تنها نقدهایی تک‌جمله‌ای است، برای دقت‌ورزی و درنگ، همچنین، در بیان نمونه‌ها، برای رعایت اختصار و با عنذر خواهی، لقب‌های بزرگواران صاحب ترجمه نمی‌آید و به ذکر فامیل ایشان بسنده می‌کنم.

۵. پیچیده‌سازی

● قصص، ۲۵: «وَوَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعِلْهُمْ أَوَالَيْ الْحَقِّ لِنُلْزِمَنَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ»

به نظر تان، ساده‌تر و روان‌تر از «أَوَالَيْ الْحَقِّ لِنُلْزِمَنَّ» در عربی می‌توان گفت؟ تفسیر المیزان در اینجا می‌گوید که تعبیر «الحق له نظیر سخن قاضی است در هنگام داوری بین دو نفر: «الحق لفان، لافلان.» بافت این آیه هم، درباره

”پیچیده‌سازی؛ آیه قرآن مفهومی را به سادگی بیان کرده است؛ اما همان مفهوم ساده را مترجمان، با رعایت نکردن یکی دو نکته ظریف، پیچیده کرده‌اند و دشوار منتقل ساخته‌اند

آمد، به او کافر شدند.

بهرام‌پور: و هنگامی که از جانب خدا کتابی برایشان آمد که آنچه را با خود داشتند تأیید می‌کرد، و از پیش [با آن] بر کفار پیروزی می‌جستند، ولی همین که آنچه را می‌شناختند برایشان آمد، انکارش کردند.

مشکینی: و چون برای آنها کتابی از جانب خدا آمد (قرآنی) که تصدیق کننده آنچه با آنهاست (تورات)، در حالی که آنان پیش از آن، همواره خبر از پیروزی خود (به وسیله آورنده آن کتاب) بر کسانی که کفر ورزیده اند می‌دادند، (با این همه) چون آنچه آن را می‌شناختند برایشان آمد بدان کفر ورزیدند پس لعنت خدا بر کافران باد.

فولادوند: و هنگامی که از جانب خداوند کتابی که مؤید آنچه نزد آنان است برایشان آمد، و از دیرباز [در انتظارش] بر کسانی که کافر شده بودند پیروزی می‌جستند ولی همین که آنچه [که اوصافش] را می‌شناختند برایشان آمد، انکارش کردند. پس لعنت خدا بر کافران باد.

و...

ترجمه ما: همین که از طرف خدا برایشان قرآنی آمد که تأییدکننده توراتشان بود، عمدتاً باورش نکردند؛ باینکه قبل از آمدنش، همیشه امید داشتند که با آن بر بت‌پرست‌ها پیروز بشوند و باینکه قرآن و پیامبر اسلام را از قبل می‌شناختند.

● قصص، ۷۷: ﴿وَاتَّبَعَ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ.﴾

خرمشاهی: و در آنچه خداوند بر تو بخشیده است، سرای آخرت را بجوی.

جا دارد بهر سیم که «در... بجوی» در این بافت چه معنایی می‌دهد؟ یعنی در آن بگرد و سرای آخرت را پیدا کن؟ بسیاری از مترجمان دچار گرتبه‌راری شده‌اند و «فی» را مستقیم «در» ترجمه کرده‌اند.

ترجمه ما، مبتنی بر تفسیر: با آنچه خدا به تو داده است، سرای آخرت را به‌دست بیاور.

[ادامه دارد...]

الهی ق: آیا آن طوایف و قبایلی را که ما پیش از این مردم کنونی هلاک کردیم و اینان اینک در دیارشان به جای آنها رفت و آمد می‌کنند هلاک آنها موجب هدایت و عبرت اینان نگردید؟

ترجمه ما: مگر همین برای بیداری مردم کافی نیست که نسل‌های فراوانی را قبل از آن‌ها نابود کردیم و حالا این‌ها دارند روی ویرانه‌های خانه‌های آن‌ها راه می‌روند؟! ● قصص، ۶۶: ﴿فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ.﴾

ترجمه ما: راه هر بهانه‌تراشی بر آن‌ها بسته است. از همدیگر هم نمی‌توانند پرس و جو کنند!

ترجمه خرمشاهی از این آیه، با دو واژه نامفهوم «مشتبه» و «همپرسی»، پیچیده شده است: «آنگاه در آن روز همه اخبار و احوال بر آنان مشتبه شود، و ایشان همپرسی نکنند.» ترجمه انصاریان نیز در این یک آهی بسیار طولانی شده: «پس در آن روز [به خاطر ترس و هراس فراگیر و به سبب محبوب بودن دل‌هایشان و قطع رابطه آنان با علل و اسباب، همه] اخبار [واقعی] بر آنان پوشیده ماند [و راه نجات از همه طرف بر آنان مسدود است]، بنابراین از یکدیگر پرسش هم نمی‌کنند.»

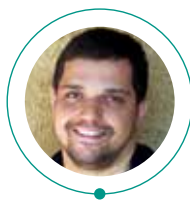
● بقره، ۸۹: ﴿وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ.﴾

در این آیه، تقریباً همه ۱۵ مترجم به راهی رفته‌اند که نتیجه‌اش جمله‌ای دراز و دشوار فهم شده است. آنان با پایبندی به ظاهر ساختار عربی آیه، در فارسی‌اش نیز یک بند موصولی طولانی بین جمله پایه و پیرو گذاشته‌اند.

مکارم: و هنگامی که از طرف خداوند، کتابی برای آنها آمد که موافق نشانه‌هایی بود که با خود داشتند، و پیش از این، به خود نوید پیروزی بر کافران می‌دادند (که) با کمک آن، بر دشمنان پیروز گردند، با این همه، هنگامی که این کتاب، و پیامبری را که از قبل شناخته بودند نزد آنها

پیکِ راستان^۱: سلسله‌یادداشت‌هایی در جست‌وجوی ملاک‌هایی برای نوشتن «بررسی کتاب»

سیدفرشید سادات‌شریفی

الف. سرِ سخن

آنچه من «یادداشت کتاب» می‌نامم، در حالت ایده‌آل، قرار است تصویری آگاهانه، دلپذیر، مؤثر و البته کم‌وبیش نقادانه از یک اثر بدهد؛ یعنی حساب‌شده، جوری که هم خواننده بفهمد در آن چه گذشته و اصلاً به دردش می‌خورد که سراغ آن کتاب برود یا نه و هم نویسنده بتواند از نوشته و نگاه ما چیزی بیاموزد.

پیشنهادهای من در این سلسله‌یادداشت‌ها پیش از هر چیز، مبتنی است بر ۲۵۳ مقاله‌ای که تاکنون نوشته‌ام و ۶۸ تایی آن‌ها به‌نوعی کتابگزاری است و نیز مرور شیوه‌نامه‌های انگلیسی، عربی و فرانسه در این فن. باری هر چه هست، ناقص است و تجربی و نیازمند نظر و اصلاح خوانندگان و اهل فن.

ب. نکات کلی

۱. چه خوب است برای نوشته‌مان سرآغاز بگذاریم تا

نشان دهد چقدر و چطور نویسنده و آثارش و این اثر خاصش را می‌شناسیم. مثلاً بنویسیم: «از پژوهش‌های جناب آقای دکتر کاووس حسن‌لی^۲ است که نخستین بار در سال ۱۳۸۳، به همت نشر ثالث و انتشارات دبیرخانه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی روانه بازار کتاب شد و چاپ دوم آن نیز در پاییز ۱۳۸۶ بر پیشخوان کتاب‌فروشی‌ها قرار گرفت. در این نوشته برآنیم تا ابتدا به معرفی فصول کتاب و سپس به نقد و بررسی آن‌ها بر مبنای اصلاحات متن و تغییرات آن در چاپ دوم بپردازیم.»^۳

۲. گام مهم بعد معرفی اجمالی کتاب از نظر تیترها و فصل‌هاست؛ مثلاً: «اثر حاضر از شش بخش اصلی تشکیل شده است که به‌ترتیب عبارت‌اند از: مقدمه (جریان‌شناسی شعر معاصر)؛ فصل نخست (نوآوری در حوزه زبان)؛ فصل دوم (نوآوری در حوزه شکل، فرم و ساختار)؛ فصل سوم (نوآوری در صور خیال)؛ فصل

چهارم (نوآوری در معنا و محتوا)؛ فصل پنجم (نوآوری در قالب‌های گذشته شعر فارسی).^۴

حتی اگر جا دارید، می‌توانید سلیقه به خرج دهید و جزئیاتی را نیز بیفزایید مثل این: «پیش از این شش بخش اصلی، «سپاس‌نامه» و «پیش‌گفتار» و در انتهای کتاب نیز دو بخش «شناسنامه‌ی مأخذ کتاب» و «نام‌نامه» به چشم می‌خورد.»^۵

۳. باز اگر فضا و حجم مطلب و مجله یا فضایی که قرار است مطلبتان نشر یابد، اجازه می‌دهد و کتاب مقدمه یا پیش‌گفتار یا درآمد یا چیزی شبیهش دارد که نکات مهمی دارد، پرداختن به آغاز نوشته نویسنده، بسیار خوب و دیدبخش است؛ به‌ویژه در باب انگیزه تألیف کتاب و ویژگی‌های آن. در این بخش، آوردن نقل قولی از نویسنده لطف مضاعف نیز دارد؛ هم شرح را از زبان خودش می‌خوانیم و هم با نثرش آشنا می‌شویم و می‌توانیم بهتر برای رفتن به سراغ اثر تصمیم بگیریم.

پ. در جست‌وجوی سامان علمی

۴. اما پس از این همه، مهم‌ترین کار ما، در یک نگاه کلی و علمی است که به نظر نگارنده این سطور، می‌توان این بخش از یادداشت‌نگاری یا نقدنویسی هر کتاب را در پنج محور کلی سامان داد: اهمیت موضوع و محتوای کتاب؛ گستره و اهمیت منابع اثر برای کارهای پژوهشی و شرح کوشش‌ها و مطالعات و عرق‌ریزان‌های روح در کارهای خلاق؛ تشریح نوع رویکرد اثر به موضوع خویش؛ روش کار و محتوا؛ کیفیت ظاهری و ویرایشی

کتاب. قطعاً این سرخط‌ها را می‌توان اصلاح و تکمیل کرد یا با تقدم و تأخر متفاوتی در نوشته آورد؛ اما حسن بزرگش این است که اگر خود را مقید کنیم کارمان را با چنین ملاک‌هایی که شامل و همه‌گیرند، پیش ببریم، می‌توانیم درباره‌ی چند و چون و خوب و بد آن‌ها منصفانه‌تر و منسجم‌تر به بحث بنشینیم.

۵. بیان نقص‌ها را از یاد نبریم! فقط به بیان عیب و حسن کتاب اکتفا نکنیم. مهم‌تر از این دو و در میان این دو، نقص هم هست، بگذارید تفاوت عیب و نقص را این‌طور توضیح دهیم: «همه چیز را می‌توان بهتر کرد؛ چون هیچ چیز بی‌نقص نیست. اما نقص با عیب یک فرق بزرگ دارد: عیب به کژی ارتباط دارد و باید بی‌گمان تغییر کند؛ اما نقص صرفاً کمبود است. مثل نیمه‌ی خالی لیوان که به بودن آب در نیمه‌ی پُرش ارتباط دارد.»

این نگاه سبب می‌شود بدون بزرگ‌کردن یک‌باره و یک‌جانبه‌ی اثر، از خوبی‌هایش بگوییم و به‌هنگام گفتن از مشکلات اثر، برای رفع عیب‌ها و کامل شدن ناکامل‌ها راهکار بدهیم. و این آن چیزی است که به درد هر دو خواننده کتاب‌نویست ما می‌خورد.

در پایان این بخش از نوشته، مايلم برای یادآوری دوباره غرض و غایتمان یعنی به‌دست‌دادن «تصویری آگاهانه، دلپذیر، مؤثر و البته کم‌وبیش نقادانه از یک اثر» سخن را با نقل سرآغاز مقاله‌ای راهگشا از حضرت دکتر محمد استعلامی^۶ پایان دهیم:

«در رشته‌هایی که معیارهای دقیق مانند قوانین علوم

از چشم نویسندگان یا ویراستار دور مانده، بارها به بازار می‌آید و هیچ‌کس با محبت و صفا و صداقت به صاحب اثر نمی‌گوید که چرا این اشتباه را رفع نمی‌کنی؛ ایراد به صاحب اثر به جای خود! این ملاحظه هم رعایت احترام طرف و در شمار حسن نیت آن دوستان خاموش است که خاموشی آن‌ها نشان حسن نیت نمی‌تواند باشد! در کنار گود این زورخانه هم همیشه هستند پهلوان‌هایی که آن‌ها را هرگز در میان گود نمی‌بینید؛ اما با هر حرکت پهلوان در میان گود، ابراز وجود آن‌ها را می‌شنوید و اگر تحسینی هم بر زبان آورند، برای پهلوان در میان گود امتیازی نیست.^۷

ریاضی حکم نمی‌کند و خاصه، در کارهایی که در زمینه‌های گوناگون علوم انسانی و اجتماعی یا در آثار ادبی است، شاید به دلیل اینکه سخن از ملاحظات اخلاقی در اینگونه آثار بیشتر می‌آید یا به دلیل آنگونه چشم‌پوشی بی‌منطق که در روابط اجتماعی ما جا افتاده است، بسیاری از عزیزان، سخن گفتن از عیب و ایراد کار دیگران را دشوار می‌بینند و خود نیز کمتر می‌پسندند که دوست یا همکاری از عیب و ایراد کار آن‌ها سخن بگوید. در نتیجه یک کار پژوهشی یا ویرایش یک متن کهن ادبی یا تاریخی، با خطاهایی که بر پایه یک استنباط نادرست است، یا فقط خطای چاپی است که

پی‌نوشت‌ها:

۱. برگرفته از این مصرع حافظ که فرمود: ای پیک راستان خبر از یار ما بگو! ۲/ استاد تمام زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز. ۳/ سادات شریفی، فرشید، ۱۳۸۸، «طرح ملاک‌های علمی در شناخت و بررسی نوآوری‌های شعر معاصر ایران» ص ۴۰/ ۴. همان / ۵. همان / ۶. استعلامی در تیرماه ۱۳۱۸ خورشیدی / ژوئن ۱۹۳۶ م در اراک به دنیا آمد. تا هجده سالگی در زادگاه خود به مدرسه رفت و سال آخر دبیرستان را در تهران گذراند. در سال ۱۳۳۴، در رشته‌های حقوق، زبان و ادبیات فارسی، زبان‌های خارجی و علوم تربیتی دانشگاه تهران پذیرفته شد. تحصیل در رشته زبان و ادبیات فارسی را ترجیح داد و همراه با آن علوم تربیتی را نیز در دانشسرای عالی آموخت و خود را برای آموختن به دیگران آماده کرد. بیش از چهل سال کار آموزشی او، با دریافت درجه دکتری در زبان و ادب فارسی، تصحیح و نقد شماری از شاهکارهای ادب ایران و نشر کتاب‌ها و مقالات بسیار تا سال ۱۳۵۵ ش او را به مرتبه استادی زبان و ادب فارسی رساند.

دکتر استعلامی در دهه ۱۳۴۰ خورشیدی، در پربارترین سال‌های تدریس استاد بدیع الزمان فروزانفر در دانشگاه تهران، از نزدیک‌ترین شاگردان او، و در کار نقد و تصحیح دیوان کبیر شمس تبریزی از جلد هفتم تا پایان کار، دستیار استاد و نیز از معدود دانشجویانی بود که رساله دکتری خود را با راهنمایی استاد فروزانفر و با قید ممتاز گذراند.

تدریس در سطح دانشگاه را دکتر استعلامی از سال ۱۳۴۳ و دو سال پیش از دریافت درجه دکتری، در دانشگاه تهران آغاز کرد. پس از پایان تحصیل، هم زمان با تأسیس وزارت علوم و آموزش عالی در سال ۱۳۴۶ از نخستین کسانی بود که در آن عهده‌دار مسئولیت شد. بازگشت به دانشسرای عالی و برنامه‌های تربیت معلم در سال ۱۳۴۹ کمال مطلوب او بود. در دانشسرای عالی، دکتر استعلامی عهده‌دار مدیریت خدمات آموزشی، ریاست دوره شبانه، مدیریت انتشارات و روابط دانشگاهی و ریاست گروه آموزشی زبان و ادب فارسی شد، به مرتبه استادی رسید و در طی ده سال خدمت صمیمانه خود همواره در میان دانشجویان و در کنار آن‌ها بود و از آن به عبارت «زیستن با عزیزان دانشجو» یاد می‌کرد.

زمینه اصلی مطالعات دکتر استعلامی، بیشتر ادبیات صوفیانه و عرفانی ایران و همراه با آن، چند سالی پرداختن به ادبیات معاصر ایران و برای نخستین بار در سال ۱۳۴۶ آغاز تدریس ادب معاصر در دانشکده علوم ارتباطات اجتماعی بوده است. آثار چاپ‌شده او تا این تاریخ شامل بیست و پنج جلد کتاب، بیش از هفتاد مقاله و دوازده گفت‌و شنود است که در همه آن‌ها سخن تازه و داورهای تازه و منطقی او، به نیاز خوانندگان پاسخ می‌دهد.

در زمینه ادبیات امروز ایران، دکتر استعلامی را باید آغازگر تدریس آن در دانشگاه‌ها شمرد. در پاییز ۱۳۴۶ که دانشکده علوم ارتباطات اجتماعی برای رشته‌های روزنامه‌نگاری و سینما توگرافی و روابط عمومی تأسیس شد، او به عنوان مدیر گروه آموزشی زبان و ادب فارسی آن دانشکده جرأت کرد و درسی به نام ادبیات معاصر را در برنامه گذاشت که با استقبال دانشجویان و با مقابله استادان ادبیات فارسی در دانشگاه‌های دیگر روبه‌رو شد؛ اما دوام کرد و در مدارس عالی دیگر نیز روزه‌ای به جهان ادب معاصر گشود. درس‌های ادب معاصر، نخست به صورت یک تاریخچه ادبیات امروز ایران عرضه شد و پس از تجدید نظرهای مکرر، چاپ پنجم آن را مؤسسه مطبوعاتی امیرکبیر در سال ۱۳۵۵ با عنوان بررسی ادبیات امروز ایران انتشار داد. پس از آن، در اثری دیگر، نمونه‌های سخن چهل نویسنده و شاعر از قائم مقام تا نیمایوشیج، با عنوان ادبیات دوره بیداری و معاصر / نمونه‌ها با تحلیل انتشار یافت که آن هم مرجع پژوهندگان دیگر شد و دکتر استعلامی همواره آن دو کار خود را ناپخته و نیازمند تألیف مجدد می‌دانسته و در چهل سال گذشته، به نشر تازه‌ای از آن‌ها رغبتی نشان نداده است ۷/ استعلامی، محمد، ۱۳۹۵، «پژوهش و مسئولیت مقابل»، بررسی کتاب تهران، ش ۵۲، زمستان ۹۵، ص ۱۲.

مروری بر فعالیت نشر در دوران پهلوی
در گفت‌وگو با حاج قاسم تبریزی، از ناشران قبل از انقلاب (بخش دوم)

شکنجه کتاب‌ها در دستگاه پهلوی

سعید ناصری

۷۳

خانواده نشر
گفت‌وگو

بود که البته بیشتر به دلیل اسم و فعالیت‌های سیاسی ایشان بود تا محتوای آن کتاب‌ها.

۵. کتاب‌های دکتر شریعتی هم ممنوع بودند تا وقتی که خبر شهادت یا فوت ایشان در سال ۵۶ از انگلستان رسید. بعد از این خبر، ناشران شروع به چاپ آثار ایشان کردند. من زمانی اسامی جعلی را که ناشران روی کتاب‌های ایشان می‌زدند، شمردم و به ۱۶ اسم مختلف رسیدم. از جمله این اسامی، علی سبزواری و عبداللطیف مصری بود. آثار دکتر شریعتی در این مدت، بسیار مؤثر بود. در سال‌های ۵۶ و ۵۷، بچه‌های مذهبی وقتی کتاب‌های ممنوع را چاپ می‌کردند، پشت کتاب یک شماره کتابخانه ملی جعلی می‌زدند. خود همین هم باعث می‌شد که ساواک بیشتر سردرگم شود. سه دسته ناشر کتاب‌های شریعتی را چاپ می‌کردند: یک دسته که کاسب کار بودند. مثلاً یک مغازه‌داری در لاله‌زار بود که به حسین چریک معروف بود. او با مشاهده خریداران مشتاق آثار دکتر شریعتی، کتاب‌های او را چاپ می‌کرد و مثلاً کتاب دوتومانسی را پنج تومان می‌فروخت؛ چون کتاب‌های دکتر شریعتی هم به سرعت فروش می‌رفتند، حتی بعضی از ناشران غیر مذهبی هم برای منفعت مالی، به چاپ این آثار پرداختند؛ یک دسته دیگر، مذهبی‌ها و متدینین بودند. آن‌ها کتاب‌ها را چاپ می‌کردند و با قیمت‌های ارزان‌تر در اختیار مردم قرار می‌دادند؛ دسته سوم هم عده‌ای از شهرستان‌ها بودند که مشخص نبود دقیقاً چه کسانی هستند و با چه انگیزه‌هایی این کتاب‌ها را چاپ می‌کنند.

۶. بعضی از کتاب‌های حجت الاسلام علی حجتی کرمانی هم ممنوع بود. مثل کتاب ۱۴ داستان و کتاب اسلام و تبعیضات نژادی. مخصوصاً بعد از زمانی که

آثار چه نویسندگانی و همچنین چه کتاب‌ها و محتواهایی در دوران پهلوی ممنوع بودند؟

من این ممنوعات را بیشتر بعد از کودتای ۲۸ مرداد و باز به صورت فهرست‌وار و با توضیحات مختصر بیان می‌کنم. ۱. برخی از آثار سید غلامرضا سعیدی. او به چهار زبان زنده دنیا مسلط بود. کارمند بانک ملی بود و تخصصش در اقبال‌شناسی بود و شاید مثل او در اقبال‌شناسی نداشتیم. وی در سال ۳۴، کتابی را با عنوان خطر جهود برای اسلام و ایران نوشت که در دوره حکومت نظامی تیمور بختیار ایشان را دستگیر و به قم تبعید کردند و رتبه اداری او را گرفتند. بعدها هم کتاب پیمان جوانمردان را نوشت. اسناد خوبی هم در پرونده سیاسی و مبارزاتی ایشان و هم در آثارش دیده می‌شود. ۲. آثار حضرت امام (ره) به صورت کلی، ممنوع بودند. کتاب‌های رساله عملیه، کشف الاسرار، جهاد اکبر و ولایت فقیه ایشان را گاهی، بعضی از افراد خیر بازار چاپ می‌کردند. از جمله یک کاغذ فروشی به نام آقای مصدقی بود که برای چاپ رساله حضرت امام (ره) کاغذ مجانی می‌داد.

۳. کتاب‌های مرحوم سید محمود طالقانی، که اساساً اسم و آثار ایشان ممنوع بود. کتاب حکومت در اسلام در واقع همان کتاب تنبیه الامه و تنزیه المله میرزای نائینی در مشروطیت بود که با مقدمه و حواشی ایشان در سال ۱۳۳۴ تألیف شد. شرح نهج البلاغه، تفسیر پرتویی از قرآن، آینده شریعت از نظر مکتب ما، ارمان رسالت، اقتصاد اسلامی، گفتار عاشورا، جهاد و شهادت از دیگر کتاب‌های ممنوع این شخصیت روحانی بود.

۴. برخی از آثار مهندس مهدی بازرگان هم ممنوع

و دینی بود که در کودتا، توقیف شد. کتاب سه جلدی جنایات تاریخ ایشان هم جزو کتاب‌های ممنوع آن دوران بود.

۱۲. کتاب علی مردن‌امتنای حسن صدر که از نظر محتوای دینی ارزش بالایی داشت، وی در سال ۱۳۴۰ و با توجه به انقلاب الجزایر، کتاب الجزایر و مردان مجاهد را منتشر کرد که در همان اوان انتشار، توقیف شد. در سال‌های ۱۳۴۰ تا ۱۳۵۷ این کتاب بارها به صورت مخفی، تجدید چاپ شد.

۱۳. آثار مرحوم حجت الاسلام محمد رازی که از روحانیون فعال تهران و شهرری بود و در دوران نهضت ملی شدن صنعت نفت از فعالان بود، او درباره آیت الله کاشانی و نهضت نفت آثاری داشت که باعث شد در دوران دکنر مصدق، دستگیر و تبعید شوند. بعد از کودتا هم کتاب دانشمندان اسلامی را نوشت که این کتاب، به دلیل تجلیل از حضرت امام (ره) و بعضی از شخصیت‌های دینی توقیف شد.

۱۴. مرحوم حجت الاسلام علی دوانی که کتاب نهضت دومامه روحانیت را در جریان واقعه انجمن‌های ایالتی و ولایتی نوشت، باید گفت این کتاب اولین کتاب تاریخ انقلاب اسلامی و نهضت حضرت امام (ره) بود که در آن دوران، استفاده می‌کردیم.

۱۵. حجت الاسلام سیدهادی خسروشاهی، از فعالان عرصه نشر و تألیف و ترجمه که در همان قبل از انقلاب، بیش از ۸۰ کتاب چاپ کرد. از کارهای ایشان، جزواتی درباره شخصیت‌هایی مثل کاشف الغطاء؛ در سن ۱۶ سالگی؛ و بعدها نیز درباره سیدجمال الدین اسدآبادی بود. ترجمه آثار سید قطب و رهبران اخوان المسلمین نیز از کارهای دیگر ایشان بود که در رشد اندیشه سیاسی مردم مؤثر بود. کتاب‌هایی مثل اسلام و صلح جهانی و عدالت اجتماعی در اسلام را به صورت مشترک با دیگران و کتاب‌های ما چه می‌گوییم و استعمار را خودش ترجمه کرد.

۱۶. آیت الله سیدعلی خامنه‌ای که ایشان کتاب‌هایی مثل نقش مسلمانان در نهضت آزادی هند و آینده بشریت در مکتب ما را از سید قطب ترجمه کرد و از کتاب‌های ممنوع شد. برای یکی از این کتاب‌ها، بیش از ۱۸ سند از مجموعه اسناد ساواک، درباره کتاب‌های ممنوع داریم.

۱۸. مرحوم صدر بلاغی که از روحانیون و وعاظ برجسته دهه ۲۰ تا دهه ۶۰ بودند. ترجمه و تألیف‌های ایشان از زوانت و محتوای بالایی برخوردار بود. در کارهای ترجمه، به ترجمه صرف بسنده نمی‌کرد و خودش کتاب را تکمیل می‌کرد. کتاب‌هایی مثل جاهلیت قرن بیستم، قضا در اسلام و همچنین نقد آثار گلدریهر از اسلام‌شناسان صهیونیست که علیه اسلام مطلب

ایشان را دستگیر و شکنجه و به ایلام تبعید کردند. بعضی از آثار برادر ایشان محمد جواد حجتی کرمانی هم جزو آثار ممنوع بود.

۷. آثار حجت الاسلام مصطفی زمانی که ایشان هم از مترجمین فعالی بود که از سال ۴۳، زیر نظر شهید آیت الله محمد مفتاح «مرکز بازشناسی اسلام» را تأسیس کردند. دو کتاب ایشان، فرزندان نیل، درباره حضرت موسی (ع) و ابراهیم بت شکن که این کتاب به نوعی نهضت حضرت امام (ره) را نشان می‌داد و ممنوع شد. بعدها کتاب‌های اسلام و بلاهای نوین محمد الغزالی مصری، با ضعف مسلمین، دنیا در خطر سقوط است از ابوالحسن الندوی و نقش کلیسا در ممالک اسلامی عمر فرخ را ترجمه کرد. ایشان بیش از ۸۵ ترجمه و تألیف دارد که علاوه بر آن‌ها، خودش هم انتشارات پیام اسلام را تأسیس کرد تا کتاب‌ها را با قیمت‌های ارزان به نقاط مختلف ایران ارسال کند. نقش ایشان در سال‌های ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۷ بسیار شاخص بود.

۷. برخی از آثار شهید محمدحسین بهشتی مثل کتاب نماز، جزو کتاب‌های ممنوع و توقیفی بود.

۸. کتاب‌های سیدعبدالکریم هاشمی نژاد که از نویسندگان و وعاظ برجسته در تهران، خراسان و شهرهای دیگر بود. کتاب‌هایی مثل مناظره پیر و درسی که حسین به انسان‌ها آموخت، قرآن و کتاب‌های دیگر آسمانی، مسائل عصر ما. خود ایشان معمولاً ممنوع المنبر بود و آثارش هم شامل حکم ممنوعیت می‌شد.

۹. آثار مرحوم حجت الاسلام سیدجواد هشترودی، نظیر کتاب نقشه‌های استعمار در راه مبارزه با اسلام محمد محمود صواف که از اعضای اخوان المسلمین بود. وی شخصیتی بسیار پرتلاش بود که در اسناد ساواک از او به دفعات، اسم برده شده است.

۱۰. کتاب‌های آیت الله هاشمی رفسنجانی که وی در سال ۱۳۳۸ فصلنامه و سالنامه مکتب تشیع را همراه با شهید محمدجواد باهنر منتشر کردند. این مجموعه از بهترین نشریات آن دوران بود که اوج معنوی آن مجموعه مصاحبه‌های علامه طباطبایی با هانری کربن بود. دو کتاب برجسته دیگر ایشان، یکی ترجمه کتاب سرگذشت فلسطین یا کارنامه سیاه استعمار اکرم زعیتیر، سفیر اردن در ایران بود که هم متن کتاب علیه رژیم صهیونیستی بود و هم مقدمه آن. ایشان به دلیل این کتاب دستگیر و شکنجه شد. دیگری کتاب امیرکبیر قهرمان مبارزه با استعمار که از کتاب‌های مهم و برجسته و ممنوع آن دوران بود.

۱۱. کتاب‌های سیدجعفر شهیدی بود که ایشان از مورخین و فعالان دهه ۲۰ تا ۸۰ هستند. قبل از کودتا، مجله بلاغ را داشتند که از مجلات بسیار خوب سیاسی

آثار حضرت امام (ره) به صورت کلی، ممنوع بودند. کتاب‌های رساله عملیه، کشف الاسرار، جهاد اکبر و ولایت فقیه ایشان را گاهی، بعضی از افراد خیر بازار چاپ می‌کردند. از جمله یک کاغذفروشی به نام آقای مصدقی بود که برای چاپ رساله حضرت امام (ره) کاغذ مجانی می‌داد

می‌نوشت.

علاوه بر ناشران مسلمان، از سایر ناشران هم تعدادی را معرفی کنید.

از سال ۱۳۲۰، علاوه بر ناشران مسلمان، کتابفروشان یا ناشرانی بودند که رویکردهای متفاوتی داشتند. بعضی از شاخص‌ترین آن‌ها به شرح زیر هستند:

۱. انتشارات افجه‌ای در میدان استقلال یا مخبرالدوله که بیشتر از اینکه ناشر باشد، کتابفروش بود و البته یکی از کتابفروشی‌های درخور توجه هم بود.

۲. کتابفروشی فروغی که هم ناشر بود و هم کتابفروش. سبک و سیاق خاصی نداشت و در حد متعارف، کتاب عرضه می‌کرد.

۳. کتابفروشی معرفت که از کتابفروشی‌های مهم دهه ۲۰ تا ۵۰ ما بود. کتاب‌های کم‌حجم و گاهی و عمدتاً ترجمه‌شده غربی را عرضه می‌کرد. از کتاب‌های مذهبی هم چند جلدی داشت. کتابهایی مثل دختران پیامبر سخن می‌گویند.

۴. کتابفروشی سپیده که متعلق به آقای محسن رضانی بود. ۷۰۰ عنوان داستان خارجی داشت که هیچ کدام از آن‌ها، نه محتوای دینی داشتند و نه محتوای علمی. او دوستی دیرینه‌ای با «پهلبد» داشت و کتاب‌هایش را معمولاً وزارت فرهنگ می‌خرید. در دهه ۵۰ در فرانسه هم تشکیلاتی راه انداخته بود که مثلاً دیوان خیام را به ۲۰ زبان مختلف چاپ کرده بود و خریدار اول و آخرش و هر چیزی که چاپ می‌کرد، همان وزارت فرهنگ بود.

۵. کتابفروشی سپهر در خیابان ملت که چپ بود و به توده‌ای‌ها تمایل داشت. نشریه‌ای هم به همین نام داشت و تا دهه ۶۰ هم همین روند را ادامه داد.

۶. کتابفروشی صفی‌علیشاه که متعلق به یک یهودی به نام مشفق همدانی بود. همه نوع کتابی را هم چاپ می‌کرد و بیشتر کاسب‌کار بود و هم پخش داشت و هم انتشارات.

۷. انتشارات رز روبه‌روی دانشگاه که صاحب آن از بچه‌های چپ بود و زندان هم رفت. در بین کتاب‌هایش، فقط یک کتاب مذهبی داشت که که مجموعه شعر مذهبی بود با عنوان پیام.

۸. انتشارات توس با مدیریت آقای باقرزاده، روبه‌روی دانشگاه که بیشتر تحت تأثیر شخصیت خانلری بود و تا اوایل انقلاب هم کتاب‌های این طیف را پخش می‌کرد. علاوه بر آن، مرکز پخش «بنیاد تاریخ ایران» هم بود.

۹. کلاله خاور، از ناشرین مهمی بود که از سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۴۲ فعال بود. مدیر آن محمد رضانی، مورخ، نویسنده و مصحح بود و در کنار کارهای باارزشی نظیر شرح مثنوی معنوی، کارهای کم‌ارزش هم زیاد داشت. شرح مثنوی این انتشارات، از نظر متن، یکی از صحیح‌ترین متون مثنوی است. درگیری‌هایی هم با فرانکلین و امیرکبیر داشت؛ ولی در کل، کارنامه کلاله خاور دفاع‌کردنی است.

۱۰. انتشارات علمی متعلق به برادران علمی که از ناشران قدیمی بود. صاحبان آن افراد مستقلی بودند و کتاب‌هایشان نیز، در حد متعارف، کارهای قابل دفاعی بودند.

۱۱. انتشارات خیام که کتاب‌های لغت‌نامه، علمی سنگین و همچنین رجال‌شناسی و نظایر این‌ها را چاپ می‌کرد. از ناشران بزرگی بود که اواسط دهه ۴۰ به خاموشی گرایید.

۱۲. مؤسسه فرانکلین که آمریکایی‌ها آن را تأسیس

آیت‌الله

سیدعلی

خامنه‌ای که

ایشان کتاب‌هایی

مثل نقش

مسلمانان در

نهضت آزادی

هند و آینده

بشریت در مکتب

ما را از سید قطب

ترجمه کرد و از

کتاب‌های ممنوع

شد. برای یکی

از این کتاب‌ها،

بیش از ۱۸۰ سند

از مجموعه اسناد

ساواک، درباره

کتاب‌های ممنوع

داریم

کردند و درباره دلایل تأسیس و اهداف پشت پرده آن، بحث زیاد است.

از اهداف پشت پرده مؤسسه فرانکلین و فعالیت‌هایش و همچنین کسانی که با آن همکاری می‌کردند، بگوئید.

بعداز کودتای ۲۸ مرداد، آمریکایی‌ها مؤسسه‌ای را به نام مؤسسه فرانکلین تأسیس کردند. فرانکلین در آمریکا، مؤسسه‌ای بزرگ بود و در ایران، با اهداف درازمدت تأسیس شد. برخی فکر می‌کردند که فقط یک انتشارات است و دلیل آن هم این بود که کار تحقیقی زیادی روی آن انجام نگرفته است. اولین مدیر این مؤسسه، همایون صنعتی‌زاده بود. وی هم از سمت پدر و هم از سمت مادر، بابی ازلی بود. مادرش خواهر یحیی دولت‌آبادی بود. در سال ۱۳۲۰ به حزب توده پیوست. جلال آل احمد درباره او می‌گوید: «چاپار بین تهران و اصفهان بود.» سال ۲۴ به انگلیسی‌ها وصل شد و تا سال‌های ۲۸ و ۲۹ این ارتباط ادامه داشت. در سال ۳۰، به آمریکایی‌ها وصل شده و برای آن‌ها کار می‌کرد. با تأسیس فرانکلین، اولین رئیس آن شد. در ابتدا، این مؤسسه فعالیتش را با کار نشر و چاپ کتاب آغاز کرده و به تدریج، مؤسسات انتشاراتی آن دوران را مدیریت کرد. در واقع، در آن دوران، رشد و ترقی بنگاه‌های انتشاراتی به میزان ارتباطشان با این مؤسسه بستگی داشت. از جمله انتشارات زیر نظر این مؤسسه، انتشارات امیرکبیر، انتشارات اقبال، انتشارات رز، انتشارات نیل و در مجموع، هشت مؤسسه انتشاراتی بودند. روشش در ابتدا این بود که کتب سیاست‌گذاری شده‌اش را خودش ترجمه، حروف چینی و تصحیح می‌کرد و برای چاپ به این انتشاراتی‌ها می‌داد و حق تالیف، ترجمه و حروف چینی را از آن‌ها نمی‌گرفت. ولی در واقع با چاپ این آثار، مروج سیاست‌های فرانکلین بودند.

کار دوم این مؤسسه به کارگیری حدود ۲۹ نفر از توده‌ای‌ها، کسانی مثل نجف دریابندری بود که از سال ۳۲، از این حزب جدا شده بودند و از آن‌ها به عنوان مترجم، نویسنده و مصحح استفاده می‌کرد. سومین فعالیت فرانکلین، برعهده گرفتن تدوین، تنظیم، چاپ و نشر کتاب‌های درسی بود. در حقیقت با این مجوز، بر محتوای کتاب‌های درسی تسلط پیدا کرد. مخصوصاً از زمانی که چاپخانه ۲۵ شهریور را نیز تأسیس کردند. کسانی مثل تقی‌زاده و اشرف پهلوی در آن شریک بودند. این‌ها به دنبال منافع مادی بودند و مؤسسه هم به دنبال اهداف استعماری و فرهنگی خود بود. در ادامه فعالیت‌ها، سال ۳۸ پیک دانش‌آموز را منتشر می‌کنند و مدیریت ادبی آن را به دست دو نفر از حزب توده می‌سپارند. سیاوش کسریایی و به‌آذین. مطالبی که سیاوش کسریایی یا به‌آذین می‌نوشتند، ضرری برای

” بعداز کودتای ۲۸ مرداد، آمریکایی‌ها مؤسسه‌ای را به نام مؤسسه فرانکلین تأسیس کردند. فرانکلین در آمریکا، مؤسسه‌ای بزرگ بود و در ایران، با اهداف درازمدت تأسیس شد. برخی فکر می‌کردند که فقط یک انتشارات است

منافع آمریکا نداشتند؛ ولی محتوای آن‌ها به گونه‌ای بود که اعتقادات اسلامی ما را تضعیف می‌کرد. علاوه بر این موارد، فرانکلین، در سال ۳۸، هشتصد عنوان فیلم را در شهرستان‌ها با عنوان اداره اطلاعات سفارت آمریکا توزیع کرد. سال ۵۳ در همان مؤسسه فرانکلین در خیابان گاندی، زیرزمین بزرگی به نام مرکز تکثیر فیلم درست کردند. پخش فیلم زمینه‌ای شد برای انتقال فرهنگ آمریکایی به صورت تصویری. از این ۸۰۰ فیلم، فقط سه عنوان آن‌ها، درباره ایران بود. یکی درباره رضاشاه و محمدرضا و دیگری درباره تخت جمشید و یکی از عناوینش هم اسلامی بود. «اسلامیش» هم مستندی بود با عنوان نقش هواپیماهای آمریکایی در انتقال حجاج ایرانی به مکه! صنایع آمریکا، دستاوردهای موشکی آمریکا، جنگل‌های آمریکا و نظایر این‌ها موضوعات عمده این فیلم‌ها و مستندها بودند و با پست، به شهرستان‌ها ارسال می‌شدند.

در سال ۴۲، طرح کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان را که جزو مؤسسات اقماری آمریکایی‌ها بود، اجرا کردند. هرچند بانی آن را ملکه عنوان کردند؛ ولی طرح و اجرای آن را فرانکلین برعهده داشت. در سال ۴۶، روزنامه آیندگان را منتشر کردند که البته بودجه آن را اسرائیلی‌ها دادند و قیدشان این بود که به منافع اسرائیل حمله نشود؛ ولی مدیرکل در اختیار مؤسسه فرانکلین بود. از کارهای اقماری دیگر فرانکلین، تأسیس دانشگاه‌های ملی و دانشگاه شیراز بود. طرح دانشگاه دماوند را نیز داشتند؛ ولی به انجام نرسید.

آینه گردانی

نام مؤلف: مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی

ناشر: نسیم انقلاب

تعداد صفحات: ۳۹۰

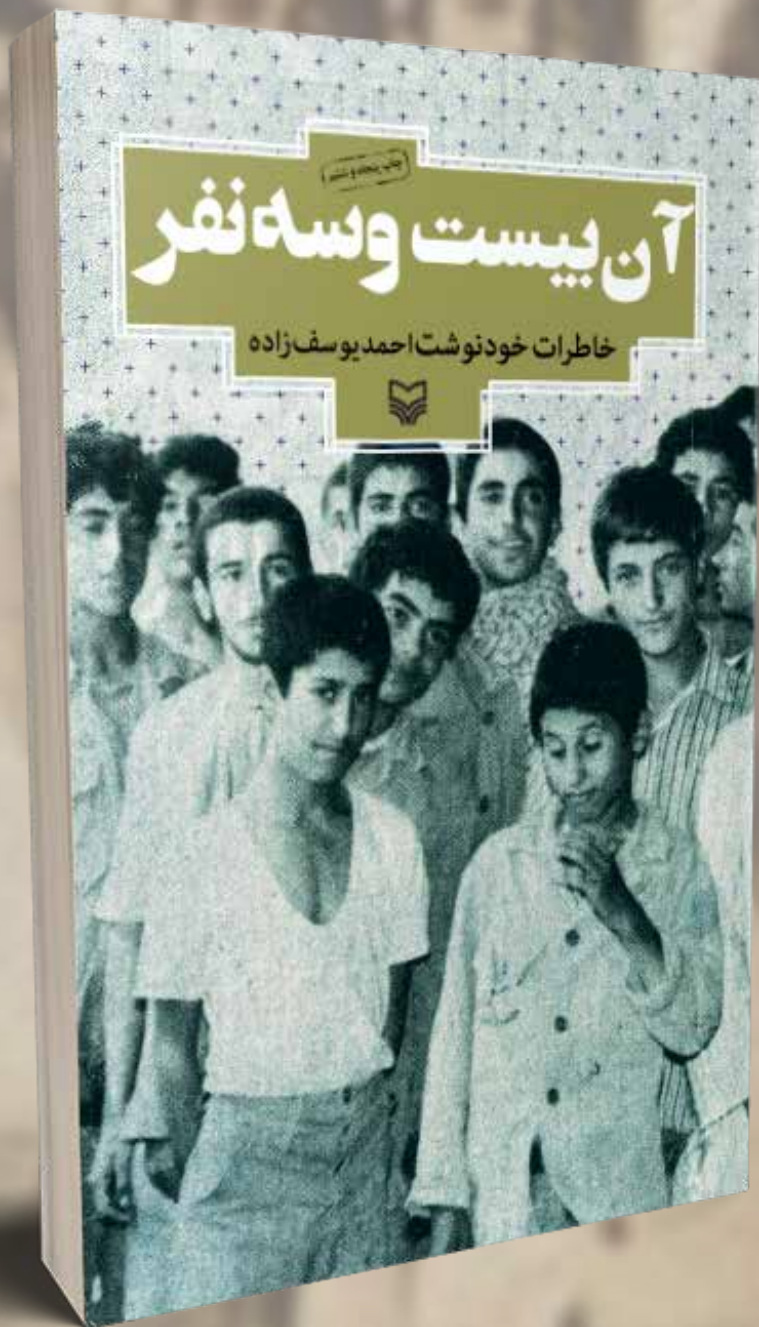
این اثر مجموعه‌ای از اشعار آئینی است که در حضور رهبر انقلاب، قرائت شده است. در حال حاضر، یکی از توصیه‌های رهبر معظم انقلاب گسترش این چنین سروده‌هایی است که در آن‌ها علاوه بر تاریخ اسلام، تاریخ فرهنگ و رسومات ایرانی نیز با زبان شعر و سرود به مردم ارائه می‌شود. در واقع، ایشان سرودن شعر و توانایی و استعداد شعری را نعمتی خداداد می‌دانند که از این طریق و استفاده‌ای این چنین از این نعمت می‌توان قدری شکر آن را به جای آورد.

کتاب «آینه گردانی»، شامل گزیده‌ای از اشعار قرائت شده طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۲، در شب‌های شعر در حضور رهبر معظم انقلاب است. ترتیب اشعار کتاب، براساس ترتیب حروف الفبایی نام خانوادگی شاعران آن‌هاست؛ بنابراین با شعری از سید محمدحسین ابوترابی آغاز شده و با شعری از اسماعیل یکتایی لنگرودی پایان می‌یابد.

این مجموعه که توسط مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی (وابسته به دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای) تنظیم و چاپ شده است، می‌تواند انتخاب افرادی باشد که علاقه به خواندن اشعار مذهبی و آئینی دارند یا کسب آگاهی از تاریخ اسلام و آشنایی با سبک زندگی اسلامی را از طریق شعر می‌پسندند.

آن بیست و سه نفر

نوشته احمد یوسف زاده :: کاری از انتشارات سورۀ مهر

محور هشتمین پویش مطالعاتی روشنا

www.Rushana.ir